Gemeente Gorinchem

Begroting 2024

Inhoudsopgave

1	Inleiding		2
	1.1	Beleidsmatige inleiding	2
	1.2	Financiële begroting op hoofdlijnen	3
	1.3	Leeswijzer	10
2	Beleidsbegroting: Programmaplan		15
	2.1	Programma 1 Bestuur en Ondersteuning	15
	2.2	Programma 2 Veiligheid	19
	2.3	Programma 3 Verkeer en vervoer	22
	2.4	Programma 4 Economie	26
	2.5	Programma 5 Onderwijs	30
	2.6	Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	34
	2.7	Programma 7 Sociaal domein	39
	2.8	Programma 8 Duurzaamheid	49
	2.9	Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	53
	2.10	Algemene dekkingsmiddelen	58
	2.11	Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	61
3	Beleidsbegroting: Paragrafen		65
	3.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	65
	3.2	Onderhoud kapitaalgoederen	74
	3.3	Financiering	79
	3.4	Bedrijfsvoering	81
	3.5	Grondbeleid	87
	3.6	Lokale heffingen	90
	3.7	Verbonden partijen	97
4	Financiële begroting		117
	4.1	Grondslagen begroting en meerjarenraming	117
	4.2	Overzicht van baten en lasten	119
	4.3	Recapitulatie structureel begrotingsevenwicht	132
	4.4	Verschillenanalyse	134
	4.5	Uiteenzetting financiële positie	136
	4.6	Investeringen	139
5	Bijlagen		140
	5.1	Reserves	141
	5.2	Voorzieningen	146
	5.3	Totaaloverzicht baten en lasten per taakveld	149
	5.4	Investeringsoverzicht	152
	5.5	Vastgesteld beleid	158
	5.6	Afkortingenlijst	161

1 Inleiding

1.1 Beleidsmatige inleiding

En nu aan de slag! Onder deze titel presenteerden wij begin 2023 onze beloften voor Gorinchem. In het collegeprogramma voor deze bestuursperiode staat een flinke hoeveelheid acties waar we tot en met 2026 aan werken. We zijn volop bezig met de uitvoering van deze acties. In de begroting die nu voor u ligt, laten we zien waar we het komende jaar mee aan de slag gaan en hoe we dat betalen.

Werken aan ontwikkeling
We werken hard aan de verdere ontwikkeling van onze stad. De komende periode brengen we in beeld wanneer we met welke ruimtelijke ontwikkelingen aan de slag gaan. We blijven continu bouwen aan onze mooiste vestingstad van Nederland. Zo zetten we ons in voor een aantrekkelijke binnenstad. Nemen we maatregelen zodat verkeer soepel door de stad kan bewegen. Ondernemen we actie om te verduurzamen en ons aan te passen aan een veranderend klimaat. We ontwikkelen beleid zodat waardevol erfgoed dat ons is doorgegeven ook weer door gegeven kan worden aan volgende generaties. Ook zetten we ons in voor het behoud en waar nodig de vernieuwing van culturele en sportvoorzieningen in onze stad. Voorzieningen waar onze inwoners, maar ook inwoners uit de regio gebruik van maken. Toekomstbestendige onderwijshuisvesting heeft onze aandacht. En waar dat nodig is, leveren we zorg en ondersteuning aan inwoners die dat nodig hebben.

Met elkaar
Een opsomming in een inleiding op de begroting doet nooit recht aan al het werk dat in de gemeente gebeurt. Voor een compleet overzicht verwijzen we dan ook graag naar de begroting zelf. Hierin beschrijven we uitgebreider waar we het komende jaar mee aan de slag gaan. En vooral wat we daarmee willen bereiken. Dat doen we als gemeente natuurlijk niet alleen. We werken samen met inwoners, ondernemers, verenigingen, maatschappelijke organisaties en de regio. We zien er naar uit om ook in 2024 met ieder die zich betrokken voelt bij Gorinchem te werken aan en voor onze mooie vestingstad.

Realistische begroting
De begroting is uiteraard ook het moment om de financiële balans op te maken. En als we dit doen, dan zien we dat we voor financiële uitdagingen staan. Als gemeente hebben we veel ambities waar we aan willen werken. Tegelijkertijd hebben we niet altijd de financiële ruimte om met alle onderwerpen aan de slag te gaan. Het is gelukt om in de eerste jaren een sluitende begroting op te leveren. Vanaf 2026 lukt dit echter niet. Daarin is onze gemeente niet uniek. We zien dit beeld bij veel Nederlandse gemeenten. Door tekortschietende middelen vanuit de Rijksoverheid komt de begroting voor veel gemeenten vanaf 2026 negatief uit. En dat geldt dus ook voor onze begroting. Door deze financiële realiteit zichtbaar te maken, laten we zien aan de Rijksoverheid dat de gemeentelijke financiën onvoldoende zijn voor het uitvoeren van het huidige takenpakket. We staan dan ook achter de oproep van de VNG aan het Rijk voor een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief.

Haalbaar en betaalbaar
Ondertussen moeten we met elkaar ook keuzes maken zodat onze begroting op termijn financieel haalbaar is. Hierover hebben we in de afgelopen periode ook regelmatig gesproken met de gemeenteraad. In de begrotingsstukken zoals we die nu presenteren, laat het college zien welke keuzes wat ons betreft op dit moment gemaakt kunnen worden. Hierover gaan we de komende weken graag verder in gesprek met de gemeenteraad. Om zo samen te komen tot realistische, betaalbare en haalbare keuzes.

Het college van burgemeester en wethouders, 10 oktober 2023

1.2 Financiële begroting op hoofdlijnen

De financiële begroting van de gemeente Gorinchem wordt in dit hoofdstuk op hoofdlijnen uiteengezet. Dit gebeurt aan de hand van enkele financiële uitgangspunten, de ontwikkeling van het begrotingssaldo en de algemene reserve.

Toekomstvisie Caribabad
Met het vaststellen van deze begroting wordt nog niet besloten over de financiering en dekking van de 'Toekomstvisie Caribabad'. De financiële effecten van deze visie op de begroting zijn wel overeenkomstig het in de raadsvergadering van 28 september j.l. behandelde raadsvoorstel vermeld in deze begroting. Na de bijeenkomst op 24 oktober 2023 waarin met de raad wordt gesproken over de investeringen en het investeringsplafond zal het college de raad een voorstel doen over de financiering en dekking van de 'Toekomstvisie Caribabad'. De besluitvorming daarover zal dan in een begrotingswijziging worden verwerkt.

Enkele financiële uitgangspunten
Naast de specifieke uitgangspunten in de Perspectiefnota 2024 zijn in deze begroting zo veel mogelijk de volgende algemene financiële uitgangspunten gehanteerd:

1. De begroting 2024 en 2025 dient reëel en structureel sluitend te zijn.
2. De begroting 2026 en 2027 dient reëel te zijn, maar hoeft niet structureel sluitend te zijn, gelet op de korting van het Rijk in die jaren, het advies van de VNG om de financiële gevolgen daarvan te laten zien en de gesprekken hierover tussen VNG en Rijk.
3. Er wordt gewerkt met het principe 'nieuw voor oud'. Nieuwe lasten worden daarbij gedekt binnen het betreffende programma danwel binnen de totale begroting.
4. De autonome en wettelijke ontwikkelingen gaan voor op de wensen voor nieuw beleid.
5. Een begrotingstekort wordt opgelost met maatregelen die een structurele besparing of een structurele opbrengst geven.
6. Er wordt gewerkt met een spaarsysteem (bestemmingsreserves) om te sparen voor grote investeringen in de (nabije) toekomst. Het al gespaarde en nog te sparen geld wordt in deze collegeperiode ingezet om enkele concrete resultaten te boeken.
7. Het investeringsplafond wordt gehandhaafd om de toekomstige schuldenomvang te beheersen. Hierop wordt vooralsnog alleen een uitzondering gemaakt voor het voorstel voor het zwembad.

Naar aanleiding van de motie 363 d.d. 6 juli 2023 'Besturen is keuzes maken met open vizier' wordt er voor de behandeling van deze begroting in een aparte bijeenkomst op 24 oktober 2023 met de raad gesproken over de investeringen en het investeringsplafond.

Verloop van het begrotingssaldo
Het vertrekpunt voor het financieel meerjarenperspectief van de Begroting 2024 is de Perspectiefnota 2024 en de uitkomst van de meicirculaire gemeentefonds 2023, waarover de gemeenteraad is geïnformeerd in een raadsinformatiebrief van 1 juni 2023.

Wij geven in het hierna volgende overzicht aan hoe wij vanuit dit financieel meerjarenperspectief tot ons voorstel voor de meerjarenbegroting 2024-2027 komen.

Begrotingssaldo (bedragen x € 1.000; - = nadeel)	2024	2025	2026	2027	Nr.
Perspectiefnota 2024 + meicirculaire	**-1.015**	**3.099**	**-1.419**	**-1.887**	1
Diverse technische en autonome bijstellingen	284	324	206	253	2
Tussenrapportage 2023 structurele bijstellingen	192	72	65	-139	3
Meerjarenbegroting	**-539**	**3.495**	**-1.148**	**-1.773**	4
Wijzigingsvoorstellen (1e begrotingswijziging)					
Quick wins coalitieakkoord	250				5
Voormalig bestuur	60	60	60	60	6
Bijdrage aan de regio AV	50	50	50	50	7
Onderzoekskosten directie	10	10	10	10	8
Veiligheidsregio ZHZ: Verhoging inwonerbijdrage	-217	-217	-217	-217	9
Dynamische stadsafsluitingen	40	40	40	40	10
Transportkosten parkeergelden	24	24	24	24	11
Inzet Brede Specifieke Uitkering (SPUK)	47	47	47		12
Schoolzwemmen	7	7	7	7	13
Activiteitenbudget Gorinchem Beweegt	5	5	5	5	14
Vernieuwd ISB		-250			15
Milieucommunicatie	25	25	25	25	16
Duurzaam bouwen	21	21	21	21	17
Rente		-400	-550	-700	18
Toeristenbelasting	125	250	250	250	19
Leges APV	1	5	10	10	20
Leges huwelijken en partnerregistraties	17	17	17	17	21
Parkeertarieven	58	58	58	58	22
Kadegelden havens	50	50	50	50	23
Algemene uitkering - septembercirculaire gemeentefonds	70	62	-2	1.357	14
Meerjarenbegroting + wijzigingsvoorstellen	**104**	**3.359**	**-1.243**	**-706**	25
Afzonderlijk voorstel 'Toekomstvisie Caribabad'		-2.700			26
Meerjarenbegroting + wijzigingsvoorstellen + zwembad	**104**	**659**	**-1.243**	**-706**	27
Nog te realiseren ombuigingen / besparingen jeugdzorg	*310*	*1.490*	*1.844*	*1.945*	*28*

1. Perspectiefnota 2024 + meicirculaire
Dit betreffen de saldi zoals deze zijn opgenomen in de raadsinformatiebrief van 1 juni 2023 over de meicirculaire gemeentefonds 2023.

2. Diverse technische en autonome bijstellingen
Dit betreffen bijstellingen die zich voordoen bij het opwerken van een Perspectiefnota in een gedetailleerde meerjarenbegroting.

3. Tussenrapportage 2023 structurele bijstellingen
Dit betreffen de structurele bijstellingen zoals deze zijn opgenomen in de Tussenrapportage 2023.

4. Meerjarenbegroting
Na verwerking van de hiervoor genoemde punten komt de meerjarenbegroting uit op genoemde saldi.

Wijzigingsvoorstellen (1e begrotingswijziging)
Voor de hierna volgende punten stellen wij voor de meerjarenbegroting te wijzigen. In afwachting van de besluitvorming van de raad zijn deze voorstellen niet verwerkt in het programmaplan en de financiële begroting. De besluitvorming zal worden verwerkt in een 1e begrotingswijziging die gelijktijdig met de begroting wordt vastgesteld.

De voorstellen zijn wel verwerkt in de paragraaf lokale heffingen, de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, de BIEO en de stresstest. Daardoor wordt rekening gehouden met deze voorstellen in de informatie over de lokale heffingen en de financiële positie van de gemeente.

5. Quick wins coalitieakkoord
In de begroting 2023 is voor 2023 en 2024 een budget van € 250.000 per jaar opgenomen voor quick wins coalitieakkoord. De plannen uit het coalitieakkoord zijn inmiddels verwerkt in het collegeprogramma, de Perspectiefnota 2024 en de meerjarenbegroting 2024-2027. Wij stellen daarom voor het afzonderlijke budget van € 250.000 in 2024 af te ramen.

6. Voormalig bestuur
Gelet op de werkelijke uitgaven in de afgelopen jaren en de in 2024 te verwachten uitgaven voor voormalig bestuur stellen wij voor het budget vanaf 2024 met structureel € 60.000 per jaar te verlagen.

7. Bijdrage aan de regio AV (Alblasserwaard en Vijfheerenlanden)
Op basis van de te verwachte bijdrage aan de regio AV stellen wij voor het budget vanaf 2024 met structureel € 50.000 per jaar te verlagen.

8. Onderzoekskosten directie
Gezien de werkelijke uitgaven in de afgelopen jaren en de in 2024 te verwachten uitgaven voor onderzoekskosten directie stellen wij voor het budget vanaf 2024 met structureel € 10.000 per jaar te verlagen.

9. Veiligheidsregio ZHZ (VRZHZ): verhoging inwonerbijdrage
Het in de raadsvergadering van 28 september 2023 behandelde voorstel over de zienswijze op de begrotingswijziging VRZHZ 2023 leidt tot een structurele lastenstijging van € 217.000 per jaar waarmee nog geen rekening is gehouden in de meerjarenbegroting. Wij stellen voor deze structurele lastenstijging alsnog vanaf 2024 op te nemen in de meerjarenbegroting.

10. Dynamische stadsafsluitingen
Omdat er minder dynamische stadsafsluitingen in bedrijf zijn dan voorheen stellen wij voor het onderhoudsbudget daarvoor vanaf 2024 met structureel € 40.000 per jaar te verlagen.

11. Transportkosten parkeergelden
De parkeergelden kunnen niet meer contant worden betaald, waardoor er geen transportkosten voor deze gelden meer worden gemaakt. Wij stellen dan ook voor het budget voor transportkosten parkeergelden van € 24.000 per jaar vanaf 2024 te laten vervallen.

12. Inzet Brede Specifieke Uitkering (SPUK)
De SPUK 2024 t/m 2026 maakt het mogelijk enkele bestaande kosten ten laste van de SPUK te dekken, hetgeen voor 2024 t/m 2026 een voordeel voor de begroting oplevert van € 47.000 per jaar. Dit betreft de kosten van € 37.000 per jaar voor combinatiefunctionarissen, € 8.000 per jaar voor activiteitenbudget Gorinchem Beweegt en € 2.000 per jaar voor Gorinchem gezond / gezonde leefstijl.

13. Schoolzwemmen
Gelet op de voorliggende voorzieningen en het gebruik van het subsidievangnet schoolzwemmen kan het budget voor schoolzwemmen vanaf 2024 met structureel € 7.000 per jaar verlaagd naar € 3.000 per jaar.

14. Activiteitenbudget Gorinchem Beweegt
Op basis van de werkelijke uitgaven in de afgelopen jaren en de in 2024 te verwachten uitgaven voor activiteiten van Gorinchem Beweegt stellen wij voor het budget vanaf 2024 met structureel € 5.000 per jaar te verlagen.

15. Vernieuwd integraal Sociaal Beleid (ISB)
In de Perspectiefnota 2024 is voor een vernieuwd ISB 2025 e.v. abusievelijk vanaf 2026 structureel € 250.000 geraamd. Het bedrag is echter vanaf 2025 nodig. Wij stellen dan ook voor hiervoor in 2025 alsnog € 250.000 te ramen.

16. Milieucommunicatie
De milieucommunicatie wordt meer dan voorheen verzorgd door de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ). Wij stellen daarom voor het gemeentelijke budget voor milieucommunicatie vanaf 2024 met structureel € 25.000 per jaar te verlagen.

17. Duurzaam bouwen
Voor duurzaam bouwen is in het verleden een afzonderlijk budget van structureel € 21.000 per jaar in de begroting opgenomen. In de praktijk blijkt dit afzonderlijke budget binnen de totale begroting echter niet nodig. Wij stellen dan ook voor het budget vanaf 2024 te schrappen.

18. Rente
In de Perspectiefnota 2024 is vermeld dat voor 2024 is uitgegaan van de actuele marktrente en dat bij de eerstvolgende Perspectiefnota opnieuw zou worden gekeken naar de dan actuele marktrente. Wij stellen voor reeds in deze meerjarenbegroting voor alle jaren uit te gaan van de actuele marktrente. Daardoor geeft de meerjarenbegroting een actueel en reëel beeld van de rentelasten. Ten opzichte van de Perspectiefnota 2024 leidt dit tot extra lasten van € 400.000 in 2025, € 550.000 in 2026 en € 700.000 in 2027.

19. Toeristenbelasting
In de Perspectiefnota 2024 is opgenomen dat wij onderzoeken of er toeristenbelasting kan worden ingevoerd en dat we deze invoeren als de opbrengsten hoger zijn dan de kosten. Dat blijkt zo te zijn. Dit jaar gaan we met de hoteliers om tafel, zodat de toeristenbelasting per 1 juni 2024 kan worden ingevoerd. Dit in overeenstemming met de plannen in het coalitieakkoord en collegeprogramma. Gorinchem is een van de 35

gemeenten in Nederland waar nog geen toeristenbelasting wordt geheven. We voeren toeristenbelasting in om bezoekers mee te laten betalen aan onze voorzieningen. Aan de raad zal in 2024 de verordening ter vaststelling van de toeristenbelasting worden aangeboden. In de begroting is een aanname gedaan ten aanzien van de geraamde opbrengsten à € 125.000 in 2024 en € 250.000 per jaar vanaf 2025.

20. Leges APV
In de paragraaf lokale heffingen is een voorstel opgenomen voor een wijziging van de leges APV. Wij stellen voor de meeropbrengst op te nemen in de meerjarenbegroting: 2024 € 1.000, 2025 € 5.000 en vanaf 2026 € 10.000 structureel per jaar.

21. Leges huwelijken en partnerregistraties
In de paragraaf lokale heffingen is een voorstel opgenomen voor een wijziging van de leges voor het voltrekken van huwelijken en partnerregistraties. Wij stellen voor de structurele meeropbrengst van € 17.000 per jaar op te nemen in de meerjarenbegroting.

22. Parkeertarieven
In de paragraaf lokale heffingen is een voorstel opgenomen voor een wijziging van de parkeertarieven. Voorgesteld wordt de parkeertarieven (straat en garages) in 2024 met 5% extra te verhogen ten opzichte van de verhoging van 10% in de Perspectiefnota 2024. Hierdoor zijn de tarieven meer vergelijkbaar met de tarieven in de regio en kunnen de inkomsten vanaf 2024 met structureel € 58.000 per jaar hoger worden geraamd.

23. Kadegelden havens
Op basis van een actualisatie van het gebruik van de kades kan de raming voor de opbrengst kadegelden vanaf 2024 met structureel € 50.000 per jaar worden verhoogd.

24. Algemene uitkering – septembercirculaire gemeentefonds
Dit betreft het uiteindelijke budgettaire saldo van de wijziging van de raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds naar aanleiding van de septembercirculaire 2023. Hierin hebben wij rekening gehouden met een Cao stijging van 5% in plaats van de 3% die in de Perspectiefnota 2024 is opgenomen. Meer gedetailleerde informatie over de septembercirculaire 2023 verstrekken wij zoals gebruikelijk in een afzonderlijk raadsvoorstel.

25. Meerjarenbegroting + wijzigingsvoorstellen
Na verwerking van de hiervoor genoemde punten komt de meerjarenbegroting uit op genoemde saldi.

26. Afzonderlijk voorstel ‘Toekomstvisie Caribabad’
In het afzonderlijke raadsvoorstel ‘Toekomstvisie Caribabad’ is het beschikbaar stellen van € 2,7 mln. ten laste van het begrotingssaldo 2025 opgenomen. Over dit raadsvoorstel wordt afzonderlijk besloten, waarbij genoemd bedrag al dan niet (gewijzigd) beschikbaar wordt gesteld. Dit bedrag wordt dus niet beschikbaar gesteld in deze begroting of 1e begrotingswijziging. Dit voorstel is in het overzicht van de meerjarenbegroting opgenomen, zodat het effect van het voorstel daarop transparant is.

27. Meerjarenbegroting + wijzigingsvoorstellen + zwembad
Na verwerking van de hiervoor genoemde punten komt de meerjarenbegroting uit op genoemde saldi, waarmee rekening wordt gehouden in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, de BIEO en de stresstest. Hierdoor wordt het raadsvoorstel over het zwembad ook meegenomen in de duiding van de financiële positie van de gemeente.

28. Nog te realiseren ombuigingen / besparingen jeugdzorg
In de raadsinformatiebrief van 1 juni 2023 over de meicirculaire gemeentefonds 2023 hebben wij vermeld dat het Rijk in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd aangeeft dat de gemeenten in de begroting voor

jeugdzorg rekening moeten houden met besparingen en een lagere raming voor de uitgaven. In de raadsinformatiebrief is er van uitgegaan dat de ombuigingen / besparingen gelijk zijn aan de daling van de vergoeding van het Rijk. In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met deze ombuigingen / besparingen voor de bedragen zoals genoemd in de raadsinformatiebrief. De meerjarenbegroting wordt negatief beïnvloed als deze bedragen niet door ombuigingen / besparingen worden gerealiseerd.

Het investeringsplafond
In de Perspectiefnota van 2021 is besloten tot het invoeren van een investeringsplafond. Dit bleek de meest doeltreffende maatregel om de hoge schuldpositie van de gemeente Gorinchem af te bouwen. Daarbij is er voor nieuwe investeringen een investeringsplafond ingevoerd van € 5 mln. per jaar. Onderstaand overzicht is inclusief het voorstel over het zwembad.

Investeringsplafond (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Beschikbare investeringsruimte	**0**	**4.047**	**4.399**	**5.486**
Indexatie investeringsruimte (3%)		121	132	165
Restant ruimte afgesloten investeringen 2022	517			
Totaal investeringsbudget	**517**	**4.168**	**4.531**	**5.651**
Totaal investeringen	**6.548**	**7.620**	**3.157**	**5.036**
Nieuwbouw Caribabad		13.271	3.009	3.120
Inzet ruimte investeringsplafond (basis PPN 2024)				
Inzet algemene reserve	-3.800	-3.800		
Inzet reserve duurzaamheid	-1.831	-578		-375
Inzet reserve infrastructuur	-400	-300	-1.550	-1.000
Inzet voorziening vervanging riolering			-85	-1.130
Inzet begrotingssaldo		-2.700		
Ruimte in investeringsplafond	**0**	**-9.345**	**0**	**0**

Lokale lastendruk
De hiervoor beschreven wijzigingsvoorstellen (1e begrotingswijziging) zijn verwerkt in de paragraaf lokale heffingen.

De lokale heffingen bestaan voor een groot deel uit de afvalstoffenheffing en rioolbelasting. Deze heffingen dalen licht. Dit heeft een gunstig effect op de ontwikkeling van de lokale lastendruk.

Het OZB-tarief wordt bepaald door de begrote OZB-opbrengst te delen door de verwachte WOZ-waarde. Vanwege een lagere WOZ-waarde is het OZB-tarief 2023 te laag vastgesteld. Daarom wordt de begrote OZB-opbrengst 2023 niet gerealiseerd. In de Perspectiefnota 2024 wordt hierdoor uitgegaan van een te laag OZB-tarief. De opbrengst 2024 moet nu gerealiseerd worden door een lagere WOZ-waarde dan waarvan eerder is uitgegaan. Dit leidt tot een hogere procentuele tariefstijging 2024 om de begrote OZB-opbrengst 2024 te kunnen realiseren.

In de paragraaf lokale heffingen is een overzicht opgenomen van de ontwikkeling van de lokale lastendruk. Voor de doorgerekende woningen en huishoudens komt de stijging van de lokale lastendruk in 2024 uit tussen de 2 en 4%. Deze stijging is beperkt gelet op de hogere loon- en prijsstijgingen waarmee de gemeente te maken heeft en die voor de inwoners in hun dagelijks leven ook gelden.

Verloop algemene reserve

In onderstaand overzicht wordt het verloop van de algemene reserve schematisch weergegeven. Afgezien van de eenmalige inzet in 2023, 2024 en 2025 om voorgenomen nieuwe investeringen van dekking te voorzien, dient de algemene reserve voornamelijk als onderdeel van het weerstandsvermogen.

Ontwikkeling algemene reserve (- = onttrekking, + = toevoeging, bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
Stand Algemene Reserve begin boekjaar	**31.503**	**29.636**	**29.849**	**26.049**	**26.049**
Bij: resultaat jaarrekening 2022	6.998				
Bij: jaarrekeningresultaat Avres	91				
Bij: afroming reserve Sociaal Domein		4.100			
Af: bestemming jaarrekening 2022	-3.507				
Af: dekking investeringen PPN 2023-2026	-3.913				
Af: dekking investeringen PPN 2024-2027		-3.887	-3.800		
Af: Tussentijdse rapportage 2023	-1.536				
Stand Algemene Reserve ultimo boekjaar	**29.636**	**29.849**	**26.049**	**26.049**	**26.049**

Autorisatieniveau

Overeenkomstig artikel 5, lid 1, van de Financiële verordening autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting, de baten en de lasten per programma en de investeringsbudgetten, voor het eerste begrotingsjaar.

Op grond van artikel 5, lid 2, van de Financiële verordening kan de raad bij de begrotingsbehandeling aangeven van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel wil ontvangen voordat wordt overgegaan tot het aangaan van verplichtingen.

Artikel 5 van de Financiële verordening geeft nadere regels voor de autorisatie in specifieke omstandigheden.

De begroting geeft informatie op taakveldniveau. Dit is een detailniveau lager dan het programmaniveau waarop uiteindelijk de autorisatie plaatsheeft.

1.3 Leeswijzer

Programma-indeling en taakvelden
De begroting bestaat uit een beleidsmatig en een financieel gedeelte. Voor 2024 hebben wij gekozen voor een andere vormgeving van het programmaplan (de programma's). In deze begroting gaan we niet meer in op de (uitvoering) van reguliere taken en hebben we het vastgesteld beleid opgenomen in een bijlage. Het beleidsmatige gedeelte (programmaplan en paragrafen) volgt de programma-indeling, waarbij de financiële informatie binnen die programma's op het niveau van taakvelden is opgenomen. Deze taakvelden zijn voorgeschreven vanuit het BBV. In programma 7 zijn de vijf taakvelden voor individuele voorzieningen WMO en jeugd vanaf 2023 opgedeeld in negentien taakvelden. Het programmaplan bestaat uit negen programma's. Naast de negen beleidsprogramma's is er een 'programma' algemene dekkingsmiddelen en zijn er overzichten van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien. Het overzicht overhead geeft inzicht in de kosten van alle overhead die niet rechtstreeks aan de uitvoeringsprogramma's toe te rekenen is. Onder overhead vallen (o.a.) kosten voor directie, algemeen management, financiën, Human Resource Management (HRM), facilitaire zaken, informatievoorziening en communicatie.

Indicatoren en streefwaarden
Gekoppeld aan de eerder genoemde uniforme taakvelden is vanaf de Begroting 2017 vanuit het BBV een basisset van 39 beleids- of prestatie-indicatoren voorgeschreven, waarvan er inmiddels nog 36 zijn voorgeschreven, die gemeenten in de begroting en jaarrekening ten minste moeten gebruiken. De indicatoren geven inzicht in (de vergelijkbaarheid van) de beleidsprestaties en zijn objectief meetbaar. De gegevens zijn via landelijke bronnen voor alle gemeenten beschikbaar en vragen dus niet om een eigen/nieuw registratiesysteem. Al deze gegevens zijn te raadplegen via www.waarstaatjegemeente.nl. De indicatoren bevatten belangrijke informatie om te kunnen sturen. Alle gemeenten zijn verplicht om de basisset van beleidsindicatoren onder te brengen binnen de programma’s van de begroting. Per programma worden de verplichte indicatoren in een tabel weergegeven, aangeduid met 'B'. De indicatoren worden vergeleken met gemeenten in dezelfde stedelijkheidsklasse. We hebben de meest actueel beschikbare gegevens opgenomen. Voor diverse indicatoren zijn geen recente gegevens (meer) beschikbaar. Indicatoren die niet meer worden aangeboden via www.waarstaatjegemeente.nl zijn niet meer opgenomen in de begroting.

Naast de basisset is een lijst met facultatieve indicatoren beschikbaar, waarvoor landelijke data (nog) ontbreken. Gemeenten moeten hiervoor zelf de registratie organiseren. In tegenstelling tot de verplichte indicatoren, zijn de facultatieve indicatoren wat minder feitelijk te meten. Ze hebben een bepaalde subjectiviteit in zich zoals een gevoel of waardering. Voorbeelden zijn de mate waarin de gemeentelijke dienstverlening wordt gewaardeerd door ondernemers en inwoners en het veiligheidsgevoel van onze inwoners. Per programma worden de facultatieve indicatoren in een tabel weergegeven, aangeduid met 'F'. Voor een aantal indicatoren is gekozen om de resultaten uit te drukken in een getal en niet visueel.

Per programma worden de indicatoren weergegeven in een tabel, aangeduid met de afkorting 'PI' of 'ME', respectievelijk Prestatie-Indicator en Maatschappelijk Effect.

Beleidsbegroting
De beleidsbegroting bestaat per programma uit de zogenaamde ‘3 W-vragen’.
1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat gaat dit kosten?

Per programma is steeds een overkoepelend doel geformuleerd onder de kop "Wat willen we bereiken". Wat we in 2024 gaan doen om het programmadoel te bereiken is verder uitgewerkt in het overzicht 'concrete voornemens' vanuit het coalitieakkoord, inclusief de daaraan gekoppelde planning. Hierbij maken we gebruik van het onderstaande kleurenmodel:

- Periode voorbereiding besluitvorming (Oranje)
- Periode plaatsvinden besluitvorming (Rood)
- Periode actie na besluitvorming of actie zonder besluitvorming (Groen)

Onder het kopje "Wat gaat dit kosten" worden de baten en lasten per programma gepresenteerd. Afwijkingen boven de € 100.000, ten opzichte van de primitieve begroting 2023, worden per taakveld nader toegelicht. De specifiek aan het programma gerelateerde investeringen en subsidies worden hier eveneens gepresenteerd. Bijzondere en grote investeringen boven de € 500.000 worden nader toegelicht. In elk programma zijn de verbonden partijen opgenomen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van dat programma.

Paragrafen
Na het programmaplan volgen de paragrafen. Deze geven een dwarsdoorsnede van de begroting, bezien vanuit een bepaald beleidsterrein. Het gaat vooral om beheersmatige aspecten die grote (financiële) gevolgen hebben gehad en/of van belang zijn geweest voor het realiseren van de programma's.

Financiële begroting
De financiële begroting gaat in op de grondslagen voor de begroting, zoals die bij de perspectiefnota 2023-2026 zijn bekrachtigd. Daarnaast biedt de financiële begroting o.a. een totaaloverzicht van de baten en lasten, het structurele begrotingsevenwicht, verschillenoverzicht met toelichting en de uiteenzetting van de financiële positie.

Bijlagen
Tot slot zijn in de bijlagen de meerjarige overzichten van reserves en voorzieningen, baten en lasten per taakveld, een overzicht Vastgesteld Beleid en een investeringsoverzicht opgenomen. Een lijst met gehanteerde afkortingen maakt deze begroting compleet.

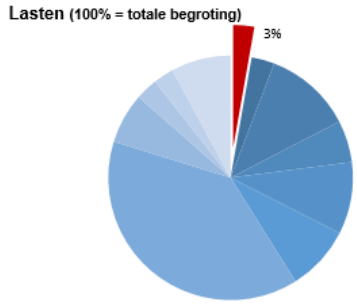
Gemeente Gorinchem

Begroting 2024
Beleidsbegroting: Programmaplan

2 Beleidsbegroting: Programmaplan

2.1 Programma 1 Bestuur en Ondersteuning

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
0.1	Bestuur	Attie Mager
0.2	Burgerzaken	Attie Mager
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	Marjo Molengraaf

2.1.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
Iedereen ervaart de dienstverlening van de gemeente. Of je nu inwoner, ondernemer of maatschappelijke partner bent in onze stad. In de visie Gastvrij Gorinchem hebben we concrete acties beschreven die we uitvoeren. Dat is merkbaar in het gemak waarop je producten of diensten kunt regelen maar ook bij de ontvangst in het stadhuis. We werken aan toegankelijkheid van onze (digitale) diensten, ook voor mensen met een beperking. In deze periode maken we meer zichtbaar welke diensten we als gemeente allemaal verlenen. Om ons werk als gemeente goed te doen, moet onze eigen bedrijfsvoering op orde zijn. We professionaliseren onze bedrijfsvoering, bijvoorbeeld door meer projectmatig te werken bij grote projecten, slim samen te werken met specialistische bureaus of professionals en ons verder te ontwikkelen in digitaal en datagedreven werken. Waar mogelijk maken we in onze bedrijfsvoering gebruik van diensten van Gorcumse ondernemers en bedrijven.

Als gemeente hebben we diverse gebouwen in bezit. Zoals gebouwen waarin we werken, onderwijsgebouwen en accommodaties om te kunnen sporten en bewegen. We vinden het van belang dat ons vastgoed bijdraagt aan het bereiken van maatschappelijke doelen. In deze periode gaan we volop aan het werk om de gebouwen en accommodaties die ons eigendom zijn te verduurzamen.

Om onze stad steviger op de kaart te zetten gaan we werken vanuit één sterk merk. Zodat het voor iedereen herkenbaar is waar de gemeente Gorinchem voor staat en wat ze doet. We zorgen dat ons werk zichtbaar is. We nodigen inwoners uit om mee te denken, te doen of te beslissen. Dat doen we niet alleen tijdens speciale participatiebijeenkomsten, maar ook via ons Digipanel en natuurlijk gewoon door met mensen in gesprek te gaan over wat hen bezighoudt. We zorgen dat inwoners weten waarover ze mee kunnen denken en op welke manier ze dit kunnen doen. Daarbij gaan we expliciet aan de slag om jongeren actief te betrekken.

Maatschappelijke vraagstukken houden zich niet aan grenzen van gemeenten. Ze zijn gemeente overstijgend en vragen daarom om een stevige samenwerking. Daar zetten we vol op in. We versterken onze relaties in de regio en de verschillende overheden. We doen dat niet alleen, maar ook samen met het bedrijfsleven en maatschappelijke partners in onze stad. We werken onze regionale strategie uit, om zichtbaar te maken waar we op welke regionale schaal aan werken. En we gaan hard aan de slag om een nieuwe Regio Deal binnen te halen, samen met de regio Drechtsteden.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2019	2020	2021	2022	Streefwaarde 2024
Formatie	B	fte per 100.000 inwoners	PI	8,3	8,7	8,8	8,9	9,2
Bezetting	B	fte per 100.000 inwoners	PI	6,9	6,9	8,1	8,6	8,6
Apparaatskosten	B	€ per inwoner	PI	997	772	773	807	985
Externe inhuur	B	€ en %	PI	€ 31	€ 82	12,9 %	12,2 %	11,4 %
Overhead	B	€ en %	PI	€ 333	€ 305	9,0 %	8,4 %	8,9 %
Waardering inwoners algehele dienstverlening	F	1-10	ME	6,9		7,0		7,0

Verklaringen afkorting: B = Basisset indicator, F = Facultatieve indicator, PI = Prestatie Indicator, ME = Maatschappelijk Effect.

2.1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
Vastgoed				
1. We actualiseren ons vastgoedbeleid. Een nieuw vastgoedbeleid biedt de mogelijkheid om een bijdrage te leveren aan de stad op het gebied van maatschappelijke doelen, duurzaamheid en stedelijke ontwikkeling.	RB			
3. We maken een verduurzamingsplan voor onze gemeentelijke gebouwen en verduurzamen onze gebouwen volgens dit plan.				
4. We kopen het voormalige Belastingkantoor binnen twee maanden na beëindiging van het gebruik door het COA als opvanglocatie voor vluchtelingen. De aankoop vindt uiterlijk eind 2024 plaats. Tijdens het traject van aankoop kijken we naar een alternatieve invulling van deze locatie, die een impuls kan geven aan de wijk.				
Bedrijfsvoering en dienstverlening				
1. We werken aan een divers personeelsbestand binnen de gemeente, door niemand uit te sluiten bij werving en selectie. We vinden diversiteit belangrijk en realiseren voorzieningen en regelingen die recht doen aan inclusie.				
2. We voeren de visie op dienstverlening Gastvrij Gorinchem 2020-2024 uit.				

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
3. We ontwikkelen de kwaliteit van persoonlijke dienstverlening. Bijvoorbeeld door te investeren in middelen die controles van identiteitsdocumenten makkelijker maken.				
5. We vernieuwen de inrichting van de publieke ruimte in het stadhuis op basis van de uitkomsten van het gezamenlijke dienstverleningsconcept 2024-2025.				
6. We vernieuwen onze telefooncentrale, om de telefonische dienstverlening door te ontwikkelen.	CB			
7. We monitoren onze dienstverlening en meten de klanttevredenheid met een nieuwe tool, zodat we weten waar we bij moeten sturen.				
8. We stellen een gemeentebreed ontwikkelplan op om als organisatie meer datagedreven te gaan werken, bijvoorbeeld in het sociaal domein of het beheer van de openbare ruimte. Datagedreven werken is daarbij geen doel op zichzelf, maar een middel om onze informatiepositie te verbeteren, zodat we daarmee beleidsdoelstellingen kunnen bereiken en publieke meerwaarde kunnen vergroten.				
9. We verbeteren de leefbaarheid in wijken door te zorgen dat de informatie in de Basisregistratie Personen klopt en we in beeld hebben wie waar woont, om illegale bewoning van leegstaande locaties tegen te gaan.				
Communicatie en participatie				
1. We stellen beleid en afspraken op over hoe inwoners en organisaties de gemeente uit kunnen dagen om taken over te nemen. We maken daarvoor een inventarisatie op welke onderwerpen taken overgenomen kunnen worden en nodigen inwoners uit om hierover mee te denken.				
2. We onderzoeken de mogelijkheden om een jongerenraad in te stellen. We doen daarvoor ervaringen op bij andere gemeenten en gaan met jongeren in gesprek over de vraag over welke onderwerpen zij mee willen denken en hoe ze dit willen doen.	RB			
3. We stellen een merkenstrategie op om één sterk, gemeentelijk merk neer te zetten en te versterken. We laten daarmee zien wat de gemeente allemaal doet en zoeken actief de samenwerking op met andere partijen die het merk Gorinchem uitdragen.	CB			
Regionale samenwerking en lobby				
2. We werken onze regionale strategie bij. Daarin maken we zichtbaar welke vormen van regionale samenwerking het best aansluiten bij onze gemeentelijke doelstellingen, zodat onze inzet aansluit bij gemeentelijke doelen. Hierover gaan we met de gemeenteraad in gesprek.				
3. We gebruiken de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen om de positie van de gemeenteraad te versterken, met de mogelijkheden die de wijziging van de wet hiervoor biedt. Dit betrekken we bij de noodzakelijke wijziging van gemeenschappelijke regelingen.	RB			
4. We stellen een lobbystrategie op, aan de hand van de ambities van onze gemeente.				
5. We werken samen met andere gemeenten die dezelfde belangen hebben als wij aan lobbytrajecten. Dat doen we in de regio, of met gemeenten die om andere redenen op ons lijken, bijvoorbeeld andere middelgrote gemeenten.				
6. We zetten in op het binnenhalen van provinciale, nationale en Europese subsidies. Toegekende subsidies worden beheerd.				

2.1.3 Wat gaat dit kosten?

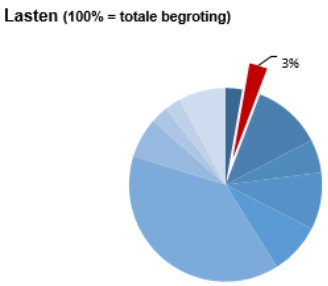
Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV01 Bestuur	3.079	2.601	2.527	2.689	2.721	2.721
TV02 Burgerzaken	1.259	1.376	1.831	1.707	1.468	1.493
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	622	578	690	690	689	689
Lasten Bestuur en Ondersteuning	**4.961**	**4.555**	**5.049**	**5.087**	**4.878**	**4.903**
TV01 Bestuur	546	3	3	3	3	3
TV02 Burgerzaken	547	514	696	726	786	810
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	396	453	574	747	747	747
Baten Bestuur en Ondersteuning	**1.489**	**969**	**1.273**	**1.476**	**1.536**	**1.560**
Totaal saldo van baten en lasten	-3.471	-3.585	-3.776	-3.611	-3.342	-3.343
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**-3.471**	**-3.585**	**-3.776**	**-3.611**	**-3.342**	**-3.343**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV02 Burgerzaken	455 N	385 N	Het project (BRP) Basis Registratie Personen op orde start vanaf 2024.
		63 N	De herberekening van de uitgaven op paspoorten geeft een nadeel.
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	112 N	149 N	Het nadeel betreft voornamelijk de budgetneutrale verwerking van de ruimten van Het Gebouw (WLZ) van programma 5 TV42 naar TV03.
Baten			
TV02 Burgerzaken	182 V	182 V	De herberekening van de gemeentelijk leges paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten geeft een hogere opbrengst.
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	121 V	82 V	De budgetneutrale verwerking van de ruimten van Het Gebouw (WLZ) van programma 5 TV42 naar TV03, laat een voordeel zien.

2.1.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Regio AV

2.2 Programma 2 Veiligheid

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Reinie Melissant
1.2	Openbare orde en Veiligheid	Reinie Melissant

2.2.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
Om prettig te wonen, werken en verblijven in de stad, is het van groot belang dat je je veilig voelt. Daarom zetten we in op de aanpak van ondermijning, de samenwerking met zorg- en veiligheidspartners, het vergroten van de digitale veiligheid en een veilige woon- en leefomgeving. We beheersen de veiligheidsrisico's als het gaat om het uitgaansklimaat en evenementen in de stad. Dit alles doen we vanuit de juiste balans tussen preventie en handhaving.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2019	2020	2021	2022	Streefwaarde 2024
Verwijzingen Halt	B	Aantal per 1.000 jongeren	PI	21	20	8	7	10
Winkeldiefstallen	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI	2,2	2,0	2,1	2,1	2,1
Geweldsmisdrijven	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI	4,5	4,7	4,3	4,4	4,5
Diefstallen uit woning	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI	1,0	1,2	1,3	0,9	1,1
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI	7,2	5,8	6,0	4,9	6,0
Aandeel dat zich veilig voelt in de buurt	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME	85		86		86
Mate van ervaren overlast van buurtbewoners. *Ten minste enige mate van overlast*	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME	8		10		10

2.2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
Veiligheid				
1. We geven uitvoering aan de ambities die zijn opgenomen in het Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2023-2026.	●	●	●	RB ●
a. Ondermijning	●	●	●	volgt RB ●
b. Zorg en Veiligheid	●	●	●	volgt RB ●
c. Digitale Veiligheid	●	●	●	volgt RB ●
d. Veilige woon- en leefomgeving	●	●	●	volgt RB ●
e. Beheersen van veiligheidsrisico's	●	●	●	volgt RB ●
2. We organiseren activiteiten die bijdragen aan de bewustwording van medewerkers, inwoners en ondernemers op het gebied van ondermijning.	●	●	●	●
3. We nemen actief deel aan regionale overleggen over ondermijning.	●	●	●	●
4. We organiseren bijeenkomsten over het thema veiligheid voor de gemeenteraad.	●	●	●	●
5. De wijkboa's werken wijkgericht en nemen deel aan wijkoverleggen.	●	●	●	●

2.2.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV11 Crisisbeheersing en Brandweer	3.344	3.408	3.565	3.556	3.556	3.530
TV12 Openbare orde en Veiligheid	2.010	1.759	1.977	1.956	1.803	1.540
Lasten Veiligheid	**5.354**	**5.166**	**5.542**	**5.512**	**5.358**	**5.070**
TV12 Openbare orde en Veiligheid	521	360	177	177	177	177
Baten Veiligheid	**521**	**360**	**177**	**177**	**177**	**177**
Totaal saldo van baten en lasten	-4.833	-4.806	-5.366	-5.335	-5.182	-4.893
Mutaties reserves	11	4	4	4	4	4
Resultaat	**-4.822**	**-4.802**	**-5.361**	**-5.331**	**-5.177**	**-4.889**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV11 Crisisbeheersing en brandweer	157 N	141 N	De bijdrage aan de Veiligheidsregio (VRZHZ) wordt verhoogd als gevolg van structurele meerkosten en loon- en prijsstijgingen.
TV12 Openbare orde en Veiligheid	218 N	75 N	Om meer grip te krijgen op (ondermijnende) criminaliteit is er vanaf 2024 budget voor ondermijning.
		104 N	Er is vanaf 2024 budget voor veiligheid van medewerkers (VPT).
		39 N	De stijging wordt veroorzaakt door een hogere doorbelasting van salariskosten.
Baten			
TV12 Openbare orde en Veiligheid	183 N	183 N	Als gevolg van de ontmanteling van de CUR worden de bijdragen van diverse gemeenten, waar het cameratoezicht voor werd uitgevoerd, niet meer ontvangen.

Subsidies

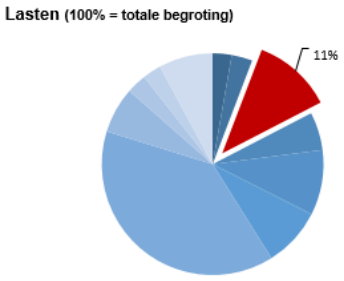
In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma verstrekt worden:

Subsidies (bedrag x € 1.000)	Bedrag
Asiel	49
Bureau Halt	22
Dierenambulance	25

2.2.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- MerwedeLingelijn Beheer B.V.

2.3 Programma 3 Verkeer en vervoer

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
2.1	Verkeer en vervoer	Marjo Molengraaf
2.2	Parkeren	Marjo Molengraaf
2.3	Recreatieve havens	Fatih Polatli
2.4	Economische havens en waterwegen	Fatih Polatli
2.5	Openbaar vervoer	Marjo Molengraaf

2.3.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
In de mobiliteitsvisie 2040 is vastgelegd hoe mobiliteit zich ontwikkelt in Gorinchem. Daarmee ligt er een goede basis waar we mee aan de slag te gaan. We maken keuzes in wat we de komende periode uitvoeren. Daarbij ligt de prioriteit bij het verbeteren en het veiliger maken van de routes voor de fietser en de voetganger. We hebben met name aandacht voor de Oost West verbinding en de noordelijke infrastructuur in de stad. We kijken naar de mogelijkheden om de kwaliteit van het openbaar vervoer te verbeteren. En werken samen met andere overheden aan het zoveel mogelijk voorkomen van (verkeers)hinder op de A27 en A15.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2019	2020	2021	2022	Streefwaarde 2024
Verkeersongevallen	F	Per 100.000 inwoners	ME	1344	940	959	x	986
Geregistreerde ongevallen naar soort	F	In %	ME					
− *Met uitsluitend materiele schade*				94,1	93,4	91,9	x	69
− *Met letsel ziekenhuis*				5,7	6,6	7,5	x	4,2
− *Met dodelijke afloop* (x = onbekend)				0,2	x	0,6	x	0.2*

* Vanuit het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030 wordt ingezet om het aantal verkeersongevallen in 2030 te halveren ten opzichte van 2019. Dit komt overeen met een jaarlijkse daling van circa 6%.

2.3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
Mobiliteit				
1. We onderzoeken de mogelijkheden voor een extra plek in het centrum om fietsen beveiligd te parkeren aangevuld met mogelijk andere faciliteiten zoals een openbaar toilet.	CB			
2. We verbeteren de fietsvoorziening langs de Nieuwe Hoven.		RB		
3. We richten de Haarsekades fietsvriendelijk in				
4. We inventariseren bestaande OV-voorzieningen en kijken naar locaties waar aanvullend OV wenselijk is.				
5. We overleggen met de provincie en Qbuzz of zij aanvullende OV-lijnen kunnen exploiteren.		CB		
6. We introduceren vervoer op afroep, zoals een Wijkhopper.	RB			
7. We stimuleren initiatieven die mensen oproepen om op andere manieren te reizen dan met de auto tijdens de spits.				
8. De Mollenburgseweg richten we in als 30 km/u weg.		CB		
9. Met de herinrichting van de Banneweg en omgeving, verbeteren we de verkeersveiligheid, oversteekbaarheid en doorstroming.				
10. We breiden parkeergarage Kweeklust uit.				
11. We werken samen met andere overheden langs de A27 aan het beperken van de overlast tijdens de werkzaamheden. We kijken met Rijkswaterstaat of we de veerdienst in kunnen zetten als alternatieve route tijdens de werkzaamheden aan de A27.				
12. We lobbyen voor de realisatie van een OV Hub en met provincies en gemeenten langs de A15 voor het verbeteren van de doorstroming op deze weg.				
13. We organiseren een pilot voor het stimuleren van kleine elektrische vrachtwagens voor het bevoorraden van de winkels in de binnenstad.		CB		
14. We evalueren de Mobiliteitsvisie 2040 en het uitvoeringsprogramma 2020-2023 en stellen een uitvoeringsprogramma voor de periode 2024-2027 op. Daarbij geven we prioriteit aan projecten uit de top 10 van fietsknelpunten en de grootste knelpunten voor voetgangers en fietsers in de binnenstad.	RB			
Raadsagenda				
Raadsopdracht fietsveiligheid.				

2.3.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV21 Verkeer en vervoer	5.101	5.389	5.777	5.972	5.243	7.595
TV22 Parkeren	1.098	1.016	1.127	1.121	1.220	1.215
TV23 Recreatieve Havens	596	580	712	726	724	722
TV24 Economische Havens en waterwegen	26	31	25	54	53	53
TV25 Openbaar vervoer	3.298	2.777	2.998	2.972	2.968	2.958
Lasten Verkeer en vervoer	**10.118**	**9.792**	**10.640**	**10.845**	**10.208**	**12.543**
TV21 Verkeer en vervoer	1.210	328	328	328	328	328
TV22 Parkeren	603	689	643	643	643	643
TV23 Recreatieve Havens	109	116	116	116	116	116
TV24 Economische Havens en waterwegen	294	197	215	215	215	215
TV25 Openbaar vervoer	2.718	2.269	2.427	2.421	2.419	2.412
Baten Verkeer en vervoer	**4.933**	**3.598**	**3.729**	**3.723**	**3.721**	**3.714**
Totaal saldo van baten en lasten	-5.186	-6.194	-6.911	-7.122	-6.487	-8.830
Mutaties reserves	38	204	-288	-313	-391	1.788
Resultaat	**-5.147**	**-5.990**	**-7.199**	**-7.435**	**-6.879**	**-7.042**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV21 Verkeer en vervoer	388 N	413 V	Vertraging in de uitvoering van investeringen in de Mobiliteitsvisie zorgen voor een voordeel tussen 2023 en 2024.
		674 N	Om de drie bruggen over de Linge in het hart van het centrum weer op het gewenste kwaliteitsniveau te brengen, is een grote onderhoudsbeurt voor de Peterbrug, de Visbrug en de Korenbrug noodzakelijk. Hiervoor is in 2024 eenmalig een budget benodigd.
		81 N	De energielasten voor de openbare verlichting stijgen voor 2024.
TV22 Parkeren	111 N	45 N	In verband met het opheffen van de Camera Uitlees Ruimte is het budget voor de bewaking van de parkeergarages verhoogd.
		55 N	Dit betreft hogere salariskosten die worden doorbelast naar het taakveld parkeren.
TV23 Recreatieve Havens	132 N	50 N	Het budget voor het onderhoud van de havens is hersteld. Tijdens het opstellen van het MJOP is hier een te hoge verlaging doorgevoerd.
		17 N	De energielasten zijn opgehoogd.
		65 N	De salariskosten op dit taakveld nemen toe door met name de hogere Cao-afspraken.
TV25 Openbaar vervoer	221 N	198 N	Met name als gevolg van de Cao-afspraken nemen de salariskosten voor de veerdienst fors toe.
		55 N	Door de hoge brandstofprijzen zijn ook de kosten voor energie flink gestegen. Deze gestegen kosten worden voor een deel doorberekend aan de oevergemeenten. Zie de toelichting baten TV25.
Baten			
TV25 Openbaar vervoer	158 V	158 V	De hogere exploitatiekosten voor de veerdienst Riveer worden conform de verdeelsleutel in de samenwerkingsovereenkomst doorberekend aan de oevergemeenten en zorgen hiermee voor meer baten.

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
Mutaties reserves	492 V	286 V	In 2024 wordt het voordeel kapitaallasten mobiliteitskredieten gestort in de reserve infrastructuur.
		213 V	In 2023 is voor diverse mobiliteitsprojecten geld voor met name onderzoeken aan de reserve infra onttrokken.

Investeringen
In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2024 worden de investeringen 2024 vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Openbare verlichting	58	59	59	56
Verduurzaming openbare verlichting	522	522	522	522
Vervangen straatmeubilair	95	95	95	95
Vervangen verkeersborden	43	43	43	43
Vervangen brug t Haagje	140			
Verduurzaming havendienst	54			
Mobiliteit	10.691	3.640		
Top tien fietsknelpunten	400	300	300	
Verbeteren fietsvoorzieningen langs Nieuwe Hoven			1.000	1.000
E-hyundai Riveer				39
Herinrichting Mollenburgseweg			250	
Totaal investeringen	**12.003**	**4.659**	**2.269**	**1.755**

Verduurzaming openbare verlichting
Voor de vervanging van de lampen van onze buitenverlichting door LED-lampen in de periode van 2024-2027 is jaarlijks een investeringsbudget van € 522.000 benodigd.

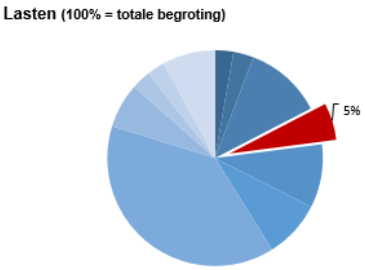
Mobiliteit
Voor de uitvoering van de projecten Mobiliteit 2023 en 2024 is € 10,9 mln. beschikbaar gesteld en voor de jaarschijf 2025 een investeringsbudget van € 3,6 mln. De fietsvoorzieningen langs de Nieuwe Hoven worden vernieuwd en veiliger gemaakt. Hiervoor wordt in 2026 en in 2027 een investeringsbudget van € 1 mln. beschikbaar gesteld. Deze investeringen worden gedekt uit de afschrijvingsreserve Infrastructuur en/of uit de al in de begroting opgenomen budgetten.

Verbeteren fietsvoorzieningen langs Nieuwe Hoven
Zoals in de PPN 2024 is opgenomen worden maatregelen genomen om de Nieuwe Hoven te vernieuwen en veiliger te maken.

2.3.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Bureau Openbare Verlichting
- GR Regio AV
- MerwedeLingelijn Beheer B.V.

2.4 Programma 4 Economie

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
3.1	Economische ontwikkeling	Attie Mager
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Marjo Molengraaf
3.3	Bedrijfsloket en - regelingen	Attie Mager
3.4	Economische promotie	Attie Mager

2.4.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
Onze ondernemers leveren een belangrijke bijdrage aan onze stad. We verlevendigen de (binnen)stad samen met ondernemers en partners in de stad en met regionale samenwerkingsverbanden. We werken aan een aantrekkelijke binnenstad waar het voor bewoners en bezoekers prettig is om te verblijven. De stad is niet meer alleen om er iets te kopen of iets te eten of te drinken. Het is een plek waar je verblijft, ontmoet en beleeft. We versterken de relatie met de ondernemers en werken samen aan onder meer aantrekkelijke en toekomstbestendige bedrijventerreinen. We werken daarbij actief samen met onze partners in de regio. Een goed ondernemersklimaat kan daarnaast niet zonder een goede arbeidsmarkt. Daarom blijven we actief bijdragen in de arbeidsregio aan mogelijkheden vraag en aanbod van werknemers bij elkaar te laten komen. Daarbij profiteren we van de goede samenwerking die we hebben in de kleinste arbeidsmarktregio van Nederland. We zorgen dus dat we deze arbeidsmarktregio behouden.

Onze allermooiste vesting van Nederland trekt ieder jaar veel bezoekers die als toerist Gorinchem bezoeken. Dit toerisme levert veel kansen op voor onze stad. Toeristen bezoeken onze ondernemers en culturele instellingen en genieten van het moois dat onze stad te bieden heeft, zoals de vesting en de kunst in de stad. Tegelijkertijd zorgt toerisme ook voor uitdagingen. In deze periode stellen we een nieuw toeristisch beleid op, waarin we een balans zoeken tussen bezoekers en bewoners. We voeren toeristenbelasting in om bezoekers mee te laten betalen aan onze voorzieningen. En we actualiseren onze marketingstrategie, om nog meer mensen bekend te maken met onze stad en hen uit te nodigen Gorinchem te bezoeken. Dat alles doen we natuurlijk niet alleen, maar samen met partners die betrokken zijn bij toerisme.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2019	2020	2021	2022	Streefwaarde 2024
Functiemenging *Verhouding tussen woningen en banen*	B	% 0 = alleen woningen, 100 = alleen banen	PI	57,9	56,9	56,8	57,5	57,4
Vestigingen van bedrijven	B	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	PI	146,6	154,9	163,4	176,1	175,0
Aantal overnachtingen op camperplaats	F	Aantal per jaar	PI	3959	2050	3696	5175	5175

2.4.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
Economie en arbeidsmarkt				
1. We stellen een strategische agenda voor het bedrijfsleven op, met als doel het ondernemersklimaat en de samenwerking met het bedrijfsleven te verbeteren. We maken daarbij gebruik van accountmanagement en een vast aanspreekpunt voor bedrijven.	CB			
2. We zetten het ondernemerschap en de maatschappelijke bijdrage van ondernemers centraal tijdens jubilea, openingen, de Dag van de Ondernemer en andere representatieve momenten.				
3. We verlengen het project Kernwinkelgebied Binnenstad Gorinchem met stimuleringssubsidies in 2024.				
4. We zetten het uitvoeringsplan Mooiste vesting in 2024 voort, met als doel een aantrekkelijke binnenstad voor bewoners en bezoekers.				
5. We faciliteren de uitvoering van het concept Warenhuis Gorinchem van de ondernemersvereniging.		CB		
6. We houden binnen diverse samenwerkingsverbanden nauw contact met ondernemers en vastgoedeigenaren, om samen te kijken wat er nodig is om de binnenstad aantrekkelijk te maken en te houden.				
7. We verkennen de wens om een integrale binnenstadsvisie op te stellen.				
8. We onderhouden meerdere keren per jaar contact met de wijkwinkelcentra waarbij we samenwerken aan de vitaliteit deze gebieden.				
9. We stellen gebiedsprofielen op voor bestaande, waaronder watergebonden, bedrijventerreinen. Per bedrijventerrein werken we aan een agenda voor de komende jaren. De ontwikkelrichting per bedrijventerrein vormt de basis voor een nieuw bedrijventerreinenbeleid.	RB			
10. We leveren een bijdrage aan de verbetering van de organisatiegraad van het bedrijfsleven op bedrijventerreinen. Samen met ondernemers verkennen we wat hiervoor nodig is.		RB		
11. We stimuleren ondernemers op de bedrijventerreinen om te verduurzamen, te vergroenen en elkaars energie te gebruiken				

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
Toerisme en citymarketing				
1. We voeren toeristenbelasting in, als dit meer oplevert dan het kost.	RB			
3. In samenwerking met GCM en partners in de stad, zoals culturele instellingen, vernieuwen we de marketingstrategie uit 2017. Na actualisatie zal GCM de uitvoering op zich nemen.				
4. In samenwerking met GCM en andere partners in stad en regio, zoals de Vestingdriehoek en de Nieuwe Hollandse Waterlinie, stellen we een integraal toeristisch beleid op. Daarbij gaan we uit van bestaande faciliteiten en lopende ontwikkelingen, zoals de toenemende hoeveelheid riviercruiseschepen, en hebben we aandacht voor zowel bewoners als bezoekers.	RB			

2.4.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV31 Economische ontwikkeling	915	623	805	485	485	485
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.561	15.085	8.457	8.561	7.215	12.678
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	28	20	23	23	23	23
TV34 Economische promotie	678	792	829	765	764	763
Lasten Economie	**5.183**	**16.519**	**10.115**	**9.834**	**8.488**	**13.949**
TV31 Economische ontwikkeling	39	0	0	0	0	0
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.828	14.989	8.224	8.326	6.979	12.439
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	181	169	169	169	169	169
Baten Economie	**2.047**	**15.158**	**8.393**	**8.495**	**7.148**	**12.608**
Totaal saldo van baten en lasten	-3.135	-1.361	-1.722	-1.339	-1.340	-1.341
Mutaties reserves	200	50	50	50	50	50
Resultaat	**-2.935**	**-1.312**	**-1.672**	**-1.290**	**-1.291**	**-1.292**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV31 Economische ontwikkeling	182 N	220 N	Voor het project Verkleinen Kernwinkelgebied is in de begroting 2024 € 320.000 opgenomen waarvan € 250.000 stimuleringssubsidies. Dat is € 220.000 meer dan in 2023 is begroot.
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6.628 V	6.628 V	In de begroting 2023 werd uitgegaan van verkopen op Oost II die zowel aan de lasten- als batenkant effect hadden.
Baten			
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6.765 N	6.765 N	Zie toelichting lasten TV32.

Subsidies

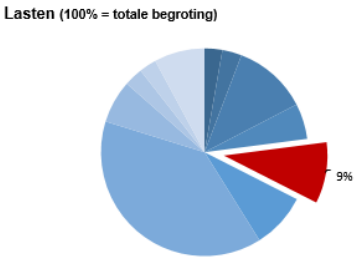
In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma verstrekt worden:

Subsidies (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Bedrijfsinvesteringszone	158
Museum Slot Loevestein	12
Verkleinen kernwinkelgebied*	250
Hendrik Hamel foundation	37

2.4.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

• GR Regio AV
• C.V. Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen (ROM-S), Beheer B.V. ROM-S

2.5 Programma 5 Onderwijs

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
4.1	Openbaar basisonderwijs	Attie Mager
4.2	Onderwijshuisvesting	Attie Mager
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingen	Attie Mager

2.5.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
Gorinchem is een onderwijsstad met een grote regiofunctie. Meer dan 10.000 kinderen gaan in Gorinchem naar onze basisscholen en voortgezet onderwijs. Samen met (onderwijs)partners zorgen we met passend en meer inclusief onderwijs voor een kansrijk onderwijsklimaat. Dit doen we in innovatieve en duurzame onderwijsgebouwen waar ieder kind gelijke kansen heeft om zijn of haar talenten te ontplooien. Vanuit een lange termijnvisie concretiseren we onze plannen voor de komende vier jaar voor onderwijshuisvesting met een uitvoeringsplan. We zoeken naar subsidies die ons helpen onze plannen verder mogelijk te maken.

We faciliteren doorlopende leerlijnen met onderwijs en bedrijfsleven en bevorderen een leven lang ontwikkelen. We sluiten daarbij zo goed mogelijk aan bij beleid(sontwikkelingen) van buurgemeenten en onszelf. Ook verbreden we de aanpak van laaggeletterdheid naar een aanpak die bijdraagt aan basisvaardigheden zoals lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2019	2020	2021	2022	Streefwaarde 2024
Absoluut verzuim *Leerplichtigen die niet staan ingeschreven op een school*	B	Aantal per 1.000 leerlingen	PI	1,9	1,5	1,1	1,5	1,5
Relatief verzuim *Leerplichtigen die zijn ingeschreven op een school maar ongeoorloofd afwezig zijn*	B	Aantal per 1.000 leerlingen	PI	12	11	10	12	12
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (x = onbekend)	B	% van het aantal leerlingen (12 - 23 jaar)	PI	2,2	1,7	2,4	x	2,4

2.5.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
Onderwijs				
1. We stellen een nieuw integraal onderwijshuisvestingsplan (IHP) op en voeren de opgenomen projecten uit binnen het huidige en het nieuwe IHP. Per project leggen we een business plan voor aan de raad.	●	●	●	●
2. We realiseren de nieuwbouw van het Gilde Vakcollege Techniek, zodat naar verwachting begin 2025 het nieuwe gebouw gebruikt wordt en de oude locatie een andere functie voor de stad kan krijgen.	●	●		
3. We onderzoeken in een continu proces passende subsidiemogelijkheden voor onze investeringen in onderwijs, zowel onderwijsinhoudelijk als voor huisvesting.	●	●	●	●
4. We blijven inzetten op de lobby richting de Rijksoverheid waarin we steeds aandacht vragen voor onze bijzondere en grote regionale onderwijsfunctie en de daarbij behorende kosten.	●	●	●	●
5. Samen met het bedrijfsleven en onderwijs ontwikkelen we i_lab verder als inspirerend centrum waar leren, werken en innoveren samenkomen. Zowel fysiek op de Beroepencampus en als aanjager in een groot regionaal netwerk.	●	●	●	●
6. We vergroten de regionale betekenis van i_lab met alle omliggende gemeenten die zich hebben verbonden aan i_lab, met het pact ‘Samen voor Elkaar’.	●	●	●	●
7. We verbreden, samen met het onderwijsveld en maatschappelijke partners, onze aanpak rondom laaggeletterdheid naar een aanpak rondom basisvaardigheden, zoals lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. We werken daarbij mee aan de monitor laaggeletterdheid van het CBS.	CB ●	●	●	●
8. We zetten in op toegankelijkheid van de communicatie met onze stad, onder meer via de campagne ‘Huh? Wat bedoelt u?’ en de Brievenwasserette.	●	●	●	●

2.5.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV41 Openbaar basisonderwijs	284	270	314	314	314	314
TV42 Onderwijshuisvesting	3.226	6.058	4.099	3.601	4.149	4.032
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	7.639	6.023	6.339	6.329	6.358	6.354
Lasten Onderwijs	**11.150**	**12.352**	**10.751**	**10.244**	**10.821**	**10.699**
TV42 Onderwijshuisvesting	375	266	162	162	162	162
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	4.527	2.707	2.639	2.670	2.670	2.698
Baten Onderwijs	**4.902**	**2.973**	**2.801**	**2.832**	**2.832**	**2.860**
Totaal saldo van baten en lasten	-6.248	-9.378	-7.950	-7.412	-7.989	-7.839
Mutaties reserves	-1.548	840	-2.577	191	608	521
Resultaat	**-7.795**	**-8.538**	**-10.527**	**-7.221**	**-7.381**	**-7.318**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV42 Onderwijshuisvesting	1.959 V	451 V	In 2024 zijn er geen onderzoekskosten meer in het kader van de uitvoering van renovatie/nieuwbouw onderwijshuisvesting van de Graaf Reinaldschool opgenomen.
		210 V	In 2024 is er voor de realisatie en exploitatie van het i_lab minder opgenomen voor aanschaf inventaris en inschakeling adviseurs.
		1.300 V	Voor de exploitatiekosten (bouwrijp maken grond, verhuiskosten, etc.) voor de nieuwbouw van het Gilde is in 2024 minder opgenomen in de begroting.
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	316 N	145 N	Brede School Dalemplein was tijdens de laatste vaststelling van het MJOP nog niet opgeleverd en dus nog niet meegenomen in het MJOP. Deze aanvraag brengt extra kosten met zich mee. De verhoging van de uitgaven worden gecompenseerd door hogere huuropbrengsten op TV43 baten.
		229 N	Voor de huisvesting van ontheemden is in 2024 een budget opgenomen voor energielasten.
Baten			
TV 42 Onderwijshuisvesting	104 N	63 N	De budgetneutrale verwerking van de ruimten van Het Gebouw (WLZ) van TV42 naar TV03, laat een nadeel zien.
		55 N	De baten voor de investeringshuur die de Stichting Kindercentra Gorinchem betaalt voor het gebruik van de brede school Dalemplein, worden verantwoord op TV43 i.p.v. TV42
Mutaties reserves	3.417 V	3.477 V	In de begroting van 2023 zijn voor 2024 diverse afschrijvingsreserves gevormd ten laste van het begrotingssaldo.
		25 V	In de reserve onderwijshuisvesting wordt het voordeel van de afschrijvingslasten gestort als gevolg van het doorschuiven van investeringen.
		85 N	Er valt budget vrij in 2024 uit de afschrijvingsreserve Dr. Hiemstralaan/De Burcht ter dekking van de kapitaallasten van deze investering.

Investeringen

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2024 worden de investeringen 2024 vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
IHP VO huisvesting JP Waaleschool	288			
Spaaropgave IHP 2023		1.000	1.000	1.000
IHP VO, Yulius Lingewaal College	649			
Verduurzaming Gildenplein	1.397			
Verduurzaming Schuttersplein		428		
Verduurzaming J. van Egmond	339			
Vervangende nieuwbouw Gilde	1.030			
Uitbreiding Retranchement	2.652			
Gymcapaciteit	2.284	2.834		
Totaal investeringen	**8.602**	**4.262**	**1.000**	**1.000**

Spaaropgave IHP 2023
Vanaf 2025 reserveren we, binnen de kaders van het investeringsplafond, jaarlijks een bedrag van € 1 mln. Voor toekomstige investeringen in onderwijshuisvesting.

IHP VO, Yulius Lingewaal College
Voor het inhuizen van het Yulius Lingewaal College bij het Omnia College aan de W. de Vries Robbéweg zijn bouwkundige aanpassingen noodzakelijk.

Verduurzaming Gildenplein
Als onderdeel van de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed stellen wij voor de verduurzaming van de brede school Gildenplein in 2024 € 1,4 mln. beschikbaar.

Vervangen nieuwbouw Gilde
Aanvullend op eerder beschikbaar gestelde middelen wordt voor de vervangende nieuwbouw van het Gilde vanwege forse prijsstijgingen in de bouwmaterialen (conform de Perspectiefnota 2023) € 1 mln. opgenomen.

Uitbreiding Retranchement
De nieuwbouw voor de Regenboogschool en de Beatrix/de Burcht op de locatie Retranchement zorgt voor passende huisvesting (IHP). In de Perspectiefnota 2023 is hiervoor in verband met de prijsstijgingen € 2,7 mln. extra beschikbaar gesteld.

Gymzaal het Gilde
Voor de toekomstige capaciteitsbehoefte voor bewegingsonderwijs in het scholengebied van de beroepencampus is eerder al € 1,5 mln. beschikbaar gesteld. In de Perspectiefnota 2024 is aangegeven dat € 3,45 mln. extra nodig is. Na deze verhoging is er inclusief indexeringen € 5,12 mln. beschikbaar.

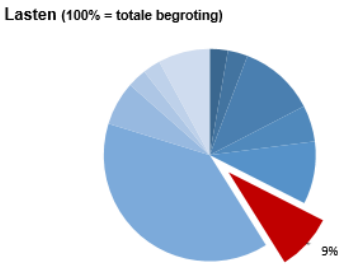
Subsidies
In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen het programma worden verstrekt:

Subsidies (bedragen x € 1.000) (*=subsidieplafond)	Bedrag
Project Game on	12
Beroepseducatie*	169
Kinderopvang	424

2.5.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd
- GR AVRES
- Coöperatie i_lab

2.6 Programma 6 Sport, cultuur en recreatie

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
5.1	Sportbeleid en activering	Fatih Polatli
5.2	Sportaccommodaties	Fatih Polatli
5.3	Cultuurpres. productie en participatie	Fatih Polatli
5.4	Musea	Fatih Polatli
5.5	Cultureel erfgoed	Eva Dansen
5.6	Media	Fatih Polatli
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Fatih Polatli

2.6.1 Wat willen we bereiken?

Uit het collegeprogramma:
Kunst, cultuur en sport moeten voor iedereen in Gorinchem mogelijk zijn. Dit zijn voorzieningen in onze stad die ervoor zorgen dat het hier goed wonen is. Cultuur en sport maken geen onderscheid tussen mensen, maar dragen bij aan ontmoeting en verbinding en welzijn. We werken daarom aan toegankelijke en laagdrempelige mogelijkheden om deel te nemen aan kunst, cultuur en sport. Dit draagt bij aan een gezonde leefstijl. We voeren onze ingezette cultuur- en sportvisie verder uit. En we creëren duidelijkheid in twee onderwerpen waar al lang over wordt gesproken, namelijk de toekomst van De Nieuwe Doelen en de bibliotheek.

Erfgoed bestaat uit het verhaal van het verleden en de fysieke overblijfselen in de stad. Het erfgoed is daarmee het DNA van onze stad. Onze vesting is een belangrijk onderdeel van het werelderfgoed van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Op ons erfgoed moeten we heel zuinig zijn. Dit willen we tenslotte voor de toekomstige generaties behouden. Bij onze maatschappelijke en ruimtelijke opgaven heeft het erfgoed steeds meer impact. Erfgoed vormt daarbij steeds meer een ontwikkelpotentieel en aanjager van ruimtelijke planvorming en ontwikkeling. Dit maken we dus een belangrijk onderdeel van onze omgevingsvisie en in de toekomst op te stellen omgevingsplannen.

Overige ontwikkelingen:
Eind 2022 zijn we gestart met het ontwikkelen van een toekomstvisie, inclusief voorstel voor het subtropische zwembad het Caribabad. Het huidige zwembad is ruim 35 jaar oud en is een groot energieverbruiker. We hebben een uitgebreid en breed participatietraject doorlopen en het zwembad is technisch onderzocht. Aan de hand van deze bevindingen is er eindrapportage opgesteld. Het voorstel inclusief eindrapportage is op 28 september 2023 ter besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraad.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2019	2020	2021	2022	Streefwaarde 2024
Niet- sporters 19 jaar en ouder dat niet minstens 1 keer per week aan sport doet	B	in %	PI	x	52,9	x	x	50
Sporters *In georganiseerd verband*	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	PI	52	x	15	x	16
In niet georganiseerd verband						62		64
Actieve deelname verenigingsleven afgelopen 12 maanden (x = onbekend)	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	PI	58	x	45	x	50

2.6.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
Erfgoed				
1. Samen met alle betrokkenen in de stad stellen wij een integraal erfgoedbeleid op.		RB		
2. Samen met de kerkbesturen, erfgoedstakeholders, inwoners en andere belanghebbenden stellen wij een kerkenvisie op. Het gaat hier om een visie op de toekomst van alle kerkgebouwen in Gorinchem, monumentaal en niet monumentaal.		RB		
3. We zetten de lopende aanwijzingen voor gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden voort en onderzoeken daarbij de mogelijkheid van een subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten.				
4. We actualiseren en verruimen het beleid voor zonnepanelen op woningen, vooral voor de historische binnenstad en monumentale panden.	RB			
5. We onderzoeken de subsidiemogelijkheden voor erfgoed bij provincie, Rijksoverheid en andere mogelijke subsidiebronnen.		CB		
6. We voeren het Vestingplan uit, stimuleren nieuwe projecten en houden de kansen voor subsidies in de gaten.				
7. We gaan aan de slag met de acties uit het Vestingplan die op korte termijn zijn uit te voeren en reserveren hiervoor de benodigde middelen.				
Kunst, cultuur en sport				
2. We actualiseren het cultuurbeleid. Daarbij doen we een aanzet voor een cultuurfonds voor culturele projecten en activiteiten en leggen we vast hoe kunst in de openbare ruimte meer aandacht kan krijgen.	RB			
3. We realiseren een multifunctionele voorziening met een groot podium en een middelgrote zaal in de binnenstad. We verkennen of we daarbij combinaties kunnen maken, zoals met de bibliotheek. We houden rekening met uitgangspunten in het beleid voor het kernwinkelgebied en het te versterken deelgebied Horeca & Cultuur.	RB			

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
4. We realiseren samen met de bibliotheek de randvoorwaarden voor een toekomstbestendige bibliotheek, met ruimte voor de uitvoering van wettelijke taken en activiteiten in de wijken.	RB			
5. We stellen een museumvisie op, waarin erfgoed, hedendaagse kunst en activiteiten samenkomen. Het uitgangspunt is dat het Gorcums Museum zich met verhalen over vroeger en nu écht verbindt met de stad.	CB			
6. We hebben extra aandacht voor bewegen voor specifieke doelgroepen. Hiervoor versterken en verbreden we de SeniorenFit aanpak in alle wijken.				
7. We werken lokaal en regionaal samen om inclusief sporten te bevorderen.				
8. We faciliteren sportverenigingen bij de werving van vrijwilligers.				
Overige acties				
1. Uitvoering raadsbesluit 2023 inzake het zwembad.				
Raadsagenda				
De Nieuwe Doelen en bibliotheek, zie ook nr. 2 en 3 van Kunst, cultuur en sport.	RB			

2.6.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV51 Sportbeleid en activering	1.314	1.188	1.316	1.315	1.306	1.281
TV52 Sportaccommodaties	3.701	3.623	3.840	3.843	3.852	3.715
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	1.682	1.904	1.988	2.060	2.291	2.288
TV54 Musea	1.384	1.700	1.693	1.718	1.712	1.712
TV55 Cultureel erfgoed	1.050	619	835	785	679	677
TV56 Media	753	705	750	749	749	749
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.525	3.656	3.895	4.026	4.073	4.092
Lasten Sport, cultuur en recreatie	**13.409**	**13.395**	**14.316**	**14.496**	**14.663**	**14.515**
TV51 Sportbeleid en activering	149	130	272	272	257	30
TV52 Sportaccommodaties	1.668	1.547	1.561	1.561	1.561	1.561
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	144	114	119	104	90	90
TV54 Musea	142	132	132	132	132	132
TV55 Cultureel erfgoed	191	142	142	142	142	142
TV56 Media	116	111	111	111	111	111
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	122	112	119	119	119	119
Baten Sport, cultuur en recreatie	**2.531**	**2.288**	**2.456**	**2.441**	**2.412**	**2.185**
Totaal saldo van baten en lasten	-10.878	-11.107	-11.860	-12.055	-12.250	-12.330
Mutaties reserves	-2.911	96	43	118	255	255

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Resultaat	**-13.789**	**-11.011**	**-11.817**	**-11.937**	**-11.996**	**-12.075**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV51 Sportbeleid en activering	128 N	31 N	Als gevolg van verkregen subsidie van het sportakkoord worden zowel de baten als de lasten opgehoogd.
		73 N	Wordt veroorzaakt door hogere salariskosten voornamelijk als gevolg van de nieuwe CAO.
TV52 Sportaccommodaties	217 N	175 N	Als gevolg van inflatie en eisen van sommige sportbonden moet er structureel meer aan de onderhoudsvoorzieningen worden gedoteerd om de buitensportfaciliteiten op het huidige kwaliteitsniveau te handhaven.
TV55 Cultureel erfgoed	216 N	50 N	Het extra inzetten op erfgoed, inclusief het Vestingplan, leidt tot structureel hogere exploitatiekosten.
		100 N	De extra inzet op erfgoed zorgt voor een verhoging van salariskosten.
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	239 N	51 N	Door de indexering bij de PPN 2024 is het budget voor groenvoorziening verhoogd.
		35 N	Voor de Gastvrije Waaldijk (drempels) is budget opgenomen.
		30 N	Het werkbudget van de stadsconciërge is conform het collegeprogramma opgehoogd.
		73 N	De doorbelasting van de uren resulteert in een nadeel.
Baten			
TV51 Sportbeleid en activering	142 V	211 V	Door de Specifieke uitkering ten behoeve van sport- en beweegstimulering, het bevorderen van cultuurparticipatie, gezondheidsbevordering en het versterken van de sociale basis 2023-2026 ontvangen we de Rijksvergoeding voor de Combinatiefuncties niet meer via de Algemene uitkering, maar apart via een specifieke uitkering. Het e.e.a. is budgettair neutraal want dit leidt op Algemene dekkingsmiddelen tot een overeenkomstige verlaging van de baten.

Investeringen

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2024 worden de investeringen 2024 vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Speelruimteplan	229	229	212	212
Verduurzaming Oosterbliek		130		
Verduurzaming Oude Stadhuis				375
Verduurzaming H. Knapstraat	42			
De Nieuwe Doelen		1.000		
Keerwand den Uijlstraat	605	2.220		
Kade Stationsweg	389			
Kades Mollenburgseweg/Valkeniersweg	392			
Vervangen voertuigen en materieel	117	290	139	
Totaal investeringen	**1.774**	**3.869**	**351**	**587**

De Nieuwe Doelen

Vooruitlopend op de uitkomsten van het onderzoek naar het toekomstperspectief voor de Nieuwe Doelen

houden wij rekening met een extra benodigd investeringsbudget van € 1 mln. voor de compensatie van de toegenomen materiaalprijzen, gevolgen inflatie en krapte op de bouwmarkt, etc.

Keerwand den Uijlstraat
Voor de vervanging van de keerwand Dr. J.M. den Uylstraat/ Dr. W. Dreesstraat is in 2024 een voorbereidingsbudget van € 605.000 benodigd en in 2025 een vervangingsbudget van € 2,22 mln.

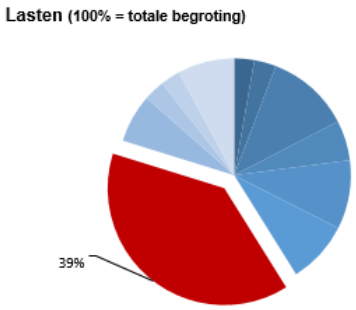
Subsidies
In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma verstrekt worden:

Subsidies (bedrag x € 1.000) (Met *=subsidieplafond)	Bedrag
Jeugdsportsubsidie *	65
55+ en gehandicapten*	16
Sportgala Gorinchem	10
Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties	1896
COC Regio Gorinchem	7
Bibliotheek AanZet	61
Culturele evenementen*	155
Cultuureducatie	57
Spreekkamer Gorinchem	58
Talentontwikkeling Jongeren	69
IFFG	51
Amateurkunst*	72
Podiumkunsten Gorinchem*	96
Bibliotheek AanZet	669

2.6.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

• GR Regio AV

2.7 Programma 7 Sociaal domein

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Eva Dansen
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Eva Dansen
6.3	Inkomensregelingen	Marjo Molengraaf
6.4	WSW en beschut werk	Marjo Molengraaf
6.5	Arbeidsparticipatie	Marjo Molengraaf
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Eva Dansen
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	Eva Dansen
6.71B	Begeleiding (WMO)	Eva Dansen
6.71C	Dagbesteding (WMO)	Eva Dansen
6.71D	Overige Maatwerkarrangementen (WMO)	Eva Dansen
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	Eva Dansen
6.72B	Jeugdhulp behandeling	Eva Dansen
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	Eva Dansen
6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	Eva Dansen
6.73A	Pleegzorg	Eva Dansen
6.73B	Gezinsgericht	Eva Dansen
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	Eva Dansen
6.74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zond verblijf	Eva Dansen
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	Eva Dansen
6.74C	Gesloten plaatsing	Eva Dansen
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	Eva Dansen
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	Eva Dansen
6.82A	Jeugdbescherming	Eva Dansen
6.82B	Jeugdreclassering	Eva Dansen
7.1	Volksgezondheid	Eva Dansen

2.7.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
Elke inwoner krijgt de zorg en ondersteuning die hij of zij nodig heeft. Daarbij werken we samen met het sociale netwerk rondom de inwoner. Professionele ondersteuning is laagdrempelig en dichtbij maar ook zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Ondersteuning moet eenvoudig te vinden zijn daarom richten we een centraal loket in. We werken we met zorg en welzijnspartners aan een preventieve aanpak zodat inwoners zo lang mogelijk gezond blijven. En zo houden we zorg en ondersteuning betaalbaar en toekomstbestendig.

Alle kinderen en jongeren in Gorinchem moeten gezond en veilig kunnen opgroeien in onze stad. De stad moet een thuis zijn. Zorg of ondersteuning bieden we zo licht en dichtbij als mogelijk. Zo bieden we met alle zorgpartners in de regio zorg en ondersteuning in alle fases van het volwassen worden. Bij de inzet van zorg en ondersteuning gaan we uit van zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. We kijken daarbij naar het hele gezin, de omgeving en het kind. We zetten in op gezondheid van kinderen en het voorkomen van zorg. Dat doen we samen met onze partners waaronder de GGD en het jongerenwerk. Ook bij jeugdzorg zien we toenemende wachttijden voor zorg. We werken deze periode hard aan het terugdringen van de wachtlijsten.

We werken aan zorg dichtbij huis. Dat doen we onder andere samen met huisartsen en met onze lobby voor het behoud van de spoedeisende hulp. We zetten ons in voor de zorg dichtbij maar ook voor behoud en verbeteren van de kwaliteit van de zorg. Het leven van een gezonde leefstijl draagt bij aan het voorkomen van zorg. Samen met onze inwoners werken we hieraan. We beginnen hier al mee op scholen. En we geven voorlichting wat mensen zelf kunnen doen.

De stad maken we met elkaar. Inwoners, maatschappelijke organisaties en de gemeente zoeken allemaal het beste voor de stad. Daarom willen we meer samenwerken met en werken vanuit de wijk. De wijken zijn sterke knooppunten met maatschappelijke partners en inwoners, jong en oud. Vanuit de wijken kunnen we dichtbij en met kennis van de wijk problemen aanpakken en wijken verder verbeteren. We zorgen dat we snel aan de slag kunnen met verbeteringen die vanuit de wijken worden aangedragen. We behouden de ontmoetingsplaatsen in de wijken. Zo verbinden we verschillende groepen met elkaar en versterken we de sociale kracht van de wijk. Extra aandacht hebben we voor onze jongeren in de wijk.

We zetten erop in dat zoveel mogelijk mensen aan het werk kunnen. Werk is niet alleen een manier om geld te verdienen. Werk geeft voldoening, biedt gelegenheid om andere mensen te ontmoeten en een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Dat geldt niet alleen voor betaald werk, maar ook voor het vele vrijwilligerswerk dat gebeurt. We willen een sluitende aanpak voor armoede en schulden. Dit betekent dat we zoveel mogelijk inwoners helpen met het oplossen van schuldenproblemen en het voorkomen van armoede. Een zorgelijke financiële situatie verstoort het vermogen mentaal fit aan het werk te gaan. Die cirkel willen we doorbreken. Daarom pakken we armoede aan.

We bieden mensen die door oorlogen en rampen van huis zijn verdreven een veilige plek in Gorinchem. We willen dat zij zich thuis voelen in onze stad. Dat geldt zowel voor mensen die zijn gevlucht vanwege de oorlog in Oekraïne als voor mensen uit andere delen van de wereld. Daarom zorgen we voor goede opvang voor vluchtelingen met draagvlak in de samenleving. Opvang van vluchtelingen gaat niet alleen over huisvesting. Ook het onderwijs, de zorg of andere voorzieningen moeten gewaarborgd zijn, we gaan daarbij uit van de draagkracht van de stad. We werken hierbij samen met de regio en de provincie.

Overige ontwikkelingen:
De landelijke Hervormingsagenda Jeugd is definitief vastgesteld. Het bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. De betrokken partijen, waaronder de gemeenten moeten nu aan de slag met de uitvoering van alle afspraken.

Het landelijke Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming, dat uitgaat van een integrale aanpak bij kinderen, gezinnen en huishoudens waar sprake is van onveiligheid, waaronder ook ontwikkelingsbedreiging, moet in 2026 staan.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2019	2020	2021	2022	Streefwaarde 2024
Banen	B	Aantal per 1.000 inwoners (15-64 jaar)	PI	950,4	934,2	927,1	965,7	970
Jongeren met een delict voor de rechter	B	% 12-21- jarigen	PI	1	1	1	x	1
Kinderen in uitkeringsgezinnen	B	% kinderen tot 18 jaar	PI	6	6	6	x	6
Melding kindermishandeling	B	per 100.000 inwoners	PI	627	621	495	492	400
Netto Participatiegraad	B	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking	PI	71,3	70,7	70,6	73	73
Werkloze jongeren	B	% werkloze jongeren 16-22 jaar	PI	2	2	2	x	1
Personen met een bijstandsuitkering	B	Aantal per 10.000 inwoners	PI	371,5	474,3	425	x	350
Personen met een lopend re-integratietraject	B	Aantal reïntegratievoorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	PI	170,8	193,6	196	219,7	219,7
Jongeren met jeugdhulp	B	% jongeren tot 18 jaar	PI	x	x	12,9	13,9	13,2
Jongeren met jeugdbescherming	B	% jongeren tot 18 jaar	PI	x	x	1,4	1,2	1,0
Jongeren met jeugdreclassering	B	% jongeren (12-23 jaar)	PI	x	x	0,3	0,3	0,2
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	B	Aantal per 10.000 inwoners	PI	710	720	730	750	715
Waardering algehele persoonlijke gezondheid (x = onbekend)	F	Score 1-10	ME	7,5		7,6		7,6

2.7.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
Wijkgericht werken				
1. We leggen voor iedereen vast in een werkwijzer hoe we wijkgericht werken.	CB			
2. Om de verschillende groepen met elkaar te verbinden en de sociale kracht van de wijk te versterken maken we een programma per wijk per jaar. Dit doen we samen met maatschappelijke partners en inwoners.				
3. Om inwoners beter te voorzien van informatie en zo beter te kunnen participeren, evalueren we onze informatievoorziening over de activiteiten in de wijk. Op basis hiervan verbeteren we de informatie voor de wijk.	CB			
4. We versterken de samenwerking tussen professionals, inwoners en de gemeente in de wijken om te komen tot een goedwerkend netwerk per wijk.				
Armoede en werk				
2. Vanuit het ambitiefonds van Avres zetten we in op nieuwe innovatieve en duurzame oplossingen. Dit doen we om participatiemogelijkheden te bevorderen, instroom in de bijstand te beperken en uitstroom uit de bijstand te bevorderen.				
3. We zetten blijvend in op het breed tegengaan van energiearmoede.				
4. We onderzoeken de mogelijkheden van invoering van een minimapas. We zetten hierbij in op een pas die breder te gebruiken is. Daarbij onderzoeken we expliciet mogelijkheden voor samenwerking met culturele activiteiten.	RB			
Vluchtelingen				
1. We zoeken samen met het COA naar een nieuwe opvanglocatie zoals vastgesteld in de startnotitie ‘kleinschalige opvang’.	RB			
2. We werken samen met de regio en de provincie aan de uitvoering van de nieuwe Asielwet uit.				
3. We voeren ons deel van de regionale opgave voor de opvang van de Oekraïense vluchtelingen in onze stad uit.				
Zorg en ondersteuning				
1. We realiseren één centrale toegang voor de Wmo, het sociaal team, Avres en het welzijnspunt, zodat een inwoner zich maar één keer hoeft aan te melden en de ondersteuning krijgt die nodig is.		CB		
2. We ontwikkelen het welzijnspunt (inclusief leefstijl) door tot een volwaardig onderdeel van de centrale toegang.				
3. We zetten in op een gecombineerde welzijnsvoorziening met partners zoals Gorinchem Beweegt, Jongerenwerk en buurthuizen.				
5. Binnen de doelen van het Integraal Sociaal Beleid leggen we de nadruk de komende jaren extra op basisvaardigheden, mentale gezondheid, bestaanszekerheid, welzijn en betrokken Gorinchem.				

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
		RB		
6. We maken een vernieuwd Integraal Sociaal Beleid 2025 e.v.				
Jeugd				
1. We zetten binnen ons Integraal Sociaal Beleid in op gelijke kansen voor alle kinderen in Gorinchem en breiden dit uit tot 18 jaar.		RB		
2. We maken afspraken met de Dienst Gezondheid en Jeugd en met Avres over de monitoring van ontwikkelingen in het sociaal domein.				
3. We willen de zorg en ondersteuning voor jongeren verbeteren door deze zorg en ondersteuning tijdig in te zetten en dichterbij te brengen. Daarom zetten we in op meer lichte vormen van preventie, ondersteuning en zorg en een goed functionerend netwerk rondom het kind wat er voor zorgt dat het kind goed en veilig kan opgroeien en kan leren. We streven hierbij naar een beheersbaar en daarmee duurzaam financieel houdbaar stelsel.	RB			
4. We werken aan een effectievere en slimmere (jeugd)beschermingsketen, waarbij we uitgaan van 0-100 jaar.				
Volksgezondheid				
2. We continueren het bestuurlijk overleg met de huisartsen en het sociaal team.				
4. We voeren een blijvende lobby richting de Rijksoverheid voor het behoud van de Spoedeisende hulp in Gorinchem.				
5. Vanuit het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) werken we aan een breed gedragen regionale agenda. Vanuit deze documenten en het Integraal Sociaal Beleid zetten we in op preventie, algemene voorzieningen en inzet van lokale, laagdrempelige ondersteuning, in samenwerking met partners zoals zorgverzekeraars en -aanbieders.				
Overige acties				
1. We geven regionaal en lokaal vorm aan de gemaakte afspraken in de Hervormingsagenda Jeugd.	RB			
2. We werken regionaal en lokaal aan het concretiseren en realiseren van het in het Toekomscenario kind- en gezinsbescherming.				
Raadsagenda				
Jeugd- en jongerenproblematiek	RB			

2.7.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	7.486	3.822	10.656	5.845	4.209	4.185
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	4.532	5.169	6.174	5.796	5.838	6.045
TV63 Inkomensregelingen	23.660	20.119	20.248	20.124	20.124	20.124
TV64 WSW en beschut werk	8.619	7.771	7.579	7.455	7.387	7.383
TV65 Arbeidsparticipatie	2.371	2.725	3.069	3.072	3.076	3.130
TV66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.555	1.617	1.666	1.666	1.662	1.662
TV671 Maatwerkdienstverlening 18+	6.959	0	0	0	0	0
TV671A Hulp bij het huishouden (WMO)	0	3.907	3.892	3.892	3.892	3.892
TV671B Begeleiding (WMO)	0	1.852	1.886	1.886	1.865	1.865
TV671C Dagbesteding (WMO)	0	631	792	792	791	791
TV671D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	33	221	295	295	378	378
TV672 Maatwerkdienstverlening 18-	10.262	0	0	0	0	0
TV672A Jeugdhulp begeleiding	0	0	2.270	2.270	2.270	2.270
TV672B Jeugdhulp behandeling	0	0	300	300	300	300
TV672C Jeugdhulp dagbesteding	0	0	1.243	1.243	1.242	1.242
TV672D Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	10.119	17	17	17	17
TV673A Pleegzorg	0	0	833	833	833	833
TV673B Gezinsgericht	0	0	392	392	392	392
TV673C Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	1.564	1.564	1.564	1.564
TV674A Jeugdhulp behandeling GGZ zond verblijf	0	0	2.093	828	559	458
TV674B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	1.056	1.056	1.056	1.056
TV674C Gesloten plaatsing	0	0	131	131	131	131
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	576	0	-9	0	0	0
TV681A Beschermd wonen (WMO)	0	772	487	487	677	677
TV681B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	372	649	649	565	565
TV682 Geëscaleerde zorg 18-	698	0	0	0	0	0
TV682A Jeugdbescherming	0	527	1.363	1.363	1.363	1.363
TV682B Jeugdreclassering	0	0	67	67	67	67
TV71 Volksgezondheid	1.746	1.469	1.854	1.855	1.801	1.639
Lasten Sociaal domein	**68.496**	**61.093**	**70.569**	**63.881**	**62.059**	**62.028**
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	5.661	390	6.519	1.879	313	292
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	155	79	265	269	221	79
TV63 Inkomensregelingen	14.166	14.048	13.632	13.632	13.632	13.632
TV66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	225	225	418	418	418

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV671 Maatwerkdienstverlening 18+	259	0	0	0	0	0
TV672 Maatwerkdienstverlening 18-	37	0	0	0	0	0
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	1.580	0	0	0	0	0
TV681A Beschermd wonen (WMO)	0	772	857	857	857	857
TV71 Volksgezondheid	22	0	218	218	163	0
Baten Sociaal domein	**21.880**	**15.512**	**21.715**	**17.273**	**15.604**	**15.277**
Totaal saldo van baten en lasten	-46.616	-45.580	-48.853	-46.608	-46.455	-46.751
Mutaties reserves	675	-23	4.663	61	53	403
Resultaat	**-45.942**	**-45.603**	**-44.190**	**-46.547**	**-46.403**	**-46.349**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	6.834 N	6.180 N	Ook in 2024 hebben gemeenten een opvangtaak voor vluchtelingen en kosten voor o.a. huisvesting, beveiliging, exploitatie en leefgeld. Deze kosten worden door het Rijk vergoed op basis van de Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne. Dit is budgettair neutraal verlopen. (zie ook baten TV61).
		317 N	Voor jeugd en jongerenwerk is het budget verhoogd voor gelijke kansen voor alle kinderen tot 18 jaar. Dit is verwerkt in de PPN 2024.
		89 N	De uitgaven voor Inburgering zijn verhoogd, omdat de rijksbijdrage voor Inburgering is toegenomen.
		95 N	De stijging wordt veroorzaakt door een hogere doorbelasting van salariskosten.
		62 N	In een werkwijzer leggen we voor iedereen vast hoe we wijkgericht gaan werken en de afspraken die we daarin vastleggen worden uitgevoerd. Dit is verwerkt in de PPN 2024.
		71 N	De overige mutaties zijn het gevolg van indexeringen.
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.005 N	175 N	Extra budget voor het realiseren van één centrale toegang voor de Wmo, het sociaal team, Avres en het welzijnspunt, zodat een inwoner zich maar één keer hoeft aan te melden en de ondersteuning krijgt die nodig is. Dit is verwerkt in de PPN 2024
		166 N	Via het gemeentefonds ontvangt Gorinchem extra geld om de dienstverlening te verbeteren. Dit geld wordt ingezet om samen met sociaal juridische partners de rechtsbescherming van kwetsbare inwoners te versterken. Aanleiding zijn de maatregelen die het Kabinet heeft genomen in reactie op het rapport van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK).
		104 N	De verhoging van het budget van St. Jeugdteams betreft indexering.
		73 N	De stijging wordt veroorzaakt door een hogere doorbelasting van salariskosten.
		235 N	In het kader van de Brede SPUK-regeling is een uitkering aangevraagd met het oog op onder andere versterking van sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak. Dit verloopt budgettair neutraal.
		73 N	De verhoging van het budget van het sociale team betreft indexering.
TV63 Inkomensregelingen	129 N	111 N	De uitgaven voor het Minimabeleid zijn toegenomen. Met name de uitgaven voor de individuele inkomenstoeslag, collectieve ziektekostenverzekering en de kinderopvang op grond van een sociaal medische indicatie stijgen, omdat hiervan meer gebruik wordt gemaakt

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
TV64 Begeleide participatie	192 V	192 V	Door een lagere rijksbijdrage is het budget van de WSW (Wet Sociale Werkvoorziening) bijgesteld.
TV65 Arbeidsparticipatie	344 N	319 N	Door een hogere rijksbijdrage is het budget van de Participatie bijgesteld.
TV671C Dagbesteding) (WMO)	161 N	108 N	De stijging wordt veroorzaakt door een hogere doorbelasting van salariskosten.
		40 N	De subsidie aan Stichting Yulius is verhoogd voor de inloopfunctie GGZ in de wijk.
TV672A Jeugdhulp begeleiding	2.270 N	1.654 N	Door nieuwe Iv-3 regels heeft er een herverdeling van de budgetten over nieuwe taakvelden plaatsgevonden van jeugd. Taakveld 672D is herverdeeld over de taakvelden 672A, 672B, 672C, 673A, 673B, 673C, 674A, 674B, 674C en 682A. Dit is budgettair neutraal.
		616 N	De uitgaven van jeugd zijn toegenomen als gevolg van structurele meerkosten en loon- en prijsstijgingen.
TV681A Beschermd wonen (WMO)	285 V	180 V	Het bedrag is afgeraamd en bijgeraamd bij TV681B t.b.v. budget aanpak mensen verward gedrag. Dit is budgettair neutraal.
		95 V	Is afgeraamd voor dekking van tijdelijk personeel (fte).
TV681B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	277 N	180 N	Budget aanpak mensen verward gedrag wordt gefinancierd uit budget Beschermd Wonen (TV681A). Dit verloopt budgettair neutraal.
		95 N	De stijging wordt veroorzaakt door een hogere doorbelasting van salariskosten.
TV71 Volksgezondheid	385 N	218 N	In het kader van de Brede SPUK-regeling is een specifieke rijksuitkering aangevraagd met het oog op onder andere versterking van sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak. Dit verloopt budgettair neutraal.
		154 N	De uitgaven van DGJ/gezondheid zijn toegenomen als gevolg van structurele meerkosten en loon- en prijsstijgingen.
Baten			
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	6.129 V	6.180 V	Rijksbijdrage voor Opvang van Vluchtelingen uit Oekraïne (zie lasten TV61).
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	186 V	186 V	Rijksbijdrage voor de Brede SPUK regeling (zie lasten TV62).
TV63 Inkomensregelingen	416 N	416 N	Het BUIG-budget voor verstrekking van uitkeringen is verlaagd. Dit leidt tot een lagere doorbetaling naar Avres, die deze regeling voor de gemeente uitvoert.
TV71 Volksgezondheid	218 V	218 V	Rijksbijdrage voor de Brede SPUK regeling (zie lasten TV71).
Mutaties reserves	4.663 N	4.663 N	Voor de uitsplitsing van de reserve Sociaal Domein verwijzen wij naar het onderdeel Reserves in deze begroting.

Subsidies

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma verstrekt worden:

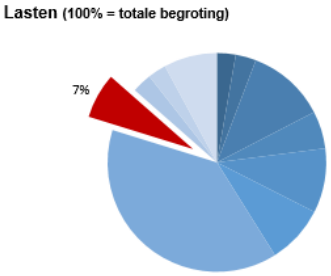
Subsidies (bedragen x € 1.000) (met*=subsidieplafond)	Bedrag
Youz	17
Chris en Voorkom	4
Antes, maatschappelijke zorg en OGGZ	5
Antes, verslavingszorg	26
SJT lokaal	1016
Flankerend ouderenbeleid*	18
Ouderenorganisaties	11
Mantelzorg	47
Jeugdhaven Gorinchem	41
Vluchtelingenwerk	105
Gorinchemse zeeverkenners	12
Arkelse Padvinders	12
Jeugd en Jongerenwerk*	16
De Rozenobel	20
De Bogerd	28
Fluxus	22
Slachtofferhulp NL	14
Klussendienst	133
Stichting de Sociale Basis	1237
St. Inspiratie Compagnie	105
Humanitas Gorinchem	58
Jongerenwerk The Mall	10
St. Jeugdteams	123
Bureau sociaal raadslieden MEE-Vivenz	32
Gehandicaptenorganisaties	10
Deskundigheidsbevordering Vrijwilligers*	11
Humanitas, Homestart	118
Stichting Radar	16
Centraal Punt	126
Speeltuinvereniging en speel-o-theek*	2
ASVZ	8
PCOB	3
Syndion	8
Hospice Gorinchem	13
Burgerinitiatief Bliek in Actie*	103
Netwerkversterking kwetsbare inwoners, Mee Vivenz	68
Yulius	153
Leger des Heils Kamers met Kansen	31
KBO	4
Seniorenbelang	4
Werk en begeleiding, begeleiding anders	8
Limonadebrigade, ondersteunende activiteiten gezondheidszorg	3

Subsidies (bedragen x € 1.000) (met*=subsidieplafond)	Bedrag
Maatschappelijke zorg en OGGZ	31
Sociaal culturele organisaties	3
De Gezel	30
WMO algemeen	39
St. Adviesgroep WMO Gorinchem	5
Overige WMO Adviesgroep	3
Elzenhof	26
Odensehuis	60
Buurtkamer Stalkaarsen	5
Samen Een	9
Aanpak mensen verward gedrag	180
Beschermd Wonen en Opvang*	300

2.7.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid
- GR Regio AV
- GR Avres

2.8 Programma 8 Duurzaamheid

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
7.2	Riolering	Mark de Boer
7.3	Afval	Mark de boer
7.4	Milieubeheer	Mark de Boer
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Fatih Polatli

2.8.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
We zetten ons maximaal in voor het realiseren van onze en regionale klimaatambities. Dit is belangrijk voor ons allemaal. We zetten onze schouders eronder en werken zowel aan de energietransitie als aan het verminderen van CO2-uitstoot. We vinden het belangrijk om dat te doen met draagvlak in de samenleving. Daarom willen we de lusten en lasten eerlijk verdelen. De acties die we inzetten zijn breed. We werken aan energiezuinig wonen en duurzame opwek van energie, zoveel mogelijk in lokaal eigendom. We betrekken inwoners en bedrijven om zo samen te werken aan een toekomstbestendige, duurzame stad.

We gaan door het met invoeren van het nieuwe afval- en grondstoffenbeleid. Daarmee houden we grip op de lokale lasten en voorkomen we een forse stijging van afvalstoffenheffing. Het betekent dat we allemaal aan de slag moeten om onder de 100 kg restafval per persoon te komen. Ook maken we een aanpak om bijplaatsingen naast de afvalcontainers te voorkomen. Samen met bedrijven en inwoners verbeteren we de luchtkwaliteit en werken we aan een schone lucht. Het zorgt voor een fijne woonomgeving.

Maatschappelijke vraagstukken houden zich niet aan grenzen van gemeenten. Ze zijn gemeente overstijgend en vragen daarom om een stevige samenwerking. Daar zetten we vol op in. We versterken onze relaties in de regio en de verschillende overheden. We doen dat niet alleen, maar ook samen met het bedrijfsleven en maatschappelijke partners in onze stad. We werken onze regionale strategie uit, om zichtbaar te maken waar we op welke regionale schaal aan werken.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2019	2020	2021	2022	Streefwaarde 2024
Omvang huishoudelijk restafval	B	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar in kg	PI	203	238	240	208	180
Hernieuwbare elektriciteit (x = onbekend)	B	% Hernieuwbare elektriciteit van totaal verbruikte elektriciteit	PI	3,4	5,1	7,0	x	13

2.8.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
Duurzaamheid				
1. We herijken de RES op het onderdeel windenergie. We zetten in op het vergunnen van een nieuw windpark, op een andere locatie dan Avelingen of A15-Oost zoals afgesproken in de bestuursovereenkomst.				
2. Met onze regionale partners werken we aan een Regionale Energiestrategie (RES) 2.0. De ambitie, omvang en de verhouding zon/ wind van het RES-bod blijven daarbij staan als een huis.	RB		RB	
4. We streven ernaar dat de omgeving (stad en regio) maximaal profiteert van nieuwe energieprojecten. Dat gaan we borgen in beleid.				
5. We brengen de knelpunten rondom en kansen van de energietransitie in beeld, zoals netcapaciteit, de verhouding tussen verduurzaming en ecologie en de mogelijkheden van energieopslag.				
6. We helpen bedrijven die aan de slag willen met waterstof. We ondersteunen een werkgroep met koplopers.				
7. We komen met een lokale aanpak energiebesparing met de nadruk op bewustwording rondom energiegebruik en isolatiemaatregelen. We sluiten ons hiervoor aan bij het landelijke isolatieprogramma.	RIB			
8. We stellen een transitievisie warmte 2.0 op en werken die nader uit in uitvoeringsplannen per wijk.				
9. We sluiten het stadhuis aan op het warmtenet.				
10. We werken toe naar en uitbreiding van het warmtenet in fase 2, mede ondersteund vanuit het nationaal Groeifonds.				
11. Samen met de Omgevingsdienst voeren we toezicht en handhaving uit op de verduurzamingsplicht van bedrijven, zoals het voldoen aan energielabel C.				
Milieu				
1. We zetten de invoering van het nieuwe afval- en grondstoffenbeleid door. Daarvoor zetten we de volgende stappen:				

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
1f. We voeren het recycletarief in.				
2. We zetten extra in op communicatie en voorlichting over het nieuwe afvalsysteem.				
3. We zetten extra in op het voorkomen van bijplaatsingen en focussen ons op de hotspots.				
4. We werken aan een circulaire economie en geven zelf het goede voorbeeld. Door in te zetten op circulair inkopen, een circulair afvalsysteem en meer aandacht voor circulariteit in de bouw.				
5. We stellen samen met de Omgevingsdienst beleid op voor externe veiligheid.				
6. In de omgevingsvisie en (later in) het omgevingsplan nemen we afspraken op over een betere luchtkwaliteit.	RB			

2.8.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV72 Riolering	3.272	3.211	3.345	3.357	3.360	3.357
TV73 Afval	5.042	5.671	5.604	5.604	5.604	5.604
TV74 Milieubeheer	2.513	1.612	2.543	2.565	1.861	1.758
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	401	426	480	479	497	496
Lasten Duurzaamheid	**11.228**	**10.921**	**11.972**	**12.005**	**11.322**	**11.216**
TV72 Riolering	3.974	3.860	3.909	3.879	3.879	3.879
TV73 Afval	5.217	5.889	5.934	5.934	5.934	5.934
TV74 Milieubeheer	379	3	698	704	3	3
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	329	458	517	517	517	517
Baten Duurzaamheid	**9.898**	**10.209**	**11.058**	**11.034**	**10.333**	**10.333**
Totaal saldo van baten en lasten	-1.330	-712	-915	-971	-990	-884
Mutaties reserves	362	56	5	-268	-305	-369
Resultaat	**-967**	**-656**	**-909**	**-1.239**	**-1.294**	**-1.252**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV72 Riolering	134 N	47 N	Betreft hogere salariskosten als gevolg van de nieuwe CAO.
		28 N	Hogere energiekosten voor de gemalen en pompen.
		25 N	Hogere afschrijving als gevolg van de hogere investeringen in beschoeiingen.
TV74 Milieubeheer	931 N	110 N	Door een stijging van het loon-en prijspeil is de bijdrage aan de omgevingsdienst verhoogd.
		202 N	Door de gestegen loonkosten als gevolg van de CAO-afspraken en het in dienst treden van de stadsecoloog, neemt de doorbelasting van de salariskosten naar het taakveld Milieubeheer toe.
		219 N	De inzet van (tijdelijk) extra personeel op de regionale energiestrategie (RES) en het Klimaatakkoord voor de jaren 2024 en 2025 zorgt voor een toename van de doorbelasting. De salariskosten voor de RES en het Klimaatakkoord worden gedekt uit de specifieke uitkering van het Rijk voor de RES (€ 695.000).
		476 N	Het restant van de Klimaat- en Energiegelden blijft beschikbaar voor de uitvoering van projecten.
Baten			
TV74 Milieubeheer	695 V	695 V	Voor de uitvoering van de taken in het kader van Klimaat- Energiebeleid ontvangen wij in 2024 € 695.000 en in 2025 € 702.000 van het Rijk.

Investeringen

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2024 worden de investeringen 2024 vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
GRP				
Lasten	1.000	1.045	1.130	1.130
Baten	-1.000	-1.045	-1.130	-1.130
Beschoeiing de Wetering Dalem	243			
Beschoeiingen		109		
Totaal investeringen	**243**	**109**	**0**	**0**

GRP

Voor de uitvoering van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) zijn jaarlijkse investeringsbedragen opgenomen. De lasten worden rechtstreeks gedekt uit een bijdrage uit de vervangingsvoorziening Riolering.

Subsidies

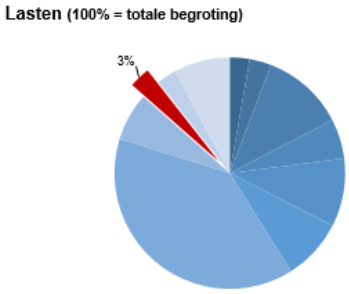
In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma verstrekt worden:

Subsidies (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Milieucommunicatie	107

2.8.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Reinigingsdienst Waardlanden

2.9 Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
8.1	Ruimtelijke Ordening	Mark de Boer / Attie Mager
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	Marjo Molengraaf
8.3	Wonen en bouwen	Eva Dansen

2.9.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het collegeprogramma:
We ontwikkelen Gorinchem met oog op de toekomst. We doen dat met behulp van onze nieuwe omgevingsvisie. Daarin maken we afspraken hoe we met onze ruimte om gaan. Met de invoering van de Omgevingswet leggen we ook vast hoe we hier met de stad en onze partners in samenwerken. Als we bouwen of de stad onderhouden gebeurt dat klimaatbewust en toekomstgericht. Je ziet dat de stad groener wordt en dat er ruimte is voor biodiversiteit. Maar het betekent ook dat we de aanpak van vandaag zoveel mogelijk rekening houden met de ruimtevraag of ontwikkelingen die we op ons af zien komen. Denk hierbij niet alleen aan ruimte voor groen maar ook ontwikkelingen als nieuwe ruimtevragers: uitbreiding energienetwerk, nieuwe vormen van energie, een warmtenet of elektrisch vervoer

De ruimte in onze stad is schaars. Tegelijkertijd hebben we genoeg ambities om ruimte te ontwikkelen voor wonen en werken in onze stad. We willen en moeten slim met de ruimte om gaan. We realiseren het bedrijventerrein Groote Haar. Hier ontwikkelen we een plaats waar bedrijven zich kunnen vestigen. Om ruimte te krijgen om meer woningen te bouwen, veranderen we het bedrijvengebied aan de Arkelsedijk, het Stationsgebied en de Schelluinsestraat naar een gebied waar ook woningen kunnen worden gerealiseerd. De verschillende projecten zijn afhankelijk van elkaar. Daarom zorgen we voor een goede routekaart: wanneer gaan we wat waar doen. De routekaart biedt een slimme aanpak met een realistische planning. Dit noemen we ook wel stedelijk programmeren. We werken daarin samen met inwoners en ondernemers en met onze regio. We ontwikkelen tenslotte niet alleen voor onze eigen stad, maar doen dat in relatie met onze omgeving.

We werken aan een woning voor iedereen en aan een stad waar het prettig wonen is. Het betekent dat we woningen willen voor al onze inwoners, die allemaal verschillende woonbehoeften hebben. Van betaalbare woningen tot woningen in het duurdere segment. We houden daarbij rekening met de meest kwetsbare inwoners. Om dit te realiseren zetten we stevig in op doorstroming op de woningmarkt, met aandacht voor doelgroepen als ouderen en jongeren. Daarbij willen we diversiteit in woningen om vitale en krachtige wijken

te realiseren. We werken met Poort6, ontwikkelaars en initiatiefnemers samen aan de uitbreidingsopgave, de beschikbaarheid van woningen en de betaalbaarheid van deze huizen. Ook werken we aan het verduurzamen van de woningen.

Ook in de buitenruimte werken we vanuit de doelstellingen van duurzaamheid. We richten ons op de toekomst en daarbij een aanpak die bijdraagt aan ons klimaat. De kwaliteit van de buitenruimte houden we op niveau. Zodat onze stad schoon, heel en veilig is en toegankelijk is, ook voor mensen met een mobiliteitsbeperking. We willen de grootste irritaties van inwoners aanpakken. Hierbij zoeken we ook naar het vernieuwen en verbeteren van de aanpak; wijkgericht, slimmer (digitaal en datagedreven) en duurzamer. We laten de inwoners (weer) trots zijn op onze stad omdat het prettig is om hier te wonen en te verblijven.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2019	2020	2021	2022	Streefwaarde 2024
Gemiddelde WOZ-waarde	B	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen (bedragen € 1.000)	PI	211	225	243	261	324
Nieuw gebouwde woningen	B	Aantal per 1.000 woningen	PI	26,7	7,5	10,3	11,2	11,2
Demografische druk	B	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar	PI	68,8	68,5	68,1	67,9	67,9
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	B	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar	PI	653	668	696	797	868
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	B	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar	PI	749	768	801	905	985

2.9.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete voornemens

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
Ruimtelijke ordening				
1. We maken een ruimtelijke visie voor Gorinchem, een zogeheten omgevingsvisie. Er komt al snel een eerste visie, die we deze periode verder door ontwikkelen.				
2. We stellen een lokale klimaatadaptatiestrategie op en nemen concrete maatregelen tegen hittestress, droogte en wateroverlast.				
3. We willen de biodiversiteit versterken en stellen daarom een stadsecoloog aan die ons gaat adviseren.				
4. We gaan duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulariteit en waterveiligheid beter borgen in de ruimtelijke ontwikkeling. We starten met een toetsingskader.	RB			
5. We gaan extra bomen planten. We streven naar een toename van 1% van het aantal bomen per jaar. Dat zijn ongeveer 180 bomen per jaar. Zo leveren we een substantiële bijdrage aan het terugdringen van onze CO2-uitstoot.				
6. We anticiperen op de toekomstige ruimtevraag voor de energietransitie en komen hiervoor met een plan van aanpak.		CB		

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
7. Participatie is onder de Omgevingswet een verantwoordelijkheid van de bouwer/ontwikkelaar. We verplichten die participatie en verbinden hier heldere voorwaarden aan.	●	●	●	●
Stedelijke ontwikkeling				
1. We gaan stedelijk programmeren: We maken een plan op hoofdlijnen voor de ontwikkeling van onze stad, waarin zichtbaar wordt welke ontwikkeling wanneer en waar plaatsvindt en welke rol de gemeente daar in heeft. Ontwikkelingen zoals de Arkelsedijk, het Stationsgebied, Linge II Zuid en de Schelluinsestraat krijgen hierin een plek, zodat duidelijkheid ontstaat over wanneer wat gaat gebeuren in deze gebieden. Hiervoor maken we eerst een vlekkenplan met wat waar gaat gebeuren. De planning hiervan heeft een relatie met de planning van het opstellen van de omgevingsvisie.	RB ●	●	●	●
10. Samen met de Omgevingsdienst voeren we toezicht en handhaving uit op de verduurzamingsplicht van bedrijven, zoals het voldoen aan energielabel C.	●	●	●	●
2. We realiseren de openbare ruimte en infrastructuur op het nieuwe bedrijventerrein Groote Haar.	●	●	●	●
3. We stellen een actueel ambitiedocument op voor Groote Haar, met aandacht voor economie en duurzaamheid en aandacht voor de ‘schuifruimte’ om op andere plekken in de stad woningen te kunnen (her)ontwikkelen.	●	●	●	●
4. We stellen een nieuw uitgiftebeleid en -protocol op voor de verkoop van grond op Groote Haar.	●	●	●	●
5. We zetten in op (her)ontwikkeling van de Schelluinsestraat om zo bedrijven te laten groeien en in de toekomst in een deel van het gebied wonen mogelijk te maken. Vanuit de ondertekende samenwerkingsovereenkomst met vastgoedeigenaar en ontwikkelaar CTP werken wij naar een masterplan voor dit gebied.	●	●	●	●
Wonen en volkshuisvesting				
1. We zetten de starterslening voort.	●	●	●	●
2. We doen een voorstel voor de inzet van instrumenten op de woningmarkt.	●	●	●	●
3. We zetten in het kader van de Nationale Woon- en bouwagenda en de Regionale Realisatieagenda in op het versnellen van de woningbouw, de betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen en op doorstroming. Onderdeel hiervan wordt om naar verwachting voor 1 januari 2026 (verplicht) een volkshuisvestingprogramma op te stellen.	●	●	●	●
4. We stellen een woon-zorgagvisie op.	●	●	●	●
5. We geven invulling aan de nieuwe taken en bevoegdheden naar aanleiding van de invoering van de Wet Goed Verhuurderschap	●	●	●	●
6. We werken met Poort6 en HP6 aan het uitvoeren van de prestatieafspraken en maken jaarlijks een nieuwe jaarschijf met afspraken voor dat jaar.	●	●	●	●
7. We bieden medewerking aan de meerjarige afspraken ‘woonproducten psychisch kwetsbare doelgroepen’ in de regionale Agenda Huisvesting Kwetsbare Groepen 2023-2030. Onderdeel daarvan is het uitvoeren in 2023 van een haalbaarheidsonderzoek naar de realisatie van een Skaeve Huse-woonlocatie in Gorinchem.	●	●	●	●
8. We herzien de urgentieverordening Regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden	●	●	●	●

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
9. We stimuleren inwoners hun woning te verduurzamen, door middel van campagnes, energiebesparingsacties en de inzet van energiecoaches.	●	●	●	●
Leefbaarheid en buitenruimte				
1. We gaan aan de slag met de benodigde onderhoudsinhaalslag voor verhardingen zoals fiets- en voetpaden, zodat onze stad schoon, heel en veilig is.	●	●	●	●
2. We introduceren een stadsconciërge voor een frisse, schone en gastvrije stad, die de grootste irritaties direct kan oppakken.	●	●	●	●
3. We vervangen onze buitenverlichting met LED-lampen, zo verminderen we het energieverbruik met 78% en nemen onderhoudskosten af. Dit doen we gebiedsgewijs.	●	●	●	●
5. We werken met partners aan oplossingen om het plaatsen van oplaadvoorzieningen in de openbare ruimte te versnellen. Daarnaast actualiseren we het laadpalenbeleid, waarbij we kijken naar de gehele opgave op gebied van laadinfrastructuur en onderzoeken we hoe we willen omgaan met voorzieningen voor snel laden en verlengde private aansluitingen.	●	●	●	●
6. We vernieuwen elk jaar een wijk op het gebied van speeltuinen en spelen, in samenwerking met bewoners en met aandacht voor vernieuwing en verduurzaming.	●	●	●	●
7. We gaan, in samenwerking met Waardlanden, alledaagse ergernissen tegen door uitvoering te geven aan de prioriteiten van het Vergunningverlening-, toezicht-, en handhavingsbeleid (VTH-beleid). We herzien het VTH-beleid en stellen een nieuw beleid op.	●	●	●	●
8. We stellen de Woelse Waard open voor onze inwoners en maken met de betrokken Rijkspartners en eigenaren goede beheerafspraken.	●	●	●	●
9. We zorgen in overleg met buurtbewoners de komende jaren voor extra ontmoetings bankjes in de openbare ruimte.	●	●	●	●
10. We stellen een plan van aanpak voor dierenwelzijn op.	●	CB ●	●	●
Raadsagenda				
Starterswoningen	RB ●			

2.9.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV81 Ruimtelijke Ordening	1.165	1.310	1.399	1.413	1.413	1.215
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	4.642	1.956	578	235	211	212
TV83 Wonen en bouwen	2.664	2.291	2.567	2.565	2.487	2.468
Lasten VROSV	**8.470**	**5.556**	**4.544**	**4.212**	**4.111**	**3.895**
TV81 Ruimtelijke Ordening	124	65	9	9	9	9
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	6.022	2.640	1.064	437	168	168
TV83 Wonen en bouwen	2.860	1.360	1.346	1.526	1.526	1.526
Baten VROSV	**9.006**	**4.064**	**2.418**	**1.972**	**1.703**	**1.703**
Totaal saldo van baten en lasten	536	-1.492	-2.126	-2.240	-2.408	-2.192
Mutaties reserves	-266	-429	-574	-60	209	9
Resultaat	**270**	**-1.921**	**-2.700**	**-2.300**	**-2.199**	**-2.183**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	1.378 V	1.378 V	De grondexploitaties Mollenburg en Lingewijk Noord naderen de eindfase. Hierdoor zijn zowel de lasten als de baten lager begroot. Als gevolg van een systeemwijziging wordt de rente op de voorziening van Mollenburg van € 214.000 op taakveld 82 verantwoord (budgetneutraal baat op taakveld 05). Hierdoor is het saldo van lasten en baten ca. € 200.000 lager dan in 2023.
TV83 Wonen en bouwen	276 N	75 N	Dit betreft het budget voor instrumenten voor de woningmarkt wat in het collegeprogramma is opgenomen.
		22 N	Als gevolg van de hogere salariskosten is het budget opgehoogd.
		22 N	Dit betreft budget voor applicaties ten behoeve van de omgevingswet.
Baten			
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	1.576 N	1.576 N	Zie toelichting lasten TV82.
Mutaties reserves	145 V	60 V	Onttrekking reserve stedelijke vernieuwing i.v.m. stedelijk vernieuwing 3.0 (raad 28 juni 2022).
		74 V	Hogere de storting in de reserve infrastructuur als gevolg van een hogere bijdrage bovenwijks CV Hoog Dalem.

2.9.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- GR Regio AV
- Hoog Dalem C.V.

2.10 Algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
0.11	Resultaat van de rekening baten & lasten	Marjo Molengraaf
0.5	Treasury	Marjo Molengraaf
0.61	OZB woningen	Marjo Molengraaf
0.62	OZB- niet woningen	Marjo Molengraaf
0.63	Parkeerbelasting	Marjo Molengraaf
0.64	Belasting Overig	Marjo Molengraaf
0.7	Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	Marjo Molengraaf
0.8	Overige baten en lasten	Marjo Molengraaf

Doel

Uit het collegeprogramma:
We vinden het belangrijk dat onze gemeente financieel gezond is en blijft. We voeren daarom een financieel solide beleid, om onze begroting reëel en structureel sluitend te houden. We houden de lastendruk beperkt, met oog voor de draagkracht van inwoners. We houden vast aan het afgesproken investeringsplafond. Dat doen we niet als doel op zichzelf. Het investeringsplafond zorgt ervoor dat we de lasten van onze gemeente beheersbaar houden. Door het investeringsplafond bouwen we namelijk op termijn onze gemeentelijke schulden af. En daardoor kunnen we de rentelasten die we moeten betalen dragen. We komen met voorstellen hoe we kunnen sparen voor toekomstige investeringen. Daarbij werken we nauw samen met de gemeenteraad en helpen de raad om meer inzicht te krijgen in de gemeentefinanciën.

Concrete voornemens

Actie (planning)	2024	2025	2026	2027
2. We toetsen elk investeringsvoorstel aan de ingezette lijn van schuldenafbouw, in het bijzonder in de Perspectiefnota.	●	●	●	●
3. We gaan met de gemeenteraad in gesprek over de wenselijkheid en de planning van investeringen.	●	●	●	●
4. We gaan op informele wijze in gesprek met de gemeenteraad over welke informatie de raad nodig heeft om zijn kaderstellende en controlerende rol goed in te vullen.	RB ●	●	●	●

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV011 Resultaat van de rekening baten & lasten	11.494	0	0	0	0	0
TV05 Treasury	-586	44	-211	530	431	341
TV061 OZB woningen	194	135	295	165	177	177
TV062 OZB- niet woningen	89	88	104	104	115	115
TV063 Parkeerbelasting	200	213	290	290	289	288
TV064 Belasting Overig	248	268	332	319	316	316
TV08 Overige baten en lasten	291	-5	5	-75	344	367
Lasten Overzicht algemene dekkingsmiddelen	**11.929**	**743**	**816**	**1.334**	**1.671**	**1.603**
TV05 Treasury	747	346	294	260	260	260
TV061 OZB woningen	4.877	5.027	5.315	5.315	5.315	5.315
TV062 OZB- niet woningen	5.217	5.427	5.739	5.739	5.739	5.739
TV063 Parkeerbelasting	1.592	1.731	1.915	1.915	1.915	1.915
TV064 Belasting Overig	298	218	218	218	218	218
TV07 Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	92.065	87.340	93.580	93.057	87.022	86.127
TV08 Overige baten en lasten	1.694	11	11	11	11	11
Baten Overzicht algemene dekkingsmiddelen	**106.490**	**100.099**	**107.072**	**106.514**	**100.480**	**99.584**
Totaal saldo van baten en lasten	94.560	99.356	106.256	105.181	98.809	97.981
Mutaties reserves	1.994	-24	-4.124	-24	-24	-24
Resultaat	**96.554**	**99.332**	**102.132**	**105.157**	**98.785**	**97.957**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV05 Treasury	255 V	427 V	De rentebijschrijving op de voorzieningen wordt in verband met een systeemwijziging anders geadministreerd. Dat leidt op dit taakveld tot een voordeel.
		173 N	Hogere rentelasten zorgen in de begroting 2024 tot hogere lasten.
TV061 OZB-woningen	160 N	25 N	Het aantal bezwaren is verviervoudigd. Zodoende is extra budget voor beroep en bezwaar nodig.
		130 N	Voor het extra inzetten van personeel om de Basisregistratie Adressen Gebouwen (BAG) en de gemeentelijke WOZ-administratie te actualiseren is het budget verhoogd. Dit is conform het besluit bij de PPN 2024.
Baten			
TV061 OZB-woningen	288 V	288 V	De hogere baat is het gevolg van de verhoging van de OZB en de uitbreiding van het heffingsareaal.
TV62 OZB- niet woningen	312 V	312 V	De hogere baat is het gevolg van de verhoging van de OZB en de uitbreiding van het heffingsareaal.
TV063 Parkeerbelasting	184 V	184 V	De parkeertarieven zijn de afgelopen jaren niet aan het inflatiepercentage aangepast. Voor de begroting 2024 zijn de tarieven geïndexeerd met 10% en dit levert extra baten op.

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
TV07 Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	6.240 V	6.240 V	Via het gemeentefonds krijgt Gorinchem geld van de rijksoverheid. Deze algemene uitkering is in 2024 aanzienlijk hoger dan in 2023. De belangrijkste ontwikkelingen van het gemeentefonds worden gepubliceerd in de mei- en septembercirculaire. Wij informeren de raad periodiek over de uitkomsten van deze circulaires.
Mutaties reserves	4.100 V	4.100 V	Dit betreft een storting in de algemene reserve. Deze bijdrage komt van de reserve sociaal domein conform het besluit bij de PPN 2024.

2.11 Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
0.4	Overhead	Attie Mager/Marjo Molengraaf

Overhead
Kosten van overhead zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Overheadkosten worden integraal opgenomen in het "overzicht overhead" en niet verdeeld naar de verschillende beleidsterreinen in de programma's. De uitzondering hierop is het deel van overhead dat bij investeringen en grondexploitaties hoort. Dit deel wordt wel toegerekend. Het overheadtarief wordt berekend door de totale overheadlasten van het taakveld overhead te delen door de totale directe personeelskosten. De omvang van de doorbelasting blijkt uit de onderstaande tabel.

Toegerekende overhead (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Toegerekend aan investeringen en grondexploitaties	1.328	1.190	1.185	1.186

De baten en de lasten van de overhead zijn in onderstaande tabel meerjarig weergegeven. Hierop zijn de lasten voor investeringen en grondexploitaties in mindering gebracht. De baten betreffen huuropbrengsten van gebouwen, bijdragen van derden en overige inkomsten.

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV04 Overhead	12.719	14.464	14.843	15.750	14.353	14.370
Lasten Overzicht overhead	**12.719**	**14.464**	**14.843**	**15.750**	**14.353**	**14.370**
TV04 Overhead	586	492	408	408	408	408
Baten Overzicht overhead	**586**	**492**	**408**	**408**	**408**	**408**
Totaal saldo van baten en lasten	-12.133	-13.973	-14.435	-15.343	-13.945	-13.962
Mutaties reserves	177	15	15	692	74	74
Resultaat	**-11.955**	**-13.957**	**-14.420**	**-14.651**	**-13.870**	**-13.888**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2023 en 2024	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV04 Overhead	€ 379.000 N	€ 96	De brandstof- en energieprijzen zijn toegenomen.
		€ 147	Onderhoudskosten van diverse paketten zijn toegenomen.
		€ 51	De verzekeringspremies zijn de afgelopen jaren gestegen.
		€ 61	Een verhoging van de werving- en selectiebudget.

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten Overzicht heffing vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Baten Overzicht heffing vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal saldo van baten en lasten	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
TV99 Onvoorzien	0	100	100	100	100	100
Lasten Overzicht onvoorzien	**0**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**
Baten Overzicht onvoorzien	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal saldo van baten en lasten	0	-100	-100	-100	-100	-100
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**0**	**-100**	**-100**	**-100**	**-100**	**-100**

Onvoorzien

De post Onvoorzien in de begroting dient ter dekking van lasten waarvoor geen budget in de begroting is opgenomen. In de begroting wordt ieder jaar een bedrag van € 100.000 voor onvoorziene uitgaven meegenomen. Voor het aanwenden van de post Onvoorzien (algemeen) als dekkingsmiddel gelden drie toetsingscriteria te weten: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Investeringen

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen en met deze begroting 2023, vastgesteld worden:

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Vervangingsplan inventaris	34	150	103	103
Hard- en software	396	397	361	361
Totaal investeringen	**430**	**547**	**464**	**464**

Gemeente Gorinchem

Begroting 2024
Beleidsbegroting: Paragrafen

3 Beleidsbegroting: Paragrafen

De begroting bestaat uit een beleidsmatig en een financieel gedeelte. De paragrafen vallen onder het beleidsmatige gedeelte. Zij geven een dwarsdoorsnede van de begroting, bezien vanuit een bepaald beleidsterrein.

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.1.1 Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de vraag in welke mate de financiële positie van gemeente Gorinchem toereikend is om de financiële gevolgen van risico's die zij loopt, op te kunnen vangen.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit:
1. De beschikbare weerstandscapaciteit: alle middelen en mogelijkheden om onvoorziene gebeurtenissen op te vangen.
2. De benodigde weerstandscapaciteit: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen (zoals voorzieningen) die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

3.1.2 Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is weergegeven hoe de beschikbare weerstandscapaciteit is opgebouwd.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 miljoen)	Jaarstukken 2022	Begroting 2024
Algemene reserve	31,5	29,6
Onbenutte belastingcapaciteit	0,8	1,1
Post onvoorzien	0,1	0,1
Meerjarige begrotingssaldi	14,3	1,5
Totale weerstandscapaciteit	**46,7**	**32,3**

- De algemene reserve bedroeg bij de jaarrekening 2022 en de tussentijdse rapportage € 30,0 mln.
- De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door een vergelijking te maken tussen de Gorinchemse OZB-tarieven en de "artikel-12-tarieven". Dit zijn de tarieven die een gemeente minimaal moet heffen om in aanmerking te komen voor financiële steun vanuit het Rijk (via het gemeentefonds). De onbenutte capaciteit wordt incidenteel meegenomen in de weerstandscapaciteit, omdat deze in de praktijk niet snel wordt ingezet.
- Ook de post onvoorzien, die ieder jaar in de begroting staat, wordt slechts incidenteel meegenomen in de weerstandscapaciteit. Er zal namelijk in het eerstvolgende jaar weer een nieuwe post voor onvoorziene zaken in de begroting worden opgenomen.
- De meerjarige begrotingsaldi betreft de optelling van de begrotingssaldi 2024 t/m 2027, inclusief de eerste wijziging maar exclusief het voorstel van het zwembad.

3.1.3 Benodigde weerstandscapaciteit

Om de benodigde weerstandscapaciteit te berekenen, zijn allereerst de risico's geïdentificeerd. Vervolgens is gekeken naar de kans van optreden van het risico: erg onwaarschijnlijk, waarschijnlijk, zeer waarschijnlijk of zeer onwaarschijnlijk. Deze kansen zijn uitgedrukt in procenten en vermenigvuldigd met de financiële grondslag voor de berekening van het risico (kolom bedrag). Als het risico meerjarige financiële effecten heeft, wordt het risico voor maximaal vier jaar meegenomen in de benodigde weerstandscapaciteit. Jaar 1 voor 100%, jaar 2 voor 75%, jaar 3 voor 50% en jaar 4 voor 25%. Dat betekent dat vanaf het jaar van optreden van een risico de gemeente maximaal vier jaar de tijd heeft om het financiële effect voor 100% in de begroting op te vangen.

In deze paragraaf bespreken wij allereerst de risico's met een incidenteel financieel effect. Als tweede bespreken we de risico's met een structureel financieel effect. Als derde bespreken we de risico's zonder een financieel effect voor de benodigde weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 miljoen)	Jaarrekening 2022	Kans	Bedrag	2024	2025	2026	2027	Huidig
Incidenteel financieel effect								
1. Gemeentelijke grondexploitaties	1,30		7,70					2,20
2. Hoog Dalem	0,30		0,30					0,30
3. Waarborgen en garanties	3,29	12,5%	26,30					3,29
4. Uitgegeven geldleningen	0,06	12,5%	0,47					0,06
5. Bouwkostenstijging investeringen	4,81	87,5%	5,50					4,81
6. SGS	2,10		0,00					0,00
Totaal Incidenteel	*11,86*		*40,27*					*10,66*
Structureel financieel effect								
7. Verbonden Partijen	3,13	62,5%	2,00	1,25	0,94	0,63	0,31	3,13
8. Gemeentefonds	1,42	62,5%	0,94	0,59	0,44	0,29	0,15	1,47
9. Leegstand panden	0,77	87,5%	0,35	0,31	0,23	0,15	0,08	0,77
10. Stijging energiekosten	1,75							0,00
11. Stijging rentekosten	2,40			0,43	0,29	0,41	0,75	1,88
Totaal Structureel	*9,46*		*3,29*	*2,57*	*1,89*	*1,48*	*1,29*	*7,24*
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	**21,32**		**43,56**	**2,57**	**1,89**	**1,48**	**1,29**	**17,90**

Risico's met een incidenteel financieel effect

1. Gemeentelijke grondexploitaties
De risico's rondom de gemeentelijke grondexploitaties zijn ingeschat op € 1,4 mln. De risico's zijn in de paragraaf Grondbeleid op hoofdlijnen toegelicht en in het MPG uitgesplitst per grondexploitatie. In verband met de stijgende rente is voor de daarna in de Perspectiefnota 2024 bepaalde rente een berekening gemaakt voor het effect op de voorziening van Groote Haar. Dit effect bedraagt in 2023 ruim € 800.000 en is toegevoegd aan het risico van Groote Haar.

Omdat deze risico's individueel gewogen zijn (conform de voorgeschreven methodiek), is er geen percentage opgenomen in de tabel.

2. Hoog Dalem
De voortgang van het project Hoog Dalem is in zoverre gevorderd dat risico's waarmee in het weerstandsvermogen rekening wordt gehouden zich slechts nog concentreren op de realisatie van het deelplan Middengebied. De risico's hebben betrekking op de planning; wordt het verwachte afzettempo gehaald op het moment dat de effecten van de coronacrisis op een laatcyclische sector als de woningmarkt en bouwsector duidelijk worden. Met het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan in februari 2021 is het risico op het niet halen van het verwachte start uitgifte moment weggenomen. Het totale risico voor de gemeente is bepaald op € 300.000. De onderliggende risico's zijn individueel gewogen (conform de voorgeschreven methodiek). Daarom is er geen percentage opgenomen in de tabel.

3. Waarborgen en garanties
De gemeente Gorinchem staat voor € 26 mln. garant voor leningen van bijvoorbeeld deelnemingen, onderwijsinstellingen en verenigingen. Ook de leningen voor starters en duurzaamheid vallen hieronder. Deze € 26 mln. vormt de financiële grondslag voor de berekening van het risico. De kans dat de gemeente wordt aangesproken voor schulden/leningen van deze instanties is ingeschat als erg onwaarschijnlijk (12,5%).

4. Uitgegeven geldleningen
De gemeente Gorinchem heeft circa € 470.000 leningen verstrekt aan bijvoorbeeld stichtingen. Deze vormt daarmee de financiële grondslag voor de berekening van het risico. De kans dat één of meer van deze stichtingen hun lening niet kan terugbetalen, wordt ingeschat op erg onwaarschijnlijk (12,5%).

5. Bouwkostenstijging investeringen
De inflatie zit in een dalende trend maar de bouwkostenindex is ten opzichte van jaarrekening 2022 alsnog gestegen. De verwachting is dat de inflatie afneemt doordat met name de gasprijs is gedaald. De gasprijs is meer dan gehalveerd. De komende jaren staan diverse investeringen op de agenda. Bij de begroting 2023 is € 50 mln. als uitgangspunt genomen om de impact van de bouwkostenstijging te bepalen. Dit uitgangspunt wordt gehandhaafd mede omdat de investeringen die in de Perspectiefnota 2024 staan opgenomen reeds begroot zijn inclusief de stijgingen. Voor de andere reeds geplande investeringen wordt in het weerstandsvermogen dan ook rekening gehouden met een kostenstijging van 11% van € 50 mln en daarmee bedraagt dit risico € 5,5 mln. De kans op dit risico wordt ingeschat op zeer waarschijnlijk (87,5%).

6. SGS
Als gevolg van het nieuwe energiecontract voor de vier accommodaties die de SGS exploiteert zijn de energiekosten ten opzichte van het vorige contract met circa factor 5 gestegen. Op basis hiervan is de reserve Energielasten SGS verlaagd naar € 1.600.000. Inmiddels is ook de subsidie van het Rijk voor 2023 bekend (circa € 800.000). Ook de door SGS genomen energiebesparingsmaatregelen hebben een positief effect. Per saldo is de verwachting dat de reserve voldoende is bij eventuele calamiteiten en wordt geen bedrag meer opgenomen in het weerstandsvermogen.

Risico's met een structureel financieel effect

7. Verbonden partijen
De gemeente Gorinchem heeft te maken met diverse verbonden partijen. Het aantal verbonden partijen en het financieel en inhoudelijk belang hiervan neemt de laatste jaren toe. In de paragraaf Verbonden partijen wordt nader ingegaan op deze verbonden partijen met bijvoorbeeld een beschrijving van het publiek belang en de risico's. Niet alle risico's die daar genoemd worden, zijn financieel vertaald. De begrotingen 2023 van de meeste verbonden partijen zijn in het eerste kwartaal van 2022 opgesteld. De snel gestegen inflatie in 2022 is hierdoor niet voldoende meegenomen in de begrotingen 2023. De verwachting is dan ook dat een aantal verbonden partijen een beroep zal doen op de gemeente. Als financiële grondslag voor de berekening van het risico hanteren wij een bedrag van € 2 mln. (begroting 2023, € 1,5 mln.) en schatten wij de kans in op waarschijnlijk

(62,5%). Bij de begroting 2023 werd deze kans nog inschat op zeer onwaarschijnlijk (12,5%). In het risico zijn de partners in het Sociaal Domein niet meegenomen, deze zijn meegenomen bij het risico Sociaal Domein.

8. Gemeentefonds
De hoogte van het Gemeentefonds heeft de afgelopen jaren een fluctuerend verloop gekend. Dit werd met name veroorzaakt door de algemene economische omstandigheden, het uitgangspunt van 'Samen de trap op, samen de trap af' en periodieke herijkingen van de maatstaven. Met ingang van 2023 is de verdeling van het gemeentefonds herzien. Het doel van deze herziening is een stabiel verdeelmodel dat zo goed mogelijk aansluit bij de kosten van gemeenten. Fluctuaties in het gemeentefonds zijn toch niet geheel uitgesloten, daarom wordt een risicobedrag opgenomen gelijk aan € 0,94 mln. (1% van algemene uitkering) met een kans van 62,5%.

9. Leegstand panden
In de begroting is ruim € 3 mln. aan huuropbrengsten geraamd. Bij de meeste verhuurde panden is sprake van een meerjarige huurovereenkomst en is het risico op leegstand beperkt. Bij enkele panden is het risico groter. Een concreet voorbeeld is het gemeentelijk pand aan het Stadhuisplein, waarin voorheen Avres gehuisvest was. Avres heeft in 2018 het huurcontract opgezegd. Het gemeentelijk pand staat nog leeg, en een concrete huurder is nog niet gevonden. Het bedrag voor de panden waar de gemeente risico loopt is ingeschat op € 350.000. Het risico valt in de hoogste categorie (87,5%).

10. Stijging energiekosten
In de PPN 2024 is het budget voor de energielasten voor 2024 en verder verhoogd. De gasprijs is vanaf maart 2023 stabieler geworden. Vooralsnog wordt er voor energie dan ook geen bedrag opgenomen voor energie.

11. Stijging rentelasten
Na verwerking van het rentebudget zoals opgenomen in de inleiding van de begroting gaan we in de periode 2024 tot en met 2027 uit van de huidige marktrente. Voor de periode 2024 tot en met 2027 is een berekening gemaakt voor een rentestijging van 0,5%. De effecten per jaarschijf zijn conform de methodiek opgenomen in het weerstandsvermogen voor in totaal € 1,8 mln. Bij deze 0,5% rentestijging zullen de structurele rentelasten vanaf 2028 € 800.000 per jaar hoger zijn dan begroot.

In de periode 2028 tot en met 2031 lopen nog leningen af die wellicht geherfinancierd moeten worden. Bij de huidige marktrente zorgt dit voor jaarlijks hogere rentekosten van uiteindelijk € 800.000 (2032 en verder). Indien voor de periode 2028 tot en met 2031 ook rekening wordt gehouden met 0,5% rentestijging nemen de jaarlijkse rentelasten toe met € 940.000 (in plaats van € 800.000).
Voor dit risico is geen bedrag opgenomen in het weerstandsvermogen omdat dit buiten de begrotingsperiode ligt.
Daarnaast is er wellicht minder herfinanciering nodig als gevolg van de verkoopopbrengsten van Groote Haar.

Risico's zonder financieel effect voor het weerstandsvermogen.

1. Sociaal Domein
De reserve Sociaal Domein is op dit moment toereikend om specifieke (incidentele) risico's in het Sociaal Domein af te dekken. Daarom worden de risico's in het Sociaal Domein niet meegenomen in de berekening voor de benodigde weerstandscapaciteit. De financiële ontwikkelingen in het Sociaal Domein zijn niet zonder risico.

De gemeenschappelijke regeling Avres zal voor 2024 naar verwachting geen beroep doen op een verhoogde gemeentelijke bijdrage, maar voor de jaren daarna is dit niet nog niet duidelijk.

Bij de gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd die de jeugdwet voor de gemeenten in de regio uitvoert, is er meer realistisch begroot door rekening te houden met autonome ontwikkelingen. In zijn algemeenheid zien we dat de uitgaven voor jeugd zich lijken te stabiliseren sinds medio 2022. Ook de inzet van jeugdhulp aan de voorkant, als een lokale algemene voorziening (Jeugdhulp naar Voren) lijkt zijn vruchten af te werpen. Hoewel het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van zorg daalt, zijn er een aantal andere factoren die maken dat de kosten nog niet significant dalen. Denk hierbij aan de hoge inflatie en de kosten die gepaard gaan met het verkleinen van de groepen binnen de verblijfszorg.

De Hervormingsagenda Jeugd is in juni 2023 vastgesteld. Daarmee ligt er een kader voor de komende hervormingen binnen de Jeugdwet. De concrete uitwerking moet echter nog worden opgepakt. In de loop van 2023 komt het Rijk met voorstellen. De principe afspraken van het financieel kader gaan slechts over de jaren 2024 en 2025. Voor de jaren 2026 en verder is er nog steeds een groot financieel probleem voor gemeenten. Het kabinet heeft ervoor gekozen om de extra middelen voor jeugdzorg nu slechts incidenteel beschikbaar te maken tot en met 2025. Eerder was het de verwachting dat hier al structurele duidelijkheid over zou komen. Er is een commissie van deskundigen ingesteld die in 2025 met een zwaarwegend advies gaan komen als over een eventuele financiële compensatie met terugwerkende kracht over 2023 en 2024. Dit advies gaat zowel over het financieel kader vanaf 2025 en verder, als over een eventuele financiële compensatie met terugwerkende kracht over 2023 en 2024. In deze begroting gaan we er vanuit dat voor de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd de taakstelling conform de raadsinformatiebrief van 1 juni 2023 over de meicirculaire wordt gerealiseerd.

2. Omgevingswet
De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking, dit heeft een forse impact op de gemeentelijke organisatie. Er is een programmaplan opgesteld dat de periode tot 2029 beslaat. Voor het goed implementeren van de Omgevingswet in de organisatie is een projectstructuur opgezet, zodat de wet per ingangsdatum kan worden uitgevoerd. Bij de ontwikkeling van de omgevingswet werken wij nauw samen met de regio zodat er voor de essentiële onderdelen van de wet goede werkafspraken liggen. De risico's van de effecten van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zijn nog niet bekend. Het DSO betreft een systeeminrichting (ICT) waarbij verschillende overheden zijn aangesloten. Om dit risico te verkleinen is hier bij de aanbesteding van het VTH-systeem voor zover mogelijk rekening mee gehouden. De leverancier dient ervoor te zorgen dat de aansluiting wordt gegarandeerd. Vooralsnog wordt het risico op nihil geschat en is het uitgangspunt dat na de invoering hetzelfde bedrag aan leges wordt gerealiseerd. De nieuwe tarieven voor de omgevingswet zorgen ook aan de batenkant voor onzekerheid.

3. Waarborggaranties
De huidige boekwaarde van de totale garanties bedraagt € 800 mln. hiervan bestaat € 786 mln. uit de garantstellingen door tussenkomst van waarborgfondsen. Dit zijn stichtingen die garant staan voor leningen die kredietverstrekkers zoals banken hebben uitstaan bij woningbouwcorporaties, welzijnsorganisaties, en dergelijke. De gemeente fungeert als achtervang voor het waarborgfonds. Het risico dat de gemeente wordt aangesproken als achtervang is nagenoeg nihil.

4. Station Papland
In de Perspectiefnota 2017-2020 is in het hoofdstuk *Relevante ontwikkelingen* station Papland genoemd: *Met betrekking tot de aanleg van station Gorinchem Noord / Papland op de MLL is besloten dat de aanleg daarvan wordt uitgesteld en in principe 'meeloopt' met de ontwikkeling van bedrijventerrein Groote Haar.* Het streven is om de halte gereed te hebben, zodra de eerste uitgifte van bedrijventerrein Groote Haar een feit is. De startdatum blijft onzeker. Momenteel worden diverse varianten bekeken voor aanleg van de halte. Het totale tekort wordt ingeschat op minimaal € 3 mln. en maximaal € 4,5 mln. In het mobiliteitsplan is al rekening gehouden met een tekort van € 2 mln. Voor het overige tekort zal co-financiering gezocht worden in de vorm

van subsidies. Het risico dat het tekort niet middels co-financiering of binnen de gemeentelijke begroting opgevangen blijft aanwezig maar is moeilijk te kwantificeren.

5. Situatie Oekraïne
Op dit moment is lastig in te schatten hoe de vluchtelingenstromen zich ontwikkelen en wat de impact van opvang van vluchtelingen zal zijn voor Gorinchem.

6. Toenemende projectorganisatie en capaciteitsplanning
Het aantal projecten binnen de organisatie is de afgelopen jaren toegenomen. Dit zorgt voor een spanningsveld tussen het aantrekken van medewerkers en de tijdelijke beschikbaarheid van middelen uit hoofde van de projecten. Voor de korte termijn zijn de risico's beperkt maar zodra de voorraad aan projecten kleiner wordt kan dit negatieve impact hebben op het jaarrekeningresultaat als gevolg van onvoldoende dekking voor de personeelskosten. De komende jaren wordt bezien of deze extra inzet structureel noodzakelijk is, of dat er ontwikkelingen zijn die maken dat we kunnen volstaan met een intensivering van 3 jaar. Het uitgangpunt is dat de organisatie inspeelt op een situatie waarin er minder dekking uit projecten voor personeelskosten komt. Daarom wordt voor dit risico geen bedrag opgenomen.

Daarnaast is bij de begroting 2023 ruimte gemaakt voor het uitbreiden van de formatie gedurende een periode van 3 jaar (2023 t/m 2025). Wanneer de formatie niet tijdig of onvoldoende wordt afgebouwd of geen andere dekking van personeelskosten wordt gevonden geeft dit een financieel nadeel. Er wordt van uitgegaan dat de organisatie dit risico beheerst. Daarom wordt voor dit risico geen bedrag opgenomen.

Kans waarvoor geen rekening wordt gehouden met een financieel effect voor het weerstandsvermogen

7. Dividendinkomsten
In de Perspectiefnota 2021 is het dividend voor Stedin op nihil gesteld. Er is een kans dat we nog een beperkte dividenduitkering ontvangen de komende jaren. Over de hoogte van dergelijke uitkeringen kan, met de huidige inzichten (energietransitie), geen uitspraak worden gedaan. De benodigde middelen voor de energietransitie zijn nog niet volledig verkregen door Stedin. De kans bestaat dat Stedin wederom een beroep zal doen op haar aandeelhouders. Het Rijk heeft in de miljoenennota € 500 mln. gereserveerd om Stedin te faciliteren bij het verwezenlijken van de energietransitie. Door deze kapitaalinjectie bestaat de kans dat ook op de normale aandelen dividend zal worden ontvangen. Daarnaast lopen overleggen met provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied van Stedin die nog geen aandeelhouder zijn. Op dit moment is het niet duidelijk of en voor hoeveel er nog een beroep wordt gedaan op de bestaande aandeelhouders. Voor de dividenduitkering op de preferente aandelen Stedin is afgesproken dat deze worden gebruikt voor afbouw van de schulden.

3.1.4 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen (ook wel weerstandsratio) is de deling van de beschikbare weerstandscapaciteit door de benodigde weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen	Ruim voldoende	Jaarstukken 2022	Begroting 2024
Weerstandsvermogen	1,4 ≤ x < 2,0	2,19	1,81

Indien de eerste wijziging wordt meegenomen is de weerstandsratio 1,81. Indien het raadsvoorstel voor het nieuwe zwembad wordt meegenomen is de weerstandratio 1,66.

Hiermee komt de ratio uit binnen de door de raad vastgestelde bandbreedte van 1,4 en 2,0.

3.1.5 Financiële kengetallen

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting en/of de balans. Deze kengetallen kunnen behulpzaam zijn bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. Elk kengetal lichten we toe en vergelijken we met signaleringswaarden van de provincie Zuid-Holland. De provincie hanteert de volgende drie categorieën: minst risicovol, neutraal en meest risicovol. Wij benadrukken dat we voorzichtig moeten omgaan met conclusies te trekken uit individuele kengetallen. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bekeken.

Netto schuldquote

	Netto schuldquote (bedragen x € 1.000 ; stand ultimo boekjaar)	Jaarstukken 2022	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Vaste schulden	99.141	133.052	157.528	169.274	181.930
B	Netto vlottende schuld	5.647	10.000	10.000	10.000	10.000
C	Overlopende passiva	11.198	8.813	6.155	5.330	3.999
D	Financiële vaste activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	3.917	4.651	4.642	4.632	4.621
E	Uitzettingen < 1 jaar	19.956	7.000	7.000	7.000	7.000
F	Liquide middelen	659	0	0	0	1.000
G	Overlopende activa	7.394	1.000	1.000	1.000	1.000
H	Totale baten (exclusief mutaties reserves)	162.749	161.499	156.344	146.351	150.408
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**52%**	**86%**	**103%**	**118%**	**121%**
I	Financiële vaste activa (exclusief uitstaande leningen)	3.444	3.076	3.076	3.076	3.076
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G-I)/H x 100%	**52%**	**87%**	**104%**	**119%**	**122%**
	Signaleringswaarde provincie: <90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal en >130% is meest risicovol					

De netto schuldquote is het totaal van de leningenportefeuille verminderd met de eigen middelen. Hierdoor ontstaat een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre de gemeente geld doorleent, is ook de netto schuldquote exclusief doorgeleende gelden weergegeven. De netto schuldquote neemt toe in de komende jaren, voornamelijk als gevolg van de geplande nieuwe investeringen. Deze leiden tot een toename van de schulden. De schuldquote gaat fors oplopen richting de categorie meest risicovol. Deze ontwikkeling is in aanloop naar de Perspectiefnota 2021-2024 onderkend. Dit is mede de reden geweest dat er maatregelen zijn getroffen om de schuldpositie niet verder op te laten lopen. Op basis van de huidige keuzes, inzichten en prognoses zal de schuld na 2028 afnemen. Indien het zwembad wordt meegenomen zal de schuldquote eind 2027 128% bedragen.

Solvabiliteitsratio

	Solvabiliteit (in procent)	Jaarstukken 2022	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	107.924	103.561	103.111	102.580	99.870
B	Balanstotaal	246.010	277.607	299.919	310.953	320.595
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	**44%**	**37%**	**34%**	**33%**	**31%**
	Signaleringswaarde provincie: >50% is minst risicovol, 20-50% is neutraal en <20% is meest risicovol					

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de verhouding van het eigen vermogen tot het balanstotaal. Dit laat zien dat we op de lange termijn aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen. De dalende solvabiliteitsratio

wordt veroorzaakt door het stijgende balanstotaal als gevolg van de geplande investeringen. Op basis van de signaleringswaarde is de solvabiliteitsratio neutraal.

Structurele exploitatieruimte

	Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2022	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Totale structurele lasten	122.948	151.133	148.005	142.054	142.052
B	Totale structurele baten	141.109	153.721	149.642	141.586	141.634
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	25	0	0	0	0
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	70	0	25	25	25
E	Totale baten	162.749	182.429	166.062	151.073	154.211
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	**11,2%**	**1,4%**	**1,0%**	**-0,3%**	**-0,3%**
	Signaleringswaarde provincie: >0% is minst risicovol, = 0% is neutraal en <0% is meest risicovol					

Het kengetal structurele exploitatieruimte laat zien of de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken. De signaleringswaarde komt voor de begroting 2024 uit op het minst risicovol. De begroting 2025 laat inclusief het zwembad ook een positieve exploitatieruimte zien. Vanaf 2026 ontstaan tekorten, meest risicovol.

Grondexploitatie

	Grondexploitatie (bedragen x € 1.000 ; stand ultimo boekjaar)	Jaarstukken 2022	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Bouwgronden in exploitatie	47.398	54.216	61.664	63.291	58.331
B	Totale baten (exclusief mutaties reserves)	162.749	161.499	156.344	146.351	150.408
	Grondexploitatie (A/B) x 100%	**29%**	**34%**	**39%**	**43%**	**39%**
	Signaleringswaarde provincie: <20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal en >35% is meest risicovol					

Het kengetal grondexploitaties geeft de boekwaarde van grondexploitatie weer ten opzichte van de totale baten van de gemeente. Dit kengetal geeft twee zaken weer. Allereerst is er een risico dat de gemeente bij verkoop van de gronden niet de gehele boekwaarde kan realiseren. Als tweede kan een hoge boekwaarde wel betekenen dat bij verkoop de opbrengsten (incidentele baten) gebruikt kunnen worden om bijvoorbeeld de leningenportefeuille af te bouwen. Op basis van de signaleringswaarde is het kengetal grondexploitaties neutraal voor de begroting 2024. Vanaf 2025 komt de signaalwaarde in de categorie meest risicovol. Dit wordt met name veroorzaakt door de grondexploitatie Groote Haar, waarvoor de investeringen eerst moeten worden gedaan, maar de inkomsten pas later (buiten dit meerjarenperspectief) gerealiseerd zullen worden.

Belastingcapaciteit

	Belastingcapaciteit (bedragen in euro's)	Jaarstukken 2022	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	266	305	305	305	305
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	207	201	201	201	201
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	337	365	365	365	365
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	1
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	810	871	871	871	870
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin (in jaar t -1)	811	904	904	904	904
	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	**100%**	**96%**	**96%**	**96%**	**96%**
	Signaleringswaarde provincie: <95% is minst risicovol, 95-105% is neutraal en >105% is meest risicovol					

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 100%. De komende jaren ligt de belastingdruk rond het landelijk gemiddelde en deze is op basis van de signaleringswaarde neutraal.

Financiële kengetallen in perspectief

Kengetallen	Jaarstukken 2022	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	52%	86%	103%	118%	121%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	52%	87%	104%	119%	122%
Solvabiliteitsratio	44%	37%	34%	33%	31%
Structurele exploitatieruimte	11,2%	1,4%	1,0%	-0,3%	-0,3%
Grondexploitatie	29%	34%	39%	43%	39%
Belastingcapaciteit	100%	96%	96%	96%	96%

Signaleringswaarde: groen is minst risicovol, oranje is neutraal en rood is meest risicovol

Kengetallen die op groen staan beoordelen we als een gezonde situatie. Kengetallen die op rood staan, geven aanleiding tot zorgen en vragen dus nadere aandacht.

Voor 2024 en 2025 kan nog een sluitende begroting worden gepresenteerd. Voor 2026 en 2027 is dit nog niet mogelijk. Er is nog steeds een trend van oplopende schulden, daardoor afnemende solvabiliteit en een hoog geïnvesteerd vermogen in de grondexploitaties. Met de ingezette lijn bij de Perspectiefnota 2021 (op basis van gesprekken met de klankbordgroep Financiën) is ingegrepen om deze financiële trend te keren vanaf (ongeveer) 2026.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

3.2.1 Inleiding

We maken voor de kapitaalgoederen onderscheid tussen vastgoed en niet-vastgoed. Per categorie worden de kapitaalgoederen nader toegelicht, inclusief het daarbij behorende onderhoud.

3.2.2 Vastgoed

De gemeente Gorinchem heeft vastgoed in eigendom. Hiermee kan zij sturen op gewenste maatschappelijke ontwikkelingen en doelstellingen. Het vastgoed is onderverdeeld naar maatschappelijk, commercieel en overig.

De afgelopen jaren heeft het accent van het vastgoedbeleid voornamelijk op het afstoten van overtollig vastgoed gelegen. De komende periode zal daarnaast ook aandacht worden besteed aan het efficiënter huisvesten van maatschappelijke partijen en een verdere verduurzaming van het restant (kernvoorraad) aan gemeentelijke gebouwen.

In 2022 is het meerjarenonderhoudsplan (MOP) vastgesteld. Dit is verwerkt in de begroting 2023 en verder. Alle gebouwen hebben een 0-meting ondergaan en zijn in het vastgoedsysteem gezet. Jaarlijks actualiseren we het MOP. Actualiseren betekent dat we bepaalde grote onderhoudswerkzaamheden nauwkeuriger in de tijd plannen, sommige stellen we uit, anderen halen we wat naar voren. Zo houden we een goed actueel beeld van de bouwkundige staat, de onderhoudsplanning en daarmee de bruikbaarheid van de panden voor de bedoelde functie, nu en in de toekomst. Voor gebouwen zijn verschillende onderhoudsniveau’s, afhankelijk van de status in het MOP.

In het MOP zijn zogenaamde quick wins voor de verduurzaming van de panden meegenomen. Bijvoorbeeld dubbel glas of een duurzamere CV ketel. Waar mogelijk worden CO2 besparende maatregelen gekoppeld aan toch al geplande werkzaamheden. De grotere verduurzamingsopgaven van gemeentelijke panden worden via een routekaart verder in beeld gebracht voor de komende jaren. Om zo te kunnen voldoen aan de afspraken in het kader van de energietransitie 2050.

Feitelijke gegevens van het gemeentelijk vastgoed
De gemeente heeft momenteel 86 panden in eigendom. Deze panden zijn naar soort vastgoed onderverdeeld volgens de vastgestelde vastgoedlijst en in onderstaande, geactualiseerde, tabel opgenomen.

Soort vastgoed	Sublabel	Aantal 2022	Aantal 2023
Maatschappelijk vastgoed	Onderwijs	32	32
	Sport	8	8
	Welzijn	5	5
	Cultuur	3	3
	Economie en Toerisme	3	3
	Erfgoed/historie	14	14
	Intern vastgoed (bestuurlijke en ambtelijke huisvesting)	5	5
Commercieel vastgoed	Horeca	1	1
	Kantoor	0	0
	Detailhandel	0	0
	Bedrijfsruimte	4	3
	Kinderdagverblijf/BSO	1	1
Overig vastgoed	Woningen	5	5
	Ontwikkelingsvastgoed	6	6

Vanuit strategische overwegingen wordt besloten over aan- en verkoop van vastgoed. Vastgoed wordt verkocht als het de realisatie van beleidsdoelstellingen niet meer dient.

3.2.3 Niet-vastgoed

In de openbare ruimte verstaan we onder kapitaalgoederen: wegen, wandel- en fietspaden, civiele kunstwerken, groen, bomen, speelvoorzieningen, riolering, oppervlaktewater, straatmeubilair en verlichting. De kwaliteit van de kapitaalgoederen is van directe invloed op hoe trots de inwoners zijn op hun gemeente. Maar ook op de veiligheid van de gebruikers en voor de leefbaarheid, toegankelijkheid, beleving, aanzien en uitstraling van onze gemeente.

Wegen

De aanwezige verharding bestaat uit 22% asfalt en 78% elementverharding. Voor het onderhoud en beheer van onze wegen stellen we een wegenbeheerplan op (laatste versie uit 2020). Daarnaast onderhouden we ongeveer 4.800 stuks verkeersmeubilair. We willen de openbare ruimte meer klimaat adaptief en toekomstbestendig maken. Daarom lopen werkzaamheden aan de wegen vaak samen op met rioleringswerkzaamheden en of projecten uit de mobiliteitsvisie. Voor het onderhoudsniveau hanteren we grotendeels de richtlijnen behorend bij CROW B niveau. Via de burgerpeiling en via FIXI blijven de tevredenheid van de gebruiken monitoren.

Groen

We voelen ons prettiger in een groenere omgeving. Groen is ook een belangrijk middel voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. Daarom hebben we het gewenste kwaliteitsniveau vastgelegd in ons beleidsplan Openbare Ruimte (Buitengewoon groen 2021-2025). Bij de uitvoering van het beheer en onderhoud houden we rekening met ontwikkelingen als de areaaluitbreiding door de komst van een nieuwe wijk (Hoog Dalem), door grijs voor groen acties (Steenbreek) en moeten we volop renoveren in groenvakken. Bomen hebben ook een bijzondere plek in ons openbaar groen. We zijn aangesloten bij het bomeninstituut en hebben een eigen bomenploeg. Ook in 2024 gaan we weer voor netto meer bomenplant dan bomenkap. Bovendien gaan we uitvoering geven aan de 1% extra bomen in de stad conform het collegeprogramma. Met de Lokale Adaptatiestrategie willen we hier

verder inhoud aangeven. Speel- en sportvoorzieningen vergroten ook de leefbaarheid binnen de gemeente Gorinchem en hebben een directe positieve invloed om de inwoners. De speeltoestellen controleren we 4 keer per jaar op veiligheid in verband met wettelijke aansprakelijkheid voor gemeenten. In het kader van het speelruimteplan worden ook in 2024 speelveldjes aangelegd en/of vervangen. Het groot onderhoud van de buitensportaccommodaties wordt conform het meerjarenonderhoudsplan Buitensportaccommodaties gepland en uitgevoerd.

Riolering

In 2020 is een nieuwe Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2020-2025 vastgesteld. Dit is de beleidsmatige, financiële en technische basis voor het onderhoud van het rioolstelsel. Hierin is € 200.000 per jaar opgenomen voor klimaatadaptieve werkzaamheden in de stad. In 2024 zal dit budget worden ingezet om verhardingen te vervangen voor groen, zoals middengeleiders en versteende pleintjes. Een groot deel van de rioleringswerkzaamheden zal in 2024 plaatsvinden in de Gildewijk (Schepenenstraat en omgeving). Naast onze eigen beheer en onderhoudswerkzaamheden onder de grond hebben we ook te maken met de ondergrondse werkzaamheden van onze netwerkpartners Oasen, STEDIN en HVC (warmtenet) en de aanleg van het glasvezelnetwerk.

Water

De gemeente heeft zorg voor oppervlakte-, grond-, hemel – en afvalwater. In 2020 is een nieuw gemeentelijk Riolerings Plan (GRP 2020-2025) vastgesteld. In 2024 zullen we de eerste stappen gaan maken naar een nieuw plan dat ook inspeelt op de omgevingswet. Klimaatverandering is één van de meest ingrijpende veranderingen waar op ingespeeld gaat worden. Dat doen we partners in de stad zoals het Waterschap en Rijkswaterstaat en Oasen. De plannen worden door ons uitgevoerd. Het GRP geeft aan hoe maatregelen kunnen worden gefinancierd en wat de gevolgen zijn voor de ontwikkeling van het tarief rioolheffing.

Veerboten

De Veerdienst beschikt momenteel over zeven veerboten (twee autoveerboten, twee voet-fiets boten en drie veertaxi's). In 2023 zijn twee veerponten vervangen door elektrische vaartuigen. De onderhoudskosten voor deze twee elektrische veerponten zitten conform de businesscase in de reguliere begroting.

Havens

Onder de havens vallen:
- De Lingehaven met het havenkantoor, het voorzieningengebouw, de dienstwoning en alle in de haven aanwezige bruggen, sluizen, steigers en remmingswerken;
- De dienstensteiger, een passantensteiger en de steigers van de veerdienst die buiten de waterpoort zijn gelegen en alle overige steigers in de Lingehaven;
- De Handelskade en de loswal.

De Lingehaven omvat de Lingesluis, Visbrug, de Peterbrug, de Korenbrug, de kademuren Het Eind, de kademuren Kriekenmarkt, kademuren Appeldijk, kademuren Havendijk, kademuren Kortendijk, frontmuren Voorhaven, kademuren Buiten de Waterpoort, kademuren Duivelsgracht, de Waterpoort, historische haven, Ondervloed, twee historische sluizen en voorhaven Lingezijde en Merwedezijde.

Het onderhoud aan de havens gebeurt aan de hand van meerjarenonderhoudsplannen. Het onderhoud van de steigers in Sleeuwijk, Woudrichem, Werkendam en Hardinxveld-Giessendam komt voor rekening van de

betreffende gemeente met uitzondering van de aluminium laadkleppen die door de gemeente Gorinchem worden onderhouden.

Civiele kunstwerken, bruggen en beschoeiingen

Met civiele kunstwerken bedoelen we civieltechnische constructies zoals bruggen (Gorinchem telt 321 civiele kunstwerken en bruggen), damwanden, duikers, kade- en keermuren. Ook oeverbescherming rekenen we tot dit areaal (ruim 64 km binnen Gorinchem). En binnen dit areaal worden ook de kunstwerken (Gorinchem heeft 111 beelden-kunstwerken) in de stad gerekend. We onderhouden de (civiele) kunstwerken en bruggen volgens het beheerplan (2020). In 2024 voeren we werkzaamheden uit bij het Jacques Bloempad. Bij de Peterbrug, Visbrug en Korenbrug vervangen we beschoeiingen en daarnaast starten we het onderzoek om de keerwand bij Den Uylstraat/Dr. W. Dreesstraat te vervangen.

Openbare verlichting

Goede openbare verlichting geeft sfeer, een gevoel van sociale veiligheid en vergroot de verkeersveiligheid. Het is daarom van belang dat we de openbare verlichting goed op orde hebben. Gorinchem telt 7.545 lichtmasten. We hebben de uitvoering van het beheer en onderhoud ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling Bureau OVL. Het onderhoudscontract is via Bureau OVL bij een aannemer weggelegd. Met de vervanging naar LED werken we aan het verminderen van energieverbruik. De sportveldverlichting is inmiddels allemaal vervangen door LED-verlichting. Vanaf 2024 zullen we het 'verledden' van de openbare verlichting verder uitrollen in de stad.

Ook in 2024 betrekken wij weer energie (elektriciteit en gas) van HVC via een inbestedingsconstructie. We hebben net als iedereen te maken met stijgende energiekosten, daar hebben we binnen de kapitaalgoederen (openbare verlichting, gemalen, verkeersregelinstallaties) financieel zo goed mogelijk rekening mee gehouden.

3.2.4 Meerjarenonderhoudsplannen (MOP)

Voor het planmatig onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen zijn meerjarenonderhoudsplannen opgesteld. Uitzondering daarop zijn de kapitaalgoederen groen en veerboten. De onderhoudskosten voor groen zijn jaarlijks ongeveer gelijk en daar is geen sprake van groot onderhoud. Hiervoor is een structureel exploitatiebudget geraamd. Voor de onderhoudskosten voor de (elektrische) veerboten zijn exploitatiebudgetten opgenomen, welke conform de samenwerkingsovereenkomst worden doorberekend aan de deelnemende oevergemeenten. Voor het reguliere onderhoud van de riolering zijn jaarlijkse exploitatiebudgetten beschikbaar, welke gedekt worden via de riooltarieven. Voor de vervanging van de riolering worden conform het GRP jaarlijkse budgetten geraamd. Deze worden gedekt uit een vervangingsvoorziening, welke gevoed wordt uit de rioolheffing.

3.2.5 Kwaliteitsniveau en onderhoudslasten per kapitaalgoed

In onderstaande tabel is per kapitaalgoed het kwaliteitsniveau van onderhoud en de onderhoudslasten weergegeven zoals deze in de meerjarenbegroting 2023-2026 zijn opgenomen.

Kwaliteitsniveau onderhoud kapitaalgoederen en bijbehorende onderhoudslasten (bedragen x € 1.000)	Kwaliteitsniveau	Jaarlijkse storting in voorziening groot onderhoud	Gepland groot onderhoud jaarschijf 2024	Jaarlijks budget regulier (klein) onderhoud
Gebouwen:				
- woningen en panden	normaal en instandhouding	74	80	33
- onderwijspanden	normaal en instandhouding	453	3.110	324
- panden Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties	normaal	354	515	22
- panden t.b.v. kunstuitoefening	normaal	107	84	72
- panden maatschappelijke zorg	normaal	14	11	10
- gemeentelijk onroerend goed	normaal	396	303	476
		1.398	*4.103*	*937*
Wegen	zie Buitengewoon Groen[1]	0	0	1.120
Groen	zie Buitengewoon Groen[2]	24	0	1.097
Riolering	Conform GRP[3]	0	0	95
Water	geen kwaliteitsniveau vastgesteld[4]	0	0	21
Veerboten	geen kwaliteitsniveau vastgesteld	0	0	218
Havens	normaal	100	111	59
Bruggen, kunstwerken en duikers	normaal	122	53	0
Monumenten	normaal	167	149	89
Parkeergarages	normaal	143	40	146
Buitensportaccommodaties	normaal	481	458	103
Openbare verlichting	normaal	24	6	81
Kunst	normaal	15	11	40
	Totaal	**2.475**	**4.930**	**4.005**

1. Bij de vaststelling van het beleidskader (Buitengewoon Groen) is ook gekozen voor gebiedsdifferentiatie, waardoor - via maatwerk - verschillende kwaliteitsniveaus zijn vastgesteld. Deze verschillen dus per gebied/woonwijk en variëren van exclusief, bijzonder niveau, plus niveau tot standaard niveau. Zie hiervoor verder het beleidskader.
2. Bij de vaststelling van het beleidskader Visie en beleidsplan Openbare ruimte Buitengewoon Groen is ook gekozen voor gebiedsdifferentiatie, waardoor - via maatwerk - verschillende kwaliteitsniveaus zijn vastgesteld. Deze verschillen dus per gebied/ woonwijk en variëren van exclusief, bijzonder niveau, plus niveau tot standaard niveau. Zie hiervoor verder het beleidskader.
3. In (een bijlage van) het GRP worden de doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden beschreven. Dit is de kwaliteit die met het GRP wordt beoogd.
4. Het beheer van de watergangen is de verantwoordelijkheid van het Waterschap Rivierenland. Zij voeren hier de regie en stellen het kwaliteitsniveau vast.

3.3 Financiering

3.3.1 Inleiding

Financiering betreft de wijze waarop de gemeente leningen aantrekt en eventueel overtollig geld (tijdelijk) uitzet. Beleidskaders voor financiering zijn nodig om de rentelasten te beperken en de risico's te beheersen.

3.3.2 Financieringsportefeuille

In onderstaande tabel wordt de meerjarige ontwikkeling van onze langlopende leningportefeuille, extra (her-) financieringsbehoefte en rente- en aflossingsverplichtingen weergegeven per 1 januari van het betreffende jaar.

Financieringsportefeuille (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Stand langlopende leningen per 1-1	102.984	133.052	157.528	169.274
Aflossingsverplichtingen	11.555	10.060	11.564	10.069
Financieringsbehoefte kort	10.000	10.000	10.000	10.000
Rentebetalingsverplichtingen	2.834	3.762	4.524	5.112

Financieringsbehoefte
Om de financieringsbehoefte te bepalen zijn de volgende twee zaken belangrijk: (1) de boekwaarde van de investeringen en de voorraden gronden en (2) de financieringsmiddelen. Allereerst kijken wij naar de verwachte ontwikkeling van de boekwaarde van zowel lopende als nieuwe investeringen en gronden van 2024 tot en met 2027. Als tweede kijken wij naar de externe en de interne financieringsmiddelen. De externe financieringsmiddelen zijn de langlopende leningen en de kortlopende leningen. De interne financieringsmiddelen zijn de reserves en de voorzieningen. De financieringsbehoefte is vervolgens het saldo van de investeringen en de beschikbare financieringsmiddelen. Een financieringstekort lost de gemeente op door het aantrekken van nieuwe kortlopende of langlopende leningen. Conform het Treasurybeleid sluit gemeente Gorinchem kortlopende leningen af totdat de targetrente bereikt is, dan wel de kredietlimiet is bereikt. In bovenstaand overzicht zijn de langlopende leningen weergegeven en het bedrag dat kortlopend gefinancierd wordt. De doelstelling van het Treasurybeleid is om het hieruit voortkomende renterisico zoveel mogelijk te beperken. De toename in de langlopende leningen is hoofdzakelijk het gevolg van nieuwe investeringen die (voor)gefinancierd moeten worden.

3.3.3 Renteontwikkeling

Bij de Perspectiefnota 2024-2027 is de rekenrente bepaald op 1,3%, dit is een stijging ten opzichte van de 0,1% die eerder gehanteerd werd. De stijging van de rekenrente volgt op de ontwikkeling van stijgende rente voor het aantrekken van (lang) vreemd vermogen.
Aan de grondexploitaties dient de werkelijke rente te worden toegerekend. Deze rente wordt bepaald op de verhouding vreemd vermogen en totaal vermogen en het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille. De rente voor grondexploitaties is voor 2024 bepaald op 1,04%.

3.3.4 Renterisico's

Een gemeente moet haar renterisico's beheersen door middel van onder andere de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet
De overheid stelt grenzen aan het totaal van kort geld, omdat rentefluctuaties grote gevolgen kunnen hebben voor de rentelasten in de (meerjaren)begroting. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	2024 - kwartaal 1	2024 - kwartaal 2	2024 - kwartaal 3	2024 - kwartaal 4
Toegestane kasgeldlimiet	15.552	15.552	15.552	15.552
Werkelijke kasgeldlimiet	10.000	10.000	10.000	10.000
Ruimte	5.552	5.552	5.552	5.552

Elk kwartaal is er een ruimte van € 5,5 mln. Hiermee voldoen we ruimschoots aan de kasgeldlimiet. In het rentebeleid is vastgelegd dat, binnen de kaders van de kasgeldlimiet, optimaal gebruik gemaakt wordt van kortlopende financieringen.

Renterisiconorm
De renterisiconorm beperkt de omvang van de jaarlijkse aflossingen en de leningen die voor renteherziening in aanmerking komen. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Toegestane renterisico	36.594	32.513	30.579	31.352
Werkelijke renterisico	11.555	10.060	11.564	10.069
Ruimte	25.038	22.454	19.015	21.283

Uit bovenstaande tabel blijkt dat wij binnen de grenzen van de renterisiconorm opereren.

3.3.5 Schatkistbankieren

Gezien de huidige planning van uitgaven en inkomsten zijn er in 2024 geen schatkistgelden beschikbaar en zal het verplichte schatkistbankieren voor onze gemeente in de praktijk niet snel een rol spelen.

3.4 Bedrijfsvoering

3.4.1 Inleiding

Op basis van het BBV is de gemeente verplicht om de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering te verstrekken. Onder bedrijfsvoering verstaan we de sturing en beheersing van de ondersteunende processen binnen de organisatie. De paragraaf Bedrijfsvoering schetst op hoofdlijnen de manier waarop onze organisatie haar ambities wil bereiken en welke middelen daarvoor nodig zijn.

3.4.2 Personeels- en organisatiebeleid

Strategisch HRM

Het project functiehuis loongebouw loopt in 2024 en moet dan tot een afronding komen: naast een actuele manier van functiebeschrijven moet het project ook inzicht geven in hoe het loongebouw van Gorinchem zich verhoudt tot dat van andere gemeenten. We moeten immers de concurrentie met anderen aan kunnen als het gaat om het werven van nieuwe medewerkers in een krappe arbeidsmarkt.

Strategische personeelsontwikkeling heeft continu aandacht nodig: herijking van waar we staan gelet op wat de toekomst van ons vraagt, in beeld brengen van verwachte uitstroom en daar tijdig op anticiperen.

Verder blijven we de HR-veranderagenda uitvoeren met aandacht voor onboarding, nieuwe leerlijnen voor onze Gorinchem Academie en arbeidsmarktcommunicatie.

Formatie

Formatie	2024	2025	2026	2027
fte's	355	353	334	330

Omdat er in de formatie een aantal tijdelijke formatieplaatsen is opgenomen, loopt de formatie de komende jaren terug. Het sterkste is dat te zien in de overgang van 2025 naar 2026. Dit komt omdat in de PPN die in juli 2022 is vastgesteld een aantal formatie-uitbreidingen voor 3 jaar is toegekend.

Ziekteverzuim

Monitoring van verzuim is een continue activiteit. Daarbij richten we ons niet alleen op langdurig verzuim maar ook vooral op kort frequent verzuim. In gesprek zijn met de medewerkers, zowel door de arbodienst als door de leidinggevenden, is belangrijk om tijdig bij te kunnen sturen.

Ook zetten we in op goede arbeidsomstandigheden en op preventie en vitaliteit. Het arboteam en de preventiemedewerker hebben daar een ondersteunende rol in en adviseren de organisatie hierover.

Organisatie

De Peilstok waarmee we meten hoe het staat met de organisatieontwikkeling, zal in 2024 weer ingezet worden. Ook gaan we verder met de professionaliseringslag op het gebied van projectmatig werken en het structureel borgen ervan. Er staan geen grote veranderingen in de organisatiestructuur op stapel. Daar waar blijkt dat dingen beter of logischer georganiseerd kunnen worden, doen we dat.

3.4.3 Informatisering en automatisering

In 2024 worden belangrijke delen van ons ICT landschap vernieuwd, waar onder onze webvoorzieningen en de financiële applicatie. Ook wordt gekeken hoe onze digitale duurzaamheid verder kan worden verbeterd door aan te sluiten bij een zogenoemd E-depot. Dit is een voorziening met functionaliteit voor de opslag, het beheer en de ontsluiting van digitale archieven die bewaard moeten blijven. Het zijn veranderingen en aanpassingen die niet alleen veel werk met zich mee brengen, maar ook veranderingen met een hoog risicoprofiel.

Van aandacht voor 'harde' ICT technologie verschuift de aandacht in snel tempo steeds meer naar de gegevens waarover we beschikken, hoe die door de organisatie stromen en met (keten)partners worden uitgewisseld, en wat we er allemaal mee kunnen, mogen of moeten doen. Drijvende krachten hiervoor zijn: de wens meer data-gedreven te kunnen werken, aandacht voor privacy en vertrouwelijkheid, risico's op dataverlies en -misbruik, de opkomst van kunstmatige intelligentie en nieuwe wetgeving waaraan we moeten voldoen (zoals de AI-act, vernieuwing archiefwet, EU data act). De gegevens over de stad en over de mensen die er wonen, zijn daarbij ook steeds minder exclusief beschikbaar voor de gemeente. We willen, maar ook moeten, de gegevens ook met onze omgeving delen (denk daarbij aan begrippen zoals 'smart city', en 'open overheid').

Bij alles wat we doen moeten we scherp sturen op de financiën en op personele capaciteit. De ICT markt is onrustig en er is sprake van forse kostenstijgingen. Ook hebben we slechts beperkte personele capaciteit. Technisch en functioneel kan er veel, maar helaas vaak alleen tegen steeds hogere kosten. Ook kan niet alles tegelijk. De personele capaciteit laat dit niet toe.

Leidraad bij afwegingen is dat we moeten voldoen aan wetgeving en dat ontwikkelingen toegevoegde waarde moeten hebben voor de stad en/of de organisatie. Vanzelfsprekend kijken we daar bij ook de aspecten elektronische veiligheid en -robuustheid, IT-control en privacy- en vertrouwelijkheid.

3.4.4 Financiën

De gemeentelijke financiën vormen een belangrijke basis voor het jaarlijks uit te voeren werk. Het adequaat beheren en beheersen van de inkomende en uitgaande geldstromen is essentieel. In de gemeentelijke begroting gaat jaarlijks ca. € 156 mln. om, daarnaast doen we ook nog investeringen. De financiële huishouding is continu aan verandering onderhevig, nieuwe regelgeving, nieuwe inhoudelijke ontwikkelingen, nieuwe projecten etc. En daar dient de gemeentelijke administratie continu op in te springen. Het huidige financiële pakket wordt al sinds 2005 gebruikt. De steeds maar veranderende omstandigheden maken dat de huidige inrichting niet effectief meer is. We zijn gestart met de aanbesteding van een nieuw financieel pakket, dat ruimte biedt aan de informatiebehoefte van de huidige tijd en optimaal de verschillende processen ondersteunt. Dit biedt tevens de mogelijkheid om de administratieve processen te optimaliseren, waar mogelijk te digitaliseren en wellicht te automatiseren.

In 2021 is de basis voor beheersing van de schuldpositie gelegd. Het is nu vooral zaak hier goed op te blijven sturen en monitoren. Zo zal de schuldpositie de eerste jaren nog oplopen, maar daarna wordt een substantiële afbouw van de schulden ingezet. De afbouw van de schuldomvang is het belangrijkste instrument om bij rentestijgingen de begroting betaalbaar te houden en een sluitende begroting te kunnen blijven presenteren.

In de afgelopen jaren heeft een uitgebreid onderzoek plaatsgevonden naar de BTW-inrichting van de financiële administratie en naar complexe(re) vraagstukken waarbij het van toepassing zijnde BTW-regime niet 100% duidelijk was. De aandacht ligt er nu vooral op om voor de komende jaren de beheersing aan te scherpen en op onderdelen de inrichting verder aan te passen.

3.4.5 Inkoop en aanbesteding

Inkoop binnen de gemeente Gorinchem is zich aan het ontwikkelen. Samenwerking met de verschillende teams zorgt voor meer kennisverbreding van inkoop in de organisatie. Ingezet wordt op het uniformeren van aanbestedingsdocumenten en periodieke inkoopoverleggen met de teammanagers. Deze overleggen, samen met de resultaten van de spendanalyse, vormen de basis van de aanbestedingskalender.

3.4.6 Informatiebeveiliging

Doelstelling is om te (blijven) voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Dit betekent: waarborgen van beschikbaarheid, integriteit, vertrouwelijkheid van informatie en de informatievoorziening.

Daarnaast dienen we veranderende wetgeving te volgen. In 2024 vinden veranderingen plaats op het gebied van o.a. de DigiD-audit en het invoeren van een Europese richtlijn om cybersecurity af te dwingen (NIS2).

Omdat het aantal cyberaanvallen (zoals phishing, ransomware en malware) wereldwijd schrikbarend toeneemt, heeft het Europees Parlement ingestemd met het verplichtstellen van NIS2. In Nederland zal de NIS2 onder de naam NIB2 (Netwerk en Informatie Beveiliging) ingevoerd gaan worden. De verwachting is dat dit in het najaar van 2024 zal plaatsvinden. Het voldoen aan bestaande kaders voor informatiebeveiliging bij de overheid, waaronder de BIO, vormt de basis om invulling te geven aan de zorgplicht die uit NIS2 volgt. De wetgeving heeft niet alleen gevolgen voor systemen en toepassingen, maar vooral ook voor werkwijzen, gegevens en documenten.

Jaarlijks onderzoekt een onafhankelijke IT-auditor de verplichte DigiD audit. Werd er eerder vooral gefocust op opzet en bestaan, vanaf 2024 moet de gemeente ook de werking aantonen.

3.4.7 Bestuurlijke planning en control

Rekenkameronderzoeken

Onderzoek aanpak Kindermishandeling
De rekenkamercommissie heeft een onderzoek uitgevoerd naar Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Het doel is het krijgen van inzicht in de factoren die maken dat er in de regio Zuid-Holland Zuid en mogelijk ook in Gorinchem meer meldingen kindermishandeling zijn. Daarnaast is het van belang om inzicht te krijgen in de doeltreffendheid van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

De bevindingen, conclusies en aanbevelingen van het onderzoek zijn in de I&O van 17 mei 2023 toegelicht. De behandeling heeft plaatsgevonden in de B&A van 8 juni en de raadsvergadering van 3 juli 2023. De raad heeft de aanbevelingen overgenomen. De raad heeft daarnaast op 3 juli de motie Plan van Aanpak kindermishandeling aangenomen. De raad heeft het college in deze motie verzocht voor de begrotingsbehandeling een plan van aanpak te presenteren over de aanpak van kindermishandeling, reactie op de conclusies en aanbevelingen van het rapport van de rekenkamercommissie. De aanbevelingen worden verder betrokken bij de uitvoeringspraktijk in 2024.

Gevolgen Wet versterking decentrale rekenkamers
De Wet versterking decentrale rekenkamers is per 1 januari 2023 ingegaan. De rekenkamercommissie is bezig geweest met het implementeren van deze wetswijziging. De huidige verordening rekenkamer Gorinchem is aangepast. Hierover is gesproken in een I&O/ B&A op 31 augustus 2023. Besluitvorming heeft plaatsgevonden op 28 september 2023. De gewijzigde verordening gemeentelijke rekenkamer is ingegaan op 1 oktober 2023.

Het betreffen vooral technische wijzigingen. In het eerste kwartaal 2025 zal een evaluatie van de verordening plaatsvinden.

Nieuw onderwerp rekenkameronderzoek
De rekenkamercommissie zal zich in het najaar van 2023 buigen over het nieuwe onderwerp voor een rekenkameronderzoek dat in 2024 zijn beslag zal krijgen.

Collegeonderzoeken

Burgerpeiling 2023
In 2023 is de burgerpeiling herhaald. Daarbij is onderzoek gedaan naar de tevredenheid van de Gorcumse inwoners inzake wonen, leven, veiligheid en welzijn. De burgerpeiling heeft zowel op wijkniveau als stadsniveau plaatsgevonden. De raad is geïnformeerd over de uitkomsten van de burgerpeiling op 5 oktober 2023. De uitkomsten van de burgerpeiling leiden tot aandachtspunten die in 2024 betrokken worden bij uitvoering van het collegeprogramma en de bestaande plannen en activiteiten. De monitoring van de aandachtspunten vindt zoals gebruikelijk plaats via de planning- en controlcyclus.

Nieuw onderwerp collegeonderzoek 2024
Tijdens het opstellen van de begroting 2024 is het onderwerp van het nieuwe collegeonderzoek nog niet bekend. De raad wordt op de hoogte gesteld van het nieuwe onderwerp.

Uitvoering Wet open overheid

Voor de uitvoering van de Wet open overheid (Woo) is een programma ingericht. Voor de wet staat een invoeringstermijn van 5 jaar (gerekend van mei 2022). De Woo valt feitelijk binnen een scala van wetten die allen als doel hebben de (digitale) toegankelijkheid en transparantie van de overheid, ieder op een eigen aspect, te verbeteren (denk daarbij aan de wet modernisering bestuurlijk verkeer, single digital gateway, AI-act, etc.).

We kijken naar de gevolgen van iedere wet afzonderlijk, maar proberen ze vooral infrastructureel en procesmatig in samenhang op te pakken. In 2024 werken we verder aan onze (technische) voorzieningen, en vooral aan onze werkwijzen om de juiste documenten allemaal, makkelijk, snel, vindbaar en conform alle publicatievereisten beschikbaar te kunnen maken op de juiste plekken.

De operationele gevolgen van al deze veranderende wetgeving zijn groot. Om de benodigde aanpassingen beheersbaar te houden dienen we vooral op de samenhang scherp te sturen. Daarbij dienen we ook financieel te blijven binnen het kader van de middelen Woo, zoals die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld in de meicirculaire 2022.

3.4.8 Administratieve organisatie en interne controle

De inrichting van de administratieve organisatie en interne controle is erop gericht om de juistheid, de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van ons handelen te waarborgen en de risico's te beheersen.

Interne controle
Ieder jaar worden de interne controles uitgevoerd op basis van het meerjarige interne controleplan en het daarbij behorende jaarlijkse uitvoeringsprogramma. Het programma wordt afgestemd met de externe accountant. zodat de uitkomsten van de interne controles ook gebruikt kunnen worden als basis voor de jaarrekeningcontrole. Op basis van de belangrijkste geldstromen, risico's en ontwikkelingen wordt beoordeeld welke processen en onderwerpen gecontroleerd worden. Er wordt steeds meer gewerkt op basis van data-

analyses, een ontwikkeling die de komende jaren in samenwerking met de nieuwe accountant wordt geïntensiveerd.

Uit de interne controles vloeien aanbevelingen voort op het gebied van de bedrijfsvoering. Deze worden intern besproken en de opvolging wordt intern gemonitord.

Fraude-risico-analyse
De eerste stap van de fraude-risico-analyse wordt in 2023 afgerond. De fraude-risico's zijn dan geïnventariseerd, en op basis van kans en impact is duidelijk welke beheersmaatregelen nodig zijn om passend met deze risico's om te gaan. De volgende fase zal dan zijn beoordelen in hoeverre deze maatregelen in de praktijk al zijn geïmplementeerd, en de nog ontbrekende maatregelen implementeren. Dit zal voor 2024 een belangrijke activiteit zijn. Daarbij zal waar mogelijk gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden die het nieuwe financiële pakket vanaf 2025 moet gaan bieden.

Accountantscontrole
De accountantscontrole vindt plaats overeenkomstig de verordening accountantscontrole gemeente Gorinchem 2021 (artikel 213 Gemeentewet). Vanaf het controlejaar 2023 zal de controle worden uitgevoerd door de nieuwe accountant, die na een Europese aanbesteding is gecontracteerd. De komende jaren zal steeds meer invulling worden gegeven aan de integratie van de interne controlefunctie en de accountantscontrole, en steeds meer gebruikt worden gemaakt van data-analyses en IT-controles. De traditionele interim-controle zal daarbij steeds meer worden vervangen door controles verspreid over het hele jaar.

De raad zal op hoofdlijnen worden geïnformeerd over de uitkomsten van de interim-controle en de reactie van het college daar op. De accountant geeft in het proces van de vaststelling van de jaarstukken de raad een toelichting op de uitkomsten van de accountantscontrole op de jaarrekening. Het college geeft in een raadsinformatiebrief een reactie op de bevindingen van de accountant. Voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole heeft de raad de mogelijkheid om speerpunten voor de controle te benoemen. Dit gebeurt bij de jaarlijkse vaststelling van het normenkader, een belangrijk uitgangspunt voor de accountantscontrole en de rechtmatigheidsverantwoording.

Rechtmatigheidsverantwoording
De raad heeft al in 2020 de kaders voor de rechtmatigheidsverantwoording vastgesteld. Door vertraagde invoering van de wetgeving wordt de rechtmatigheidsverantwoording uiteindelijk pas vanaf de jaarrekening 2023 werkelijkheid. De organisatie is, in afstemming met de accountant, momenteel bezig met de voorbereidende werkzaamheden. Zo is het door de raad vastgestelde normenkader uitgewerkt in een toetsingskader, dat als uitgangspunt dient voor de interne controles. Uit dit toetsingskader is duidelijk geworden welke rechtmatigheidscontroles voorheen nog door de accountant werden uitgevoerd, maar nu door de interne controlefunctie moeten worden uitgevoerd. Daarnaast zullen de interne controles nog, waar nodig, worden aangescherpt aan de hand van de fraude-risico-analyse. De benodigde interne controles zullen tijdig worden opgestart, zodat bij de jaarrekening 2023 de eerste rechtmatigheidsverantwoording kan worden opgesteld, waarna de accountant deze verantwoording zal beoordelen als onderdeel van de jaarrekeningcontrole.

3.4.9 Interbestuurlijk toezicht

De provincie beoordeelt op basis van een bestuursovereenkomst of gemeenten bepaalde taken volgens de wet uitvoeren waarover u jaarlijks een raadsinformatiebrief ontvangt. Het gaat hierbij om de taken Ruimtelijke ordening, Omgevingsrecht, Monumentenzorg & archeologie, Archief- & Informatiebeheer en Huisvesting vergunninghouders.

Het toezichtprogramma is naar aanleiding van de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 in technische zin aangepast. De Omgevingswet heeft namelijk gevolgen voor de toezichtgebieden Ruimtelijke ordening, Omgevingsrecht en Monumenten en Archeologie.

De provincie is bezig om de bestaande toezichtindicatoren ten aanzien van Monumenten en Archeologie te actualiseren. De planning is erop gericht dat in 2024 een nieuwe set indicatoren beschikbaar is voor gebruik voor Gorinchem. De raad wordt hierover in 2024 geïnformeerd via een raadsinformatiebrief.

3.5 Grondbeleid

3.5.1 Inleiding

Deze paragraaf behandelt de gemeentelijke grondexploitaties.

3.5.2 Visie, beleid en uitvoering

MPG
In het Meerjaren Programma Grondexploitaties (MPG) staan de financiële stand van zaken en de bijbehorende risico's van de gemeentelijke grondexploitaties in één overzicht. Het MPG maakt het de gemeenteraad mogelijk beter te sturen op de ruimtelijke projecten (kwalitatief en kwantitatief). Bovendien legt het college er verantwoording mee af over de bereikte resultaten binnen de grondexploitaties.

Grondbeleid
Grondbeleid biedt het kader voor ruimtelijke beleid en ruimtelijke doelstellingen. Het is een middel om de ruimtelijke doelstellingen en de ruimtelijke projecten die uit de programma's voortvloeien zo economisch verantwoord mogelijk te realiseren.

De woonlocaties in de stedelijke vernieuwing en uitleggebieden zijn onderdeel van programma 9 (Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing). De ontwikkeling van bedrijventerreinen is terug te vinden in programma 4 (Economie).

In het MPG wordt jaarlijks financieel en beleidsmatig over de grondexploitaties gerapporteerd.

Het grondbeleid is op basis van de doorvertaling van de ambities uit het Gorcums Akkoord en de groeiambitie van Gorinchem (uitgewerkt in de nieuwe gemeentelijke Woon- en Transformatievisie) in 2019 geactualiseerd en in januari 2020 vastgesteld. De groeiambitie naar 40.000 inwoners uit de Visie van de Stad moet, ondersteund door onder andere het Grondbeleid Gorinchem 2020-2023, worden gefaciliteerd en uiteindelijk gerealiseerd.

3.5.3 Prognose grondexploitaties

In onderstaande tabel is het volgende opgenomen over de gemeentelijke grondexploitaties:
- De actuele boekwaarde per grondexploitatie op 31 december 2022;
- Een prognose van de boekwaarde per grondexploitatie op 31 december 2023 (op basis van het MPG 2023, boekingen van 2023 en een prognose van de nog te maken kosten t/m december 2023);
- Een actuele prognose van het resultaat per grondexploitatie (NCW = Netto Contante Waarde) per 1-1-2023.

De prognose voor de grondexploitatie is gebaseerd op de laatst vastgestelde herziening bij de jaarrekening 2022.

Afgesloten grondexploitaties maken geen onderdeel uit van dit overzicht.

In exploitatie genomen gronden		Boekwaarde per 31-12-2022	Boekwaarde per 31-12-2023	NCW Per 1-1-2023	Voorziening per 1-1-2023	Reservering weerstands-vermogen 2023	Eindjaar*
Verliesgevende grondexploitaties							
003	Mollenburg	€ -10.501.050	€ -11.336.936	€ -11.333.058	€ -11.333.058	€ 38.151	2024
026	Groote Haar	€ -49.273.079	€ -55.218.850	€ -6.755.313	€ -6.755.313	€ 1.284.785	2040
Subtotaal		**€ -59.774.129**	**€ -66.555.786**	**€ -18.088.371**	**€ -18.088.371**	**€ 1.322.935**	
Winstgevende grondexploitaties							
007	Lingewijk Noord	€ 1.093.237	€ 3.991.993	€ 433.903	N.v.t		2024
036	Oost II	€ -5.411.141	€ -5.518.480	€ 1.202.204	N.v.t	€ 87.037	2024
Subtotaal		**€ -4.317.904**	**€ -1.526.487**	**€ 1.636.108**		**€ 87.037**	
Totaal		**€ -64.092.033**	**€ -68.082.273**	**€ -16.452.264**	**€ -18.088.371**	**€ 1.409.972**	

* Door vertragingen in de uitvoering van de laatste woonrijpwerkzaamheden en vertragingen in de gronduitgifte worden de einddatums van grondexploitaties Mollenburg, Lingewijk Noord en Oost II met 1 jaar verlengd.

Hieronder worden per grondexploitatie de meest actuele ontwikkelingen geschetst.

Mollenburg
Inmiddels zijn alle zelfbouwkavels uitgegeven. De laatste zelfbouwers hebben een vertraging opgelopen in de afbouwfase. Hierdoor vertraagd ook de start uitvoering van de werkzaamheden met betrekking tot het graven van de watercompensatie en het woonrijpmaken van de Sportlaan en de Klaproos. De verwachting is dat deze werkzaamheden medio 2024 gereed zijn. Daarnaast is recent een laagspanningskabel van Stedin aangetroffen nabij de Sportlaan die verplaatst moet worden om een duiker te kunnen plaatsen voor het voet- fietspad dat gerealiseerd gaat worden. De verplaatsingskosten bedragen circa € 30.000. Deze waren niet eerder voorzien in de grondexploitatie. Deze kosten zullen op de grondexploitatie drukken.

Groote Haar
Zoals bekend hangt de realisatie van het bedrijventerrein Groote Haar samen met de realisatie van de capaciteitsvergroting van de A27. Met Rijkswaterstaat (RWS) zijn afspraken gemaakt dat RWS zich inspant om eind 2026 de aansluiting Scheiwijk voor Groote Haar op te leveren. Er wordt naar gestreefd dan ook het bedrijventerrein bouwrijp te hebben, zodat de uitgifte al eerder kan starten en bedrijven per 1-1-2027 kunnen starten met bouwen in het gebied. De fasering van de grondexploitatie is reeds hierop aangepast.

In 2024 wordt een aanvang gemaakt met voorbelasten van delen van de nieuwe infrastructuur, hiervoor wordt gebruik gemaakt van specifiek hiervoor aangelegde tijdelijke bouwaansluitingen op de A27.

De voorwaarden voor de uitgifte van het bedrijventerrein aan bedrijven worden verder vastgelegd in uitgiftebeleid en protocol en in overeenstemming gebracht met de meest recente jurisprudentie op het gebied van grondverkoop door gemeenten.

Lingewijk Noord
In aansluiting op de oplevering van de laatste 64 woningen heeft de gemeente het gebied in 2022 en 2023 nagenoeg helemaal woonrijp gemaakt. Er zijn nog een aantal restant werkzaamheden die in 2024 gerealiseerd worden.

Oost II
De gronduitgifte van bedrijventerrein Oost II is inmiddels vergevorderd. Er zijn nog enkele percelen te koop. Dit zijn de laatste bedrijfskavels die de gemeente uit kan geven totdat Groote Haar start met uitgifte (verwachting 2026). Gelet op de schaarste van de bedrijfskavels hanteert de gemeente een strikt uitgiftebeleid. Er zijn nog een aantal restant werkzaamheden die in 2024 gerealiseerd worden.

Hoog Dalem
De ontwikkelingen van Hoog Dalem staan in de paragraaf Verbonden Partijen beschreven in de paragraaf 'Hoog Dalem C.V'.

3.5.4 Voorzieningen en weerstandsvermogen

Risico's grondexploitaties
De risico's waarvan de kans van optreden het hoogste (nagenoeg zeker) is, zijn in de prognoses van de resultaten van de grondexploitaties verwerkt en worden afgedekt binnen de voorziening. Overige risico's zijn per plan benoemd, financieel vertaald en gekoppeld aan een kans van optreden. Voor die risico's wordt een bedrag in het weerstandsvermogen aangehouden.

In de gemeentelijke grondexploitaties heeft Groote Haar het grootste aandeel in de geraamde risico's in het weerstandsvermogen. De reden daarvoor is de lange looptijd van de grondexploitatie die nog verder opgerekt wordt als de verbreding van de A27 niet tijdig gerealiseerd is. De grondexploitatie Groote Haar is daarmee zeer gevoelig voor rentefluctuaties en prijsstijgingen. Verder kan het zo zijn dat de kavels door het niet integraal ophogen van het terrein niet voor de meest optimale grondprijs kunnen worden verkocht.

De totale projectspecifieke gewogen risico's van alle grondexploitaties zijn begroot op circa € 1,4 mln. en zijn opgenomen in het weerstandsvermogen.

GREX	Weerstandsvermogen cf. MPG 2023	
Groote Haar	€	1.284.785
Mollenburg	€	38.151
Oost II	€	87.037
Lingewijk Noord		0
Totaal	**€**	**1.409.973**

De verhoging van het kostenindex-percentage 2023 (conform de Parameters gemeentelijke grondexploitaties 2023) en de herziening van de civieltechnische raming hadden een ongunstig effect op de resultaten van de grondexploitaties. Deze zijn reeds in de MPG 2023 opgenomen.

3.6 Lokale heffingen

3.6.1 Inleiding

Lokale heffingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Bij de gebonden heffingen is de besteding daarvan gerelateerd aan een direct aanwijsbare tegenprestatie, zoals de afvalstoffenheffing, rioolbelasting, leges, begraafrechten en marktgelden. Deze heffingen worden daarom niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen, zoals de onroerendezaakbelasting (OZB), roerendezaakbelasting (RZB), parkeerbelasting en precariobelasting worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. De besteding van die heffingen is niet gebonden aan een bepaalde taak.

3.6.2 Kwijtscheldingsbeleid

Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, dan kan kwijtschelding worden verleend. De gemeentelijke kwijtscheldingsnormen mogen niet meer dan 100% van de bijstandsnormen bedragen, wel minder. In Gorinchem gelden de maximale normbedragen, wat er op neer komt dat een belastingplichtige met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komt.
De volgende belastingen komen voor kwijtschelding in aanmerking: de afvalstoffenheffing en de rioolbelasting. Met de kwijtschelding is in de begroting een bedrag gemoeid van zo'n € 730.000. De gederfde inkomsten wegens het verlenen van kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolbelasting worden verrekend via de desbetreffende tarieven.

3.6.3 Overzicht lokale heffingen

De drie belangrijkste lokale heffingen zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolbelasting. Onderstaand wordt ingegaan op de achtergronden en uitgangspunten 2024 voor deze heffingen. Daarnaast wordt kort stilgestaan bij de achtergronden en uitgangspunten van de overige belastingen, heffingen en rechten.

Baten
In de komende jaren worden de volgende baten uit lokale heffingen geraamd:

Heffingssoort (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene dekkingsmiddelen:					
Onroerende-zaakbelasting (OZB)	10.451	11.054	11.054	11.054	11.054
Roerende-zaakbelasting (RZB)	16	16	16	16	16
Toeristenbelasting	0	175	300	300	300
Parkeerbelastingen	1.744	1.973	1.973	1.973	1.973
Precariobelasting	159	150	150	150	150
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	**12.371**	**13.368**	**13.493**	**13.493**	**13.493**
Gebonden heffingen:					
Afvalstoffenheffing	5.889	5.934	5.934	5.934	5.934
Rioolbelasting	3.849	3.906	3.906	3.906	3.906
Leges	1.598	1.746	1.780	1.845	1.845
Begraafrechten	458	517	517	517	517
Marktgelden	44	25	25	25	25
Subtotaal gebonden heffingen	**11.838**	**12.128**	**12.162**	**12.226**	**12.226**
Totaal geraamde inkomsten lokale heffingen	**24.208**	**25.496**	**25.655**	**25.719**	**25.719**

Algemene dekkingsmiddelen
Deze opbrengsten mogen vrij worden besteed. Er gelden geen wettelijke beperkingen voor de mate waarin de tarieven mogen worden verhoogd. Per opbrengstsoort volgt een toelichting op de ontwikkelingen in 2024.

Onroerendezaakbelasting
De OZB is de gemeentelijke belasting met de hoogste opbrengst. De OZB-tarieven worden uitgedrukt in een vast percentage van de economische waarde van de onroerende zaken. Als onderdeel van de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2024-2027 zijn de OZB-opbrengsten met 5,75% verhoogd. De waarde wordt getaxeerd conform de WOZ en wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. De taxaties zijn gebaseerd op het marktniveau op 1 januari van het jaar voorafgaand aan het belastingjaar. Voor 2024 wordt voor de woningen rekening gehouden met een gemiddelde waardestijging van 3,7%. Voor de niet-woningen met 5%.

Het OZB-tarief wordt bepaald door de begrote OZB-opbrengst te delen door de verwachte WOZ-waarde. Vanwege een lagere WOZ-waarde is het OZB-tarief 2023 te laag vastgesteld. Daarom wordt de begrote OZB-opbrengst 2023 niet gerealiseerd. In de Perspectiefnota 2024 wordt hierdoor uitgegaan van een te laag OZB-tarief. De opbrengst 2024 moet nu gerealiseerd worden door een lagere WOZ-waarde dan waarvan eerder is uitgegaan. Dit leidt tot een hogere procentuele tariefstijging 2024 om de begrote OZB-opbrengst 2024 te kunnen realiseren.

In de paragraaf lokale heffingen is een overzicht opgenomen van de ontwikkeling van de lokale lastendruk. Voor de doorgerekende woningen en huishoudens komt de stijging van de lokale lastendruk in 2024 uit tussen

de 2 en 4%. Deze stijging is beperkt gelet op de hogere loon- en prijsstijgingen waarmee de gemeente te maken heeft en die voor de inwoners in hun dagelijks leven ook gelden.

In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van het heffingsareaal 2024 met de bijbehorende tarieven weergeven.

	Heffingsareaal (x € 1mln)	Tarief 2023	Tarief 2024	Opbrengst (x € 1.000)
Woningen				
- Eigenaar	5.635	0,08646%	0,09432%	5.315
Niet woningen				
- Eigenaar	989	0,3343%	0,3364%	3.327
- Gebruiker	888	0,2691%	0,2711%	2.409

Roerendezaakbelasting
De RZB is qua heffing te vergelijken met de OZB, met dit verschil dat de RZB wordt geheven voor roerende woon- en verblijfsruimten. De tarieven zijn wettelijk gekoppeld aan de OZB-tarieven. Het heffingsareaal van de RZB is beperkt van omvang en omvat alleen de woonarken.

Parkeeropbrengsten
De gemeente heft parkeerbelasting voor het parkeren van een voertuig op een aangewezen plaats en tijdstip of voor verleende parkeervergunningen. Met de heffing van parkeerbelasting worden algemene inkomsten verkregen. Daarnaast heeft de gemeente parkeergarages waar ook tegen betaling kan worden geparkeerd. De parkeertarieven zijn met 15% verhoogd in plaats van 10%. De tarieven waren een aantal jaren niet verhoogd. 15% verhoging zorgt ervoor dat de tarieven beter in lijn liggen met die in de regio. Dit betekent voor het parkeren in de parkeergarages een verhoging van € 0,06 per uur.

Precariobelasting
De gemeente heft precariobelasting voor het hebben van voorwerpen op, onder of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Voor reclameuitingen en uitstallingen bij winkels wordt momenteel geen precario geheven.

Toeristenbelasting
In de Perspectiefnota 2024 is opgenomen dat wij onderzoeken of er toeristenbelasting kan worden ingevoerd en dat we deze invoeren als de opbrengsten hoger zijn dan de kosten. Dat blijkt zo te zijn. Dit jaar gaan we met de hoteliers om tafel, zodat de toeristenbelasting per 1 juni 2024 kan worden ingevoerd. Dit in overeenstemming met de plannen in het coalitieakkoord en collegeprogramma. Gorinchem is een van de 35 gemeenten in Nederland waar nog geen toeristenbelasting wordt geheven. We voeren toeristenbelasting in om bezoekers mee te laten betalen aan onze voorzieningen. Aan de raad zal in 2024 de verordening ter vaststelling van de toeristenbelasting worden aangeboden. In de begroting is een aanname gedaan ten aanzien van de geraamde opbrengsten á € 125.000 in 2024 en € 250.000 per jaar vanaf 2025.

Gebonden heffingen
De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient ter dekking van de kosten die de gemeente voor deze dienstverlening maakt.

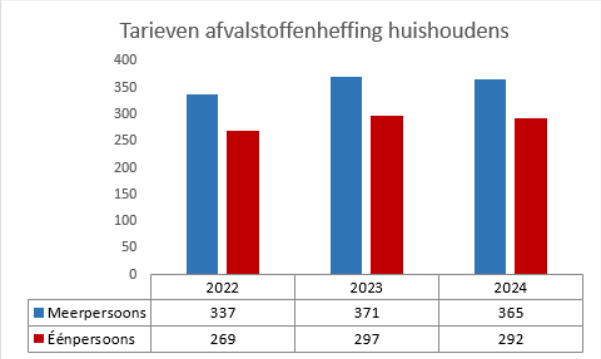
Per heffingssoort wordt de opbouw van de lasten weergegeven, waarbij we een onderscheid maken in de volgende twee categorieën:

- Directe lasten op basis van de taakvelden (alle direct toe te rekenen lasten, exclusief overhead);

- Indirecte lasten bestaan uit overhead .

Voor het bepalen van het dekkingspercentage worden de lasten inzake overhead en BTW toegerekend. Dit zijn de indirecte lasten. De overhead wordt toegerekend op basis van een overheadtarief en het aantal begrote uren per heffing.

Afvalstoffenheffing
De afvalstoffenheffing is een heffing ter dekking van kosten van beheer van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing komt ten laste van gebruikers van percelen waarvoor de gemeente een inzamelverplichting voor huishoudelijk afval heeft. De heffing is afhankelijk van de omvang van het huishouden. Hierbij hanteren we twee tarieven, namelijk voor een- en meerpersoonshuishoudens. Bij éénpersoonshuishoudens wordt een korting verleend van 20% op het meerpersoonstarief. Het gemeentelijke uitgangspunt is dat de tarieven 100% kostendekkend zijn. Met ingang van 1-1-2024 wordt Diftar ingevoerd. Zie voor de tarieven de toelichting bij lokale lastendruk.

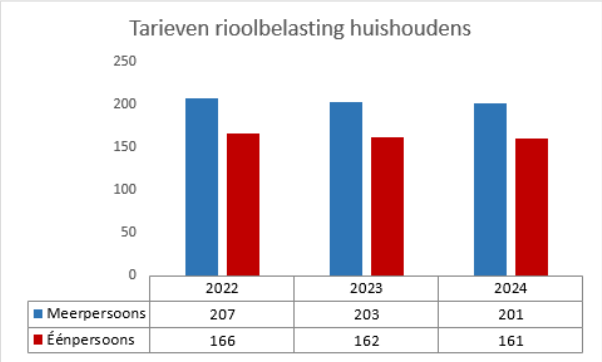

Opbouw tarieven
De begrote kwijtschelding van de afvalstoffenheffing is opgenomen onder taakveld 63. De lasten daarvan worden meegenomen in de berekening van de kostendekkendheid. De overige lasten betreffen perceptiekosten voor de diverse belastingen. Hiervan wordt 15% toegerekend aan de afvalstoffenheffing. Dit percentage is bepaald op basis van ervaringscijfers. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekkendheid van het tarief.

Omschrijving	Bedragen (x € 1.000)
Lasten taakvelden	5.802
Inkomsten taakvelden, exclusief heffingen	-
Netto lasten taakvelden	**5.802**
Toe te rekenen lasten (overhead en BTW)	137
Totale lasten	**5.939**
Opbrengst heffingen	**5.934**
Dekkingspercentage	**100%**

Rioolbelasting
Op grond van de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken hebben de gemeenten de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Om deze zorgplicht te bekostigen kan de gemeente op grond van artikel 228a van de Gemeentewet rioolbelasting heffen. Evenals bij de afvalstoffenheffing wordt bij woningen een onderscheid gemaakt tussen één- en meerpersoonshuishoudens. Bedrijven betalen per 150 m^3 waterverbruik een vast tarief dat gelijk is aan het meerpersoonstarief. Uitgangspunt voor de vaststelling van

de tarieven is 100% kostendekkendheid. Tot de kosten die gedekt worden uit de rioolbelasting worden naast de kosten voor rioolbeheer en onderhoud ook 50% van de kosten van straatreiniging en 20% van de kosten van waterbeheersing gerekend. Er is voor gekozen om de tarieven van de rioolbelasting over een periode van 25 jaar te bezien omdat dit een realistischer beeld geeft van de tarief ontwikkelingen. In deze systematiek wordt de egalisatievoorziening ingezet om de kostenschommelingen te vereffenen die zich gedurende deze periode kunnen voordoen. De toekomstige financiële effecten zijn opgenomen in het vastgestelde gemeentelijk rioleringsplan 2021 - 2025. Voor wat betreft de ontwikkeling van de rioolheffing is hierbij gekozen voor een variant waarin de tarieven de komende jaren licht kunnen dalen, zonder dat dit gevolgen heeft voor de egalisatievoorziening.

Opbouw tarieven

De begrote kwijtschelding rioolbelasting is opgenomen onder taakveld 63. De lasten daarvan worden meegenomen in de berekening van de kostendekkendheid. Van de perceptiekosten (taakveld 0.64) voor de diverse belastingen wordt 15% toegerekend aan de rioolbelasting. Dit percentage is bepaald op basis van ervaringscijfers. De lasten van straatvegen worden voor 50% meegenomen in het tarief. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekkendheid van het tarief.

Omschrijving	Bedragen (x €1.000)
Lasten taakvelden	3.486
Inkomsten taakvelden, exclusief heffingen	-
Netto lasten taakvelden	3.486
Toe te rekenen lasten (overhead en BTW)	420
Totale lasten	**3.906**
Opbrengst heffingen	**3.906**
Dekkingspercentage	**100%**

Leges

Leges betreffen het recht op grond van het genot van, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. Het betreft dan bijvoorbeeld het behandelen van verzoeken om verlening van een vergunning en het verstrekken van een paspoort of rijbewijs. Sommige legestarieven, zoals die van paspoorten en rijbewijzen, zijn gebonden aan wettelijke maxima en kunnen dus alleen worden verhoogd in de mate waarin het Rijk het toestaat. De tarieven voor de voltrekking van een huwelijk of registratie van een partnerschap zijn in de verordening aangepast om de tarieven in lijn te brengen met de regio. Dit geeft een meeropbrengst van € 17.000 per jaar vanaf 2024. Daarnaast zijn de tarieven voor evenementen en het tarief voor een exploitatievergunning aangepast om deze beter in lijn te brengen met kosten. Wij gaan de komende jaren de tarieven aanpassen wat op termijn zal leiden tot € 10.000 meeropbrengsten per jaar. Per 1-1-2024 treedt de omgevingswet in werking. Wij gaan beleidsneutraal over waarbij om de kostendekkendheid te verbeteren de tarieven met 10% zijn

verhoogd. Deze verhoging is nodig omdat door de invoering van de omgevingswet een deel van de werkzaamheden niet meer legesplichtig is. Per saldo leidt deze verhoging niet tot hogere opbrengsten dan in 2023 begroot.

In de onderstaande tabel zijn de omvang en het dekkingspercentage van de onderdelen weergegeven.

Omschrijving				Bedragen (x € 1.000)
	Omgevingsvergunningen	*Publiekszaken*	*Overige leges*	*Totaal leges*
Lasten taakvelden	**1.067**	**1.364**	**23**	**2.454**
Toe te rekenen lasten (overhead)	576	668	0	1.244
Totale lasten	**1.643**	**2.032**	**23**	**3.698**
Opbrengst heffingen	**1.063**	**642**	**23**	**1.728**
Dekkingspercentage				**47%**

Lijkbezorgingsrechten

Onderzoeksbureau Senze heeft in 2020 een onderzoek uitgevoerd naar de kostendekkendheid van de gemeentelijke heffingen en rechten. Om kostendekkendheid op termijn te bereiken zijn de tarieven conform de PPN 2022 met 10% verhoogd in 2022 en 2023. Het vergt enige tijd voordat deze verhogingen doorwerken als gevolg van het afkopen van rechten voor bepaalde tijd. Uitgangspunt blijft het streven naar kostendekkendheid.

Omschrijving	Bedragen (x € 1.000)
Lasten taakvelden	463
Toe te rekenen lasten (overhead)	195
Totale lasten	**658**
Opbrengst heffingen	**517**
Dekkingspercentage	**79%**

Marktgelden

Omschrijving	Bedragen (x € 1.000)
Lasten taakvelden	**28**
Toe te rekenen lasten (overhead)	15
Totale lasten	**43**
Opbrengst heffingen	25
Dekkingspercentage	**58%**

3.6.4 Lokale lastendruk

In de onderstaande overzichten wordt duidelijk hoe de woonlasten van één- en meerpersoonshuishoudens in Gorinchem zich volgend jaar ontwikkelen. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de OZB voor eigenaren van een woning met een WOZ-waarde van € 200.000 en van een woning van € 300.000. De woonlasten WOZ zijn ten opzichte van de begroting 2023 aangepast aan het tarief dat begin 2023 is vastgesteld.

Per 1-1-2024 wordt Diftar ingevoerd. Het variabele deel van het tarief is vastgesteld op € 40,-, het vaste deel voor een meerpersoonshuishouden is vastgesteld op € 325,-. Voor een éénpersoonshuishouden is het vaste deel vastgesteld op € 260,-. Een lediging laagbouwtarief is vastgesteld op € 1,50 per lediging. Het hoogbouwtarief (binnenstadstarief) is per lediging vastgesteld op € 0,50. Inwoners die als gevolg van hun gezondheid meer ledigingen moeten doen, komen voor (gedeeltelijke) kwijtschelding van het variabele tarief in aanmerking. Minima komen in aanmerking voor (gedeeltelijke) kwijtschelding van het vaste deel van het tarief. Ook voor het variabele deel komen minima in aanmerking voor kwijtschelding met een maximum van € 40,-. De 20% korting voor een éénpersoonshuishouden wordt gehandhaafd voor het vaste deel van het tarief. Voor het variabele deel van het tarief is het uitgangspunt dat een éénpersoonshuishouden 20% minder ledigingen heeft.

Meerpersoonshuishouden	2023	2024	Verschil
Woonlasten WOZ € 200.000			
Afvalstoffenheffing	€ 371	€ 365	-1,6%
Rioolbelasting	€ 203	€ 201	-1,0%
OZB woning € 200.000	€ 173	€ 196	13,1%
	€ 747	**€ 762**	**2,0%**
Woonlasten WOZ € 300.000			
Afvalstoffenheffing	€ 371	€ 365	-1,6%
Rioolbelasting	€ 203	€ 201	-1,0%
OZB woning € 300.000	€ 259	€ 293	13,1%
	€ 833	**€ 859**	**3,1%**

Eenpersoonshuishouden	2023	2024	Verschil
Woonlasten WOZ € 200.000			
Afvalstoffenheffing	€ 297	€ 292	-1,6%
Rioolbelasting	€ 162	€ 161	-1,0%
OZB woning € 200.000	€ 173	€ 196	13,1%
	€ 632	**€ 648**	**2,6%**
Woonlasten WOZ € 300.000			
Afvalstoffenheffing	€ 297	€ 292	-1,6%
Rioolbelasting	€ 162	€ 161	-1,0%
OZB woning € 300.000	€ 259	€ 293	13,1%
	€ 719	**€ 746**	**3,8%**

3.7 Verbonden partijen

3.7.1 Inleiding

De gemeente werkt samen met diverse partijen waarin zij zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, de zogeheten verbonden partijen. Het aangaan van overeenkomsten met verbonden partijen komt voort uit maatschappelijke relevantie en bestuurlijke motieven. Een bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente zeggenschap heeft in de betreffende partij; als een lid van het college zitting heeft in het bestuur of namens de gemeente stemt. Een financieel belang houdt in dat de gemeente door deelname in een verbonden partij risico kan lopen. Het BBV (art. 15) geeft het wettelijk kader weer en de vereisten voor deze paragraaf.

3.7.2 Lijst van verbonden partijen

De gemeente Gorinchem heeft te maken met diverse verbonden partijen. Deze verbonden partijen zijn in te delen in de volgende categorieën:
A. Gemeenschappelijke Regelingen (GR)
B. Vennootschappen en coöperaties
C. Stichtingen

In onderstaand overzicht wordt per categorie aangegeven welke verbonden partijen hiertoe behoren. Per verbonden partij wordt een nadere detaillering gegeven.

A. Gemeenschappelijke Regelingen
- GR Dienst Gezondheid & Jeugd
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- GR Regio Alblasserwaard & Vijfheerenlanden
- GR GEVUDO
- GR AVRES
- GR Reinigingsdienst Waardlanden
- GR Bureau Openbare Verlichting
- GR Natuur- en Recreatieschap

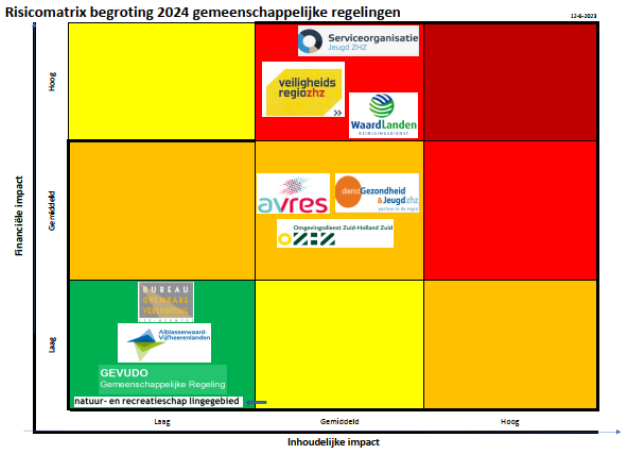
B. Vennootschappen en coöperaties
- Hoog Dalem C.V.
- C.V. Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen (ROM-S), Beheer B.V. ROM-S
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
- Oasen N.V.
- Stedin Holding N.V.
- Merwede LingeLijn Beheer B.V.
- Gemeente Gorinchem Deelneming B.V.
- Huisvuil Verbranding Centrale (HVC) N.V.
- Coöperatie i_lab

C. Stichtingen
- Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem
- Stichting Vesting3hoek

3.7.3 Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de gemeenschappelijke regelingen is op 8 juni 2023 tijdens een I&O met de raad besproken. Dit heeft geleid tot enkele aanpassingen in de onderstaande matrix. Het betreffen aanpassingen ten opzichte van de begroting 2023. Zoals afgesproken wordt het profiel jaarlijks geactualiseerd en opgenomen in deze paragraaf.

De risicomatrix kent een financiële impact en een bestuurlijke impact. Het totaaloverzicht van de financiële en bestuurlijke impacts is hieronder te vinden. De financiële impacts gaan met name over het weerstandsvermogen en de financiële exploitatie van een regeling. De bestuurlijke, inhoudelijke impacts geven inzicht in de bestuurlijke vertegenwoordiging, de stemverhouding, de mate waarin de doelen van de regelingen en de beleidsdoelen van de gemeente op elkaar zijn afgestemd en het eventuele imagorisico dat zich kan voordoen als gevolg van werkzaamheden van een regeling. In de paragraaf Verbonden partijen en de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is een inhoudelijke toelichting hierop gegeven.

3.7.4 A. Gemeenschappelijke Regelingen

GR Dienst Gezondheid & Jeugd

Vestigingsplaats	Dordrecht.
Korte omschrijving	De GR Dienst Gezondheid & Jeugd bestaat uit een viertal organisatieonderdelen. Onderdeel van de Dienst Gezondheid & Jeugd zijn; de GGD Zuid-Holland Zuid, Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten (BLVS), Veilig Thuis (VT) en de Service Organisatie Jeugd (SOJ). Het organisatie onderdeel SOJ kent haar eigen begroting. De Regionale Ambulancevoorziening (RAV) is formeel onderdeel van de Dienst Gezondheid & Jeugd, maar kent een eigen specifiek financieringskader. De DG&J helpt inwoners mee te doen aan een gezonde en sociaal veilige samenleving. De interventies en acties van de DG&J zijn daarop gericht, waarbij (veer)kracht, eigen regie en het welbevinden van mensen centraal staat. De DG&J kijkt met een integrale blik naar haar taken, maakt verbinding tussen verschillende beleidsterreinen en bevordert samenwerking tussen verschillende organisaties aan gezamenlijke doelen. De Dienst Gezondheid & Jeugd verzorgt namens de 10 gemeenten in Zuid-Holland Zuid de uitvoering van diverse taken op het gebied van publieke gezondheid, maatschappelijke zorg en leerplicht. Daarnaast is de Dienst verantwoordelijk voor de aansturing van de uitvoering van de integrale jeugdgezondheidszorg. Ook bij rampen en crises, waarin de publieke gezondheid wordt bedreigd, treedt de Dienst Gezondheid & Jeugd op.
Publiek belang	De Dienst Gezondheid & Jeugd bewaakt, beschermt en bevordert activiteiten die gericht zijn op het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het vergroten van ontwikkelingskansen ten behoeve van de inwoners van Zuid-Holland Zuid.
Bestuurlijk belang	Een lid van het B&W-college maakt deel uit van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling. Het aantal stemmen dat een lid kan uitbrengen in het algemeen bestuur wordt bepaald door het aantal inwoners van de gemeente. De gemeente Gorinchem heeft twee stemmen. Elk lid van het dagelijks bestuur heeft in de vergadering één stem.
Financieel belang	De totale primaire begroting voor de Dienst Gezondheid & Jeugd 2024 bedraagt € 169 mln., waarvan € 138 mln. voor de Serviceorganisatie Jeugd. De in deze primaire begroting opgenomen bijdragen voor Gorinchem zijn €11,2 mln. (So-jeugd) en € 2,6 mln. overig. Deze bijdragen worden/zijn bijgesteld op basis van de bijstellingsdocumenten.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 1.678.000 Verwachte stand 1 januari 2024: € 1.678.000 Verwachte stand 31 december 2024: € 1.678.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 33.821.000 Verwachte stand 1 januari 2024: € 33.771.000 Verwachte stand 31 december 2024: € 33.721.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: € 0
Risico's	De verschillende risico’s staan beschreven in de jaarstukken (verplichte paragraaf) van de GR Dienst Gezondheid & Jeugd. We achten het zeer onwaarschijnlijk dat alle risico's zich in hetzelfde jaar zullen voordoen. Om risico’s op te kunnen vangen wordt ook eerst gezocht naar dekking in de lopende begroting. Als dat niet langer houdbaar is, zal de Dienst gebruik maken van een reserve die gemaximeerd is op € 500.000. Wij achten dit afdoende om de meest voorkomende risico’s af te dekken. Bij de 1ste en 2de Burap 2022 is geconstateerd dat een aantal risico's zich daadwerkelijke manifesteren, waardoor de verwachting is, dat de algemene reserve niet meer toereikend zal zijn om nadelen/risico's om te vangen.

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Vestigingsplaats	Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (OZHZ) is gevestigd te Dordrecht.
Korte omschrijving	OZHZ voert de wettelijke milieutaken uit voor de tien gemeenten in Zuid-Holland Zuid en de provincie Zuid-Holland. Voor een aantal deelnemers voert de OZHZ alle Wabo-omgevingstaken uit. Voor Gorinchem voert OZHZ op vier onderdelen milieutaken uit: 1. Algemene taken: De OZHZ adviseert voor wettelijke milieutaken voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Ook begeleidt OZHZ het hoger beroep en bezwaarprocedures op het gebied van milieu. 2. Vergunnen & melden: De OZHZ neemt de taken waar voor het toetsen en vergunnen van de omgevingsvergunning (milieu). Daarnaast ontvangt en controleert de OZHZ ook alle milieumeldingen. 3. Toezicht & handhaving: De OZHZ controleert de huidige situatie van het milieu en zorgt dat deze niet verslechtert. Dit doet OZHZ door inspecties uit te voeren bij werkzaamheden of bestaande bedrijven. Waar nodig worden wettelijke stappen ondernomen. 4. Expertise & advies: De OZHZ heeft specifieke expertise op het gebied van bijvoorbeeld bodem, geluid, lucht, externe veiligheid en duurzaamheid. Hierover geeft de OZHZ advies bij ruimtelijke ontwikkelingen.
Publiek belang	OZHZ draagt bij aan een veilige, gezonde, duurzame en leefbare omgeving.
Bestuurlijk belang	Een lid van het B&W-college maakt deel uit van het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling. In het bestuur heeft Gorinchem 3 van de 100 stemmen. Dit sluit aan bij de financiële inbreng in de regeling.
Financieel belang	De totale omzet van de OZHZ bedraagt ca. € 28 mln. De bijdrage van Gorinchem bedraagt afgerond € 0,79 mln. Deze bijdrage bestaat uit een inwonerbijdrage, een bijdrage voor de wettelijke taken en een bijdrage voor taken die op offertebasis worden uitgevoerd.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 2.316.568 Verwachte stand 1 januari 2024: € 2.010.451 Verwachte stand 31 december 2024: € 2.010.451
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 0 Verwachte stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 31 december 2024: € 0
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: € 0
Risico's	Omgevingswet: Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Dit brengt nieuwe wetgeving met zich mee. Hier moeten zowel de gemeente Gorinchem als de OZHZ mee leren werken. In 2024 kan dit zorgen voor dat taken langer duren om uitgewerkt te hebben. Gemeente Gorinchem en de OZHZ zijn zich hiervan bewust en zijn daarover in gesprek. Daarbij is er wederzijds begrip dat het werken met de Omgevingswet ook een leerproces is. Mogelijke extra uren kunnen naar verwachting opgevangen worden in het Jaarprogramma 2024 van de OZHZ voor Gorinchem. Nota VTH: In 2023 stelt de OZHZ een nieuwe, regionale Nota Veiligheid, Toezicht en Handhaving (VTH) op. In 2024 implementeert de OZHZ dit in haar eigen organisatie, waarna het in 2025 voor de hele regio uitgevoerd wordt. Dit betekent dat in 2025 ook de energiecontroles bij bedrijven structureel binnen het Jaarprogramma van de OZHZ gaan vallen. In 2022 t/m 2024 worden deze energiecontroles uitgevoerd op offertebasis (circa €75.000). In 2025 komen deze kosten dus structureel in het Jaarprogramma terecht.

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Vestigingsplaats	Dordrecht.
Korte omschrijving	Om de risico's op het gebied van de openbare orde en veiligheid te beheersen is de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ) opgericht (2009) ter uitvoering van de Wet Veiligheidsregio's (2010). In de VRZHZ werken gemeenten, regionale brandweer, regionale ambulancevoorziening en de geneeskundige hulpverlening (GHOR) bij ongevallen en rampen nauw samen met politie en waterschappen. Daarnaast wordt er samengewerkt met overheidsdiensten en private partners. De VRZHZ wil behalve optimaal voorbereid zijn op een ramp of crisis, ook een belangrijke rol spelen met het voorkomen daarvan. Door de bundeling van krachten zorgt de VRZHZ voor de fysieke veiligheid, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Publiek belang	De VRZHZ wil incidenten en rampen voorkomen door risico's te achterhalen en hierover te adviseren om deze zoveel mogelijk te beperken. De VRZHZ organiseert een daadkrachtige respons voor de bestrijding in acute situaties en de VRZHZ zorgt ervoor dat na een incident er zo snel mogelijk kan worden teruggekeerd naar de normale situatie zodat de maatschappelijk continuïteit gewaarborgd blijft.
Bestuurlijk belang	De burgemeester maakt deel uit van het dagelijks en het algemeen bestuur van de GR. In beide besturen is zij tevens vicevoorzitter. Bij het nemen van besluiten in het algemeen bestuur brengen de leden voor de gemeente die zij vertegenwoordigen elk één stem uit. Het algemeen bestuur beslist bij een meerderheid van stemmen. Indien de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.
Financieel belang	Bijdrage van Gorinchem over 2024 bedraagt € 3.274.000
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 1.816.000 Verwachte stand 1 januari 2024: € 1.537.000 Verwachte stand 31 december 2024: € 1.262.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 14.295.000 Verwachte stand 1 januari 2024: € 19.935.000 Verwachte stand 31 december 2024: € 17.543.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: € 0
Risico's	De kosten voor de vluchtelingenopvang voor zowel Oekraïne als crisisnoodopvang COA zijn niet opgenomen in de begroting. Daar komt de VRZHZ in de bestuursrapportages in 2024 op terug. De ontwikkelingen van de CAO 2024 zijn nog niet bekend. Wanneer deze negatief uitvallen kan een extra bijdrage van de gemeenten gevraagd worden. De verwachting is dat compensatie vanuit het Rijk onvoldoende zal zijn om deze (eventuele) kosten te compenseren. Vanuit de strategische huisvesting t.b.v. het meerjarig Onderhoudsplan (MOP) worden in oktober 2023 definitieve financiële cijfers bekend gemaakt. Wanneer deze negatief uitvallen kan een extra bijdrage vanuit de gemeenten gevraagd worden.

GR Regio AV

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	Het vergroten van de regionale bestuurskracht en de regionale samenwerking in de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Het bijdragen aan de behartiging van gemeenschappelijke belangen om de evenwichtige ontwikkeling van de regio te bevorderen.
Publiek belang	Gemeenschappelijke regeling. Uitvoering geven aan regionale samenwerking op de beleidsterreinen sociaal, fysiek, economie en toerisme tezamen met de gemeenten Molenlanden en Vijfheerenlanden.
Bestuurlijk belang	De burgemeester maakt deel uit van het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Twee leden van het college van burgemeester en wethouders maken deel uit van het algemeen bestuur van de regeling. De burgemeester treedt op als voorzitter van zowel het dagelijks bestuur als het algemeen bestuur van de regeling. Bij de besluitvorming in het algemeen bestuur beschikt elke deelnemende gemeente over één stem per gemeente. Besluiten in het algemeen bestuur en dagelijks bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	Het financieel aandeel Gorinchem in regio AV-verband in 2022 bedraagt op basis van de inwonerbijdrage € 0,1 mln. Door de gewijzigde opzet van de regionale samenwerking, is de begroting in 2020 afgeslankt. Bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2024: € 71.225
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 393.910 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 0 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: € N.N.B.
Risico's	Op dit moment loopt een herijkingsonderzoek naar de samenwerking in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen gevolgen hebben voor de realisatie van de Regionaal Maatschappelijke Agenda van de regio AV.

GR Gevudo

Vestigingsplaats	Dordrecht.
Korte omschrijving	Gevudo beheert het aandelenpakket van twaalf gemeenten in de regio ZHZ in de N.V. Huisvuil Verbranding Centrale (HVC). Het aandelenpakket bestaat uit 529 aandelen. Voor al deze gemeenten verwerkt HVC het huisafval en voor een aantal ook de afvalinzameling. Daarnaast ontwikkelt HVC zich steeds meer als een duurzaam energiebedrijf.
Publiek belang	Gevudo behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten in de aandeelhoudersvergadering van de HVC N.V.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het algemeen bestuur en heeft zitting in het dagelijks bestuur. Via de GR is er invloed op het beleid van de HVC. De GR levert een lid in de raad van commissarissen van HVC in de vorm van een onafhankelijk externe. De GR levert ook een lid in de aandeelhoudersvergadering van HVC.
Financieel belang	Tegen maatschappelijk verantwoorde kosten verwerken van het afval. Gorinchem is deelnemer in de GR Gevudo welke de aandelen beheert van de NV HVC. Het betreft hier een belang van ruim 18%. Gevudo staat naar rato van haar deelname in HVC garant voor het nakomen van de financiële verplichtingen die HVC aangaat in het kader van de financiering van verbrandingsinstallaties en andere bedrijfsactiviteiten. Hiervoor wordt een garantstellingsprovisie ontvangen. De garantstellingsprovisie wordt aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd o.b.v. de inwoneraantallen x tarief. Daarnaast wordt dividend aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 30.000 Verwachte stand 1 januari 2024: € 30.000 Verwachte stand 31 december 2024: € 30.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 0 Verwachte stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 31 december 2024: € 0
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: € 0
Risico's	De risico's worden als 'beperkt' beoordeeld.

GR AVRES

Vestigingsplaats	Gorinchem / Meerkerk
Korte omschrijving	De uitvoeringsorganisatie Avres voert voor de aangesloten gemeenten de Participatiewet uit. Dit betekent dat zij bijstandsuitkeringen verstrekt, inwoners begeleidt naar werk en de werkgeversrol van de sociale werkvoorziening voert. Ook voert Avres het gemeentelijk minimabeleid uit en is schulddienstverlening bij Avres belegd. Daarnaast voeren zij ook nog extra taken uit, zoals de Leefgeldregeling voor Oekraïense vluchtelingen, herstelregelingen kinderopvangtoeslagaffaire, en uitkering van de Energietoeslag.
Publiek belang	Avres bedient inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en inwoners met schulden. Een goede en laagdrempelige dienstverlening is voor hen erg belangrijk. Hiervoor werkt Avres samen met andere partners binnen het Sociaal Domein.
Bestuurlijk belang	Twee leden van het college maken deel uit van het algemeen bestuur van de GR. Elk lid van het algemeen bestuur heeft in de vergadering een stem. De besluiten van het algemeen bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	De financiële middelen voor participatie en schulddienstverlening worden doeltreffend ingezet en komen ten goede aan de inwoners van Gorinchem. Daarnaast hebben we er als gemeente belang bij dat Avres financieel gezond blijft. Bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2024: € 31.454.000
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 11.880.000 Verwachte stand 1 januari 2024: € 11.163.000 Verwachte stand 31 december 2024: € 10.485.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 11.724.000 Verwachte stand 1 januari 2024: € 11.784.000 Verwachte stand 31 december 2024: € 11.171.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: € 171.000
Risico's	**Dekking van hoge inflatie** We hebben te maken met hogere inflatiecijfers dan dat de (bedrijfsvoerings) budgetten op dit moment worden geïndexeerd. Normaal wordt de prijs- en loonstijging vergoed via de mei- en septembercirculaire van het gemeentefonds. We gaan er van uit dat ook de sterke loonstijging via het gemeentefonds wordt gecompenseerd. Mocht dit niet het geval zijn, dan komen mogelijk de hogere kosten ten laste van de deelnemende gemeenten.

GR Reinigingsdienst Waardlanden

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	Het op milieuverantwoorde wijze ophalen van ons afval en zorg dragen voor verwerking. Daarnaast heeft Waardlanden via dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) taken toegewezen gekregen voor het onderhoud van het openbare gebied.
Publiek belang	Het uitvoeren van gemeentelijke taken op het gebied van de afvalinzameling.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het bestuur van de GR. Bij stemming wordt 75% vereist van het aantal (gewogen) stemmen. Ter bepaling van het totaal aantal stemmen en het aantal stemmen per deelnemende gemeente in het bestuur wordt uitgegaan van 1) het totaal aantal huisaansluitingen van de deelnemende gemeenten, en 2) het aantal huisaansluitingen per deelnemende gemeente. De stemverhoudingen worden voor een periode van vier jaar vastgesteld. Voor het in het bestuur tot stand brengen van een beslissing bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht.
Financieel belang	Iedere deelnemende gemeente betaalt jaarlijks een gemeentelijke bijdrage. Deze gemeentelijke bijdrage wordt berekend op basis van de door het bestuur vast te stellen verdeelsleutel. De begroting, inclusief het te voeren beleid, wordt door het bestuur vastgesteld. De Reinigingsdienst Waardlanden beschikt over een beperkte algemene reserve en een reserve grondwaardering om eventuele financiële tegenvallers op te vangen. De bijdrage van Gorinchem bedraagt conform de begroting 2023 Waardlanden: € 3.661.000 voor inzameling en € 1.131.000 (volgens de primaire begroting) voor verwerking. Dit is inclusief het uitstel van Diftar.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 1.920.159 Verwachte stand 1 januari 2024 € 1.154.000 Verwachte stand 31 december 2024: € 1.304.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 20.797.252 Verwachte stand 1 januari 2024: € 26.027.533 Verwachte stand 31 december 2024: € 24.557.453
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: € 0 * * rekening houdend met de standaard toevoeging aan de reserve grondwaardering ad € 140.000. Deze laatste is opgenomen in de exploitatie lasten, maar is bedoeld om de reserve grondwaardering te vullen.
Risico's	Dalende opbrengsten voor de grondstoffen kunnen de exploitatie onder druk zetten. Deze kunnen worden veroorzaakt door marktontwikkelingen maar ook door de kwaliteit van het scheiden van afval. Na de afsluiting van de ondergrondse containers, wordt per 1 januari 2024 Diftar ingevoerd en wordt er voor restafval betaald per lediging. Naar verwachting zal dit een positief effect hebben op het aantal kilo's restafval en daarmee ook op de kosten voor inzameling en verwerking. De invoering Diftar is complex waardoor de risico's hoger zijn dan gemiddeld.

GR Bureau Openbare Verlichting

Vestigingsplaats	Hardinxveld-Giessendam.
Korte omschrijving	De GR Bureau Openbare Verlichting heeft ten doel een bijdrage te leveren aan het beheer van de Openbare Verlichting in de bij de GR aangesloten gemeenten.
Publiek belang	Onderhoud van openbare verlichting.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het algemeen bestuur van de GR. Elk lid van het algemeen bestuur heeft in de vergadering een stem. De besluiten van het algemeen bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	Het financieel aandeel van Gorinchem in deze regeling is op basis van het aantal lichtobjecten. Het voorschot per lichtmast stijgt van €10,00 naar € 11,06. De bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2024: € 12,10
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 154.406 Verwachte stand 1 januari 2024: € 154.406 Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 0 Verwachte stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 31 december 2024: € 0
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: € 0
Risico's	Als deelnemers uitstappen kan dit consequenties hebben voor de continuïteit en/of de gemeenschappelijke bijdrage. De risico's worden als beperkt beoordeeld.

GR Natuur- en Recreatieschap Lingebied

Vestigingsplaats	Kerk-Avezaath
Korte omschrijving	Het Algemeen Bestuur van het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied heeft in december 1998 besloten om samen met een ander recreatieschap per 1 juli 1999 de BV Recreatieschap Rivierengebied op te richten. De maatschappij voert met haar overige vennootschappen een organisatie die gericht is op één kernactiviteit gericht op het in stand houden, verbeteren en uitbreiden van de openbare recreatieve toeristische voorzieningen. De GR'en Natuur- en Recreatieschappen sturen de BV recreatiemaatschappij Rivierengebied aan.
Publiek belang	Het in stand houden, verbeteren en uitbreiden van de openbare recreatieve toeristische infrastructuur. De infrastructuur kan in twee typen voorzieningen worden onderscheiden: de land- en routegebonden voorzieningen zoals paden, routes, veerpontjes en dagrecreatiegebieden.
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college neemt zitting in het Algemeen Bestuur van het Natuur- en Recreatieschap Lingebied.
Financieel belang	De bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2024: € 0, de bijdrage is afgekocht.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 0 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 6.850 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Geen risico's

3.7.5 B. Vennootschappen en coöperaties

Hoog Dalem C.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	Voor eigen rekening en risico voeren van een grondexploitatie Hoog Dalem samen met de partners verenigd in de C.V. Realiseren van woningen en voorzieningen op het gewenste kwaliteits- en kwantiteitsniveau in Gorinchem Oost conform de vastgestelde ruimtelijke en financiële kaders (grondexploitatie).
Publiek belang	Realiseren woningbouw en voorzieningen in Hoog Dalem.
Bestuurlijk belang	Twee leden van het college treden op als aandeelhouders van Hoog Dalem C.V. Het voorzitterschap in de vergadering van aandeelhouders rouleert per jaar. Besluitvorming van de directie vindt plaats op basis van unanimiteit. In de statuten (artikel 15 lid 7) is geregeld welke directiebesluiten de instemming van de aandeelhouders vragen. Die besluiten vragen een twee derde meerderheid, alle overige besluiten vragen om unanimiteit. De burgemeester treedt op als (stille) vennoot in Hoog Dalem C.V.
Financieel belang	De gemeente staat garant voor de leningen die de CV aangaat. Deze garantstelling bedraagt € 15 mln. De gemeente voert samen met Heijmans en AM de grondexploitatie Hoog Dalem. De gemeente neemt voor ongeveer 50% (€ 100.000) deel in het kapitaal van Hoog Dalem C.V. De gemeente is ook voor 50% beherend vennoot in de C.V.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 1.587.890 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 5.608.835 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De ontwikkeling van Hoog Dalem is vergevorderd. Hierdoor nemen de risico's steeds meer af. Door externe factoren zoals het vertrouwen in de woningmarkt bestaat de mogelijkheid dat het afzettempo vertraagd. Daarnaast zijn er nog marktrisico's zoals de rente die effect kunnen hebben op de hoogte van verkoopprijzen en productiekosten

C.V. Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen (ROM-S), Beheer B.V. ROM-S

Vestigingsplaats	Schelluinen.
Korte omschrijving	Drie activiteiten kunnen worden onderscheiden, de realisatie van het transport- en logistiek centrum Schelluinen-West in de gemeente Molenlanden, de realisatie en exploitatie van een aantal regionale vrachtwagenparkeerterreinen en de herontwikkeling van vertreklocaties.
Publiek belang	Het verbeteren van de leefbaarheid in de regio speelt een rol door vraagstukken op het gebied van ruimtelijke ordenings- en milieuproblematiek op te lossen. Daarnaast wordt door de gemeenten en de provincie ingezet op economische ontwikkeling, inclusief de logistieke sector.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college treedt op als vertegenwoordiger van de gemeente in de Raad van Commissarissen van Beheer B.V. ROM-S. De Raad van Commissarissen kan in een vergadering alleen geldige besluiten nemen indien 60% van de commissarissen aanwezig of vertegenwoordigd is (waaronder de commissaris benoemd op voordracht van het Ontwikkelings- en Participatiebedrijf Publieke sector b.v. (OPP).
Financieel belang	De gemeentelijke deelneming en de BNG Gebiedsontwikkeling nemen beiden voor 49,5% deel in de CV. ROM-S Beheer BV neemt voor de resterende 1% deel.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 3.542.000 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 0 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De verwachting is dat in 2024/2025 deze deelneming wordt beëindigd. De risico's worden als beperkt ingeschat.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag.
Korte omschrijving	De BNG fungeert als intermediair tussen de kapitaalmarkt en decentrale overheden. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens decentrale overheden. De BNG is een naamloze structuurvennootschap waarvan 50% van de aandelen in handen zijn van de Staat en de overige 50% in handen van decentrale overheden.
Publiek belang	De gunstige prijzen van financieringsmiddelen worden doorgegeven aan decentrale overheden, waaronder gemeente Gorinchem. Hierdoor wordt de kredietwaardigheid van gemeenten versterkt en kunnen zij relatief goedkoop lenen.
Bestuurlijk belang	De wethouder financiën heeft gemandateerde stemrecht in de AVA. Het bestuurlijke belang (stemrecht) wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 0,173% in het aandelenkapitaal. De boekwaarde van de aandelen is € 218.000. Van de nettowinst wordt conform het dividendbeleid van BNG 25% uitgekeerd aan de aandeelhouders.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 4.615.000.000 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 107.459.000.000 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De BNG heeft een solvabiliteitsratio van circa 2%. De BNG is echter een financiële instelling waardoor gegeven de aard van de activiteiten zij verhoudingsgewijs veel vreemd vermogen heeft en een relatief laag eigen vermogen. BNG wordt desondanks als een van de veiligste banken ter wereld wordt beschouwd. De oplopende rente kan invloed hebben op de leningenportefeuille van BNG en daarmee de stabiliteit van BNG maar voor nu wordt dit risico beoordeeld als beperkt.

Oasen N.V.

Vestigingsplaats	Gouda
Korte omschrijving	Kernactiviteiten zijn het winnen, zuiveren, distribueren en verkopen van drinkwater. Oasen N.V. maakt drinkwater voor 750.000 mensen en 7.200 bedrijven in het oosten van Zuid-Holland.
Publiek belang	Op duurzame wijze zorgdragen voor drinkwater.
Bestuurlijk belang	Een lid van het College heeft stemrecht in de AVA. Het daadwerkelijk bestuurlijk belang (stemrecht) in de AVA wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 4,55% in het aandelenkapitaal van Oasen.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 125.600.000 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 195.484.000 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Oasen N.V. is een solvabel bedrijf met een beperkt dividend regime. Door het droogtevraagstuk en vervuiling neemt de investeringsopgave voor Oasen toe. De tarieven zijn de ook meer dan normaal verhoogd om deze investeringen op een financieel verantwoorde manier te kunnen realiseren. De risico's nemen wel toe maar worden nog steeds als beperkt ingeschat.

Stedin Holding N.V.

Vestigingsplaats	Rotterdam.
Korte omschrijving	Stedin bestaat uit verschillende bedrijfsonderdelen: netbeheerder, infrabedrijf en een netwerkbedrijf. Met elkaar zorgen zij ervoor dat klanten kunnen beschikken over (duurzame) energie om te leven, werken en ondernemen. Daarnaast verduurzaamt Stedin het energiesysteem en houdt zij het robuust en betaalbaar.
Publiek belang	Stedin draagt zorg voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Onderdeel van het beheer is dat uitval of onderbreking van de gas en elektriciteitstoevoer wordt geminimaliseerd.
Bestuurlijk belang	Een lid van het College heeft stemrecht in de AVA. Het bestuurlijk belang (stemrecht) in de AVA wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 0,68% in het aandelenkapitaal van Stedin. Daarnaast heeft de gemeente in 2021 een cumulent preferente aandelenpakket verworven ad € 1.36 mln.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 3.342.000.000 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 4.539.000 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De energietransitie is een grote opgave waardoor de resultaten onder druk kunnen komen te staan. In 2021 zijn hiervoor cumulent preferente aandelen uitgegeven. De gemeente Gorinchem heeft ook deelgenomen aan deze uitgifte. De energietransitie is in volle gang en hiervoor zijn veel middelen nodig. Het Rijk heeft € 500 mln. ter beschikking gesteld in de Miljoenennota 2023. Niettemin is Stedin bezig met een traject om extra middelen op te halen. Het is niet uit te sluiten dat Stedin opnieuw een beroep zal moeten doen op haar aandeelhouders indien het Rijk en andere gemeenten niet verder bereid zijn te participeren .

Merwede LingeLijn Beheer B.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	De BV MLL is opgericht voor de aanleg van de MLL tussen Dordrecht en Geldermalsen om onder andere de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de deelnemende gemeenten te vergroten. De BV is nu verantwoordelijk voor het beheer van deze lijn.
Publiek belang	Openbaar vervoer.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college treedt op als vertegenwoordiger van de gemeente in de AVA. In deze AVA is elke gemeente vertegenwoordigd door één persoon/één stem. Besluiten in de AVA worden genomen bij volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen.
Financieel belang	De investering in de Merwede LingeLijn heeft een totale omvang van circa € 55 mln. Hiervan komt circa € 10 mln. voor rekening van Gorinchem.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 250.000 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 0 Verwachte stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 31 december 2024: € 0
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: € 0
Risico's	Station Gorinchem Noord is het laatste onderdeel van dit project. De kosten van dit project zijn nog niet duidelijk maar de bovengemiddelde inflatie gaat hier waarschijnlijk parten spelen. De overige risico's zijn beperkt.

Gemeente Gorinchem Deelneming B.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	De vennootschap heeft ten doel het oprichten van, het deelnemen in, het besturen van en het toezicht houden op ondernemingen en vennootschappen, waaronder mede wordt begrepen het deelnemen als commanditaire vennoot in ROM-S C.V.
Publiek belang	Door de deelneming in ROM-S C.V. wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van het Bedrijventerrein Schelluinen-West.
Bestuurlijk belang	De vennootschap is eind 2006 opgericht als onderdeel van de juridische structuur van ROM-S C.V. Het bestuurlijk belang loopt dan ook parallel aan ROM-S C.V. (zie hetgeen bij die verbonden partij is vermeld).
Financieel belang	De B.V. neemt voor 17,3% deel in ROM-S C.V.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 707.000 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 0 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: € 0
Risico's	Zoals aangegeven bij ROM-S C.V. is het risico beperkt.

Huisvuil Verbranding Centrale (HVC) N.V.

Vestigingsplaats	Alkmaar.
Korte omschrijving	HVC N.V. verwerkt ons huishoudelijk afval en ontwikkelt zich als een producent van duurzame energie voor haar aandeelhouders. Binnen GEVUDO verband wordt een aandelenpakket HVC van de twaalf deelnemende gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid beheerd. Het gaat om ruim 18% van de gemeentelijke aandelen HVC, waarvoor de GEVUDO gemeenten garant staan. HVC keert hiervoor een jaarlijkse vergoeding uit en zo mogelijk een winstuitkering. Dat laatste is in de afgelopen jaren niet gebeurd, omdat de aandeelhouders er voor gekozen hebben het aandeel vreemd kapitaal in HVC te reduceren.
Publiek belang	De verwerking van onze huishoudelijke afvalstromen en de productie van duurzame energie.
Bestuurlijk belang	De realisatie van een circulaire economie en ondersteuning bij de energietransitie.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem staat garant voor € 9,8 mln. van het bedrijfskapitaal van HVC N.V. De jaarlijkse risicogarantie uitkering bedraagt € 850.000 overall, inhoudende € 70.000 voor Gorinchem.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 196.243.000 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 618.826.000 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Omdat HVC steeds meer afhankelijk wordt van de opbrengsten van de geproduceerde duurzame energie, hebben de energieprijzen grote invloed op het bedrijfsresultaat. De vermogenspositie van HVC is nog niet voldoende om zonder garanties van gemeenten te opereren maar is wel aan het verbeteren. Het risico voor HVC wordt beoordeeld als beperkt.

Coöperatie i_lab

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	i_lab is een coöperatief platform voor Gorinchem en de regio waar leren, werken en innoveren samenkomen. i_lab wordt een fysiek centrum op de regionale beroepen- en innovatiecampus in Gorinchem. Het is bovendien een knooppunt in het netwerk van samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid in de regio Gorinchem, hét netwerk voor onderlinge verbinding en kennisuitwisseling.
Publiek belang	Het i_lab is een plek en een netwerk waar door samenwerking tussen scholen en bedrijven een krachtig innovatief (beroeps)onderwijs (po, vo, mbo, hbo en wo) wordt gerealiseerd en een Leven Lang Ontwikkelen wordt gestimuleerd; voor een groter vernieuwings- en aanpassingsvermogen van stad en regio.
Bestuurlijk belang	Namens de gemeente zitten twee leden van het college in het algemeen bestuur van het i-lab. Het onderwijsveld en het bedrijfsleven hebben ook elk twee personen die zitting hebben in het algemeen bestuur.
Financieel belang	De gemeente heeft een budget beschikbaar gesteld van € 6,65 mln. voor de uitwerking en realisatie van het i_lab, waarvan € 1,9 mln. gedekt uit de Regiodeal.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 1.000 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: N.N.B Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Het rapport Samen voor elkaar van Berenschot geeft in haar conclusies aan dat als Gorinchem haar regiofunctie wil behouden en of versterken, ze blijvend moet investeren om een aantrekkelijke onderwijsstad voor de regio te blijven. Het i_lab en de verdere ontwikkeling van de beroepencampus zijn complementair. De ontwikkeling van het i_lab is een taakstellend budget. Door de algemene kostenstijgingen van de afgelopen periode zal de uiteindelijke locatie op de beroepencampus soberder worden uitgevoerd. Het i_lab heeft zich tijdelijk gevestigd in het Da Vinci College in Gorinchem. Planning is om in 2024 te starten met verbouwing van de definitieve locatie. Op deze locatie is nu een school gevestigd. Verhuizing van deze school heeft enige vertraging, waardoor verhuizing van het i_lab ook vertraging geeft. Hierdoor zal besteding van de subsidie over een langere periode worden uitgesmeerd dan aanvankelijk gedacht. Dit tijdpad past nog binnen de regiodeal. De risico’s zijn beperkt.

3.7.6 C. Stichtingen

Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	De stichting heeft tot doel de verbetering van: a. de economische positie en uitstraling van de Gorinchemse binnenstad; b. de samenwerking tussen partijen die hierop invloed uitoefenen.
Publiek belang	Een economisch en maatschappelijk goed functionerende en voor bewoners en bezoekers aantrekkelijke binnenstad met voldoende faciliteiten
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college (portefeuille Economie en Toerisme) heeft zitting in het bestuur
Financieel belang	Bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2024: € 76.155 (€ 72.014,19 + 5,75 % inflatie correctie)
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 31.729 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 0 Verwachte stand 1 januari 2024: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: € 0
Risico's	Geen bijzonderheden.

Stichting Vesting3hoek

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	De Vestingdriehoek is een toeristisch samenwerkingsverband tussen Gorinchem, Woudrichem, Zaltbommel, Slot Loevestein en Fort Vuren met als verbindende factor de veerdienst van Riveer die de bezoeker van de ene naar de andere locatie vervoert.
Publiek belang	Grensoverschrijdende samenwerking tussen partijen om economische spin-off en strategische doelen te realiseren die de locaties afzonderlijk van elkaar niet kunnen bereiken.
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college (portefeuille Toerisme) neemt zitting in het bestuur en treedt hierbij op als voorzitter.
Financieel belang	De deelnemende gemeenten Gorinchem, Altena, Zaltbommel en West Betuwe investeren naar belang in de samenwerking.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 72.165 Verwachte stand 1 januari 2024: € 72.165 Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 2.199 Verwachte stand 1 januari 2024: € 2.199 Verwachte stand 31 december 2024: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2024 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Geen bijzonderheden.

Gemeente Gorinchem

Begroting 2024
Financiële begroting

4 Financiële begroting

4.1 Grondslagen begroting en meerjarenraming

De begroting 2024 inclusief de meerjarenraming 2025-2027 is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het BBV hiervoor aan de gemeente stelt. Dit houdt onder andere in dat:
1. Voor de begroting en de meerjarenraming een stelsel van baten en lasten wordt gehanteerd;
2. De baten en lasten worden geraamd tot hun bruto bedrag;
3. De begroting en de meerjarenraming, volgens normen die voor gemeenten als aanvaardbaar worden beschouwd, een zodanig inzicht geeft dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten.
4. De begroting en de meerjarenraming duidelijk en stelselmatig de omvang van alle geraamde baten en lasten, alsmede het saldo ervan, weergeven.

In dit hoofdstuk worden de grondslagen waarop de begroting is gebaseerd nader toegelicht, wordt een toelichting gegeven op totale lasten en baten en daarbij in hoeverre deze incidenteel of structureel van aard zijn en tot slot een verschillenanalyse op hoofdlijnen gegeven van de verschillen tussen de cijfers van 2024 en de begroting 2023 na wijziging (tot en met augustus 2023).

De grondslagen voor de begroting
In de perspectiefnota 2024-2027 zijn de volgende uitgangspunten door de raad vastgesteld:
1. CAO-loonstijging: CAO aanhouden, vooralsnog wordt gerekend met een stijging van de loonkosten van 8,5%;
2. Prijsstijging: 3,0% conform raming CPB;
3. Ten aanzien van gesubsidieerde instellingen een stijging van 5,75 % aanhouden;
4. Voor de tarieven voor onroerende en roerende zaakbelasting, precariobelasting, leges (voor zover niet aan een maximum gebonden), begrafenisrechten en marktgelden geldt het gemiddeld indexcijfer 5,75%.
5. Voor de tarieven voor leges (dienstverlening) ten aanzien van:
- drank en horeca worden in 2024 alleen trendmatig verhoogd net als alle andere tarieven.
- evenementenvergunning: het tarief structureel bepalen op 15% (= € 532) van de kostprijs bij evenementen met een commercieel karakter;
-evenementenvergunning met een maatschappelijk karakter: geen kosten in rekening brengen.
6. Tarieven rioolbelasting, afvalstoffenheffing: tariefsontwikkeling op basis van kostendekkendheid;
7. Tarieven voor parkeren: voor 2024 uitgaan van tariefstijgingen van 15% (in de Perspectiefnota 2024 werd nog uitgegaan van 10%)
8. Tarieven Veerdienst en Lingehaven: de tarieven jaarlijks te verhogen met het prijsindexcijfer voor gezinsconsumptie van het CPB;
9. Ten aanzien van het tarief naheffingsaanslag parkeerbelasting het wettelijk maximumtarief aanhouden;
10. Huren woningen: uitgaan van de mogelijkheden en richtlijnen uit de circulaire Huurprijsbeleid 1 januari 2023 t/m 30 juni 2024 van het min. BZK;
11. Huren niet-woningen: de bepalingen terzake uit de gesloten huurovereenkomsten volgen (wat in de regel neerkomt op een tariefsontwikkeling op basis van de CPI-index alle huishoudens);
12. De rekenrente is bepaald op 1,3%;
13. De rente voor de grondexploitatie is bepaald op 1,04%;
14. De targetrente wordt niet gebruikt;
15. Raming aantal inwoners per 1 januari 2024: 38.611;
16. Raming aantal woonruimten per 1 januari 2024: 17.862;
17. Indexatie van nog niet gestarte investeringen 3%;
18. Meerjarenonderhoudsplannen wordt niet geïndexeerd.

Aanpassingen ten opzichte van de Perspectiefnota
- Parkeertarieven zijn met 15% verhoogd in plaats van 10%. De tarieven waren een aantal jaren niet verhoogd. 15% verhoging zorgt ervoor dat de tarieven beter in lijn liggen met die in de regio. Dit betekent voor het parkeren in de parkeergarages een verhoging van € 0,06 per uur.
- In de legesverordening zijn de tarieven voor huwelijken en de exploitatie vergunning aangepast voor een betere kostendekking.
- De toeristenbelasting zal worden worden ingevoerd per 1 juni 2024.
- Er wordt in de begroting rekening gehouden met een CAO stijging van 5% in plaats van de 3% die in de Perspectiefnota 2024 is opgenomen

4.2 Overzicht van baten en lasten

In de beleidsbegroting zijn per programma, onder het kopje 'Wat gaat dit kosten', overzichten opgenomen van de raming van baten en lasten inclusief de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Daarnaast worden de investeringen per programma uiteengezet. Tevens is hier een overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen en een overzicht van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien opgenomen.

Het BBV schrijft echter voor dat deze overzichten per programma in de financiële begroting worden opgenomen in totaaloverzichten. Reden voor het voorschrijven van totaaloverzichten waarin alleen de financiële gegevens van alle programma's inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien zijn opgenomen, is dat het programmaplan veel beleid bevat, waardoor het zicht op de baten en lasten van de totale begroting veelal niet voldoende zal zijn.

Naast het 'totaaloverzicht van baten en lasten' treft u tevens de volgende totaaloverzichten aan:
1. Incidentele baten en lasten;
2. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
3. Recapitulatie van het structurele begrotingsevenwicht;
4. Verschillenanalyse van de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging.

In deze overzichten worden de cijfers gepresenteerd van de jaren 2024 tot en met 2027, zijn de jaarschijven waarover de begroting en de meerjarenraming gaat.

Conform artikel 19 van het BBV dient de toelichting op het overzicht van baten en lasten ook de berekening van het EMU-saldo te bevatten. Dit onderdeel hebben wij meegenomen bij de uiteenzetting van de financiële positie.

4.2.1 Totaaloverzicht van baten en lasten

In onderstaand overzicht treft u voor het begrotingsjaar 2024 de raming van baten en lasten en de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma aan. Het overzicht is inclusief de algemene dekkingsmiddelen en overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien.

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo	Toevoeging aan reserves	Onttrekking aan reserves	Geraamd resultaat
Programma Bestuur en ondersteuning	5.049	1.273	-3.776	-	-	-3.776
Programma Veiligheid	5.542	177	-5.366	-	4	-5.361
Programma Verkeer en vervoer	10.640	3.729	-6.911	10.516	10.228	-7.199
Programma Economie	10.115	8.393	-1.722	-	50	-1.672
Programma Onderwijs	10.751	2.801	-7.950	6.620	4.043	-10.527
Programma Sport, cultuur en recreatie	14.316	2.456	-11.860	1.428	1.471	-11.817
Programma Sociaal domein	70.569	21.715	-48.853	-	4.663	-44.190
Programma Duurzaamheid	11.972	11.058	-915	243	248	-909
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.544	2.418	-2.126	783	209	-2.700
Totaal programma's	**143.497**	**54.019**	**-89.478**	**19.589**	**20.915**	**-88.152**
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	816	107.072	106.256	4.124	-	102.132
Overzicht Overhead	14.843	408	-14.435	-	15	-14.420
Bedrag Onvoorzien	100		-100	-	-	-100
Totaal	**159.255**	**161.499**	**2.243**	**23.713**	**20.930**	**-539**

Hieronder volgt een meerjarenoverzicht van de lasten en baten, inclusief de realisatie uit de jaarrekening 2022. Dit overzicht geeft een integraal beeld van alle incidentele en structurele baten en lasten die zijn opgenomen in het programmaplan.

Toelichting op overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022			Begroting 2023 na wijziging			Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
BATEN EN LASTEN									
Programma Bestuur en ondersteuning	4.961	1.489	-3.471	4.745	982	-3.763	5.049	1.273	-3.776
Programma Veiligheid	5.354	521	-4.833	5.580	177	-5.404	5.542	177	-5.366
Programma Verkeer en vervoer	10.118	4.933	-5.186	10.267	3.598	-6.669	10.640	3.729	-6.911
Programma Economie	5.183	2.047	-3.135	15.837	13.857	-1.980	10.115	8.393	-1.722
Programma Onderwijs	11.150	4.902	-6.248	14.558	3.888	-10.670	10.751	2.801	-7.950
Programma Sport, cultuur en recreatie	13.409	2.531	-10.878	14.744	2.374	-12.370	14.316	2.456	-11.860
Programma Sociaal domein	68.496	21.880	-46.616	65.895	19.136	-46.759	70.569	21.715	-48.853
Programma Duurzaamheid	11.228	9.898	-1.330	11.339	10.209	-1.130	11.972	11.058	-915
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.470	9.006	536	6.115	4.677	-1.439	4.544	2.418	-2.126
Totaal programma's	**138.369**	**57.209**	**-81.161**	**149.081**	**58.898**	**-90.183**	**143.497**	**54.019**	**-89.478**
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	11.929	106.490	94.560	1.732	101.455	99.723	816	107.072	106.256
Overzicht Overhead	12.719	586	-12.133	14.550	492	-14.058	14.843	408	-14.435
Bedrag heffing Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedrag Onvoorzien	-	-	-	100	-	-100	100	-	-100
Saldo van baten en lasten voor mutaties in de reserves	**163.018**	**164.285**	**1.267**	**165.463**	**160.845**	**-4.618**	**159.255**	**161.499**	**2.243**
Mutaties in de reserves	8.471	7.204	-1.267	9.967	15.255	5.287	23.713	20.930	-2.783
Totaal saldo van baten en lasten	**171.488**	**171.488**	**0**	**175.430**	**176.100**	**669**	**182.968**	**182.429**	**-539**

Toelichting op overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	2025			2026			2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
BATEN EN LASTEN									
Programma Bestuur en ondersteuning	5.087	1.476	-3.611	4.878	1.536	-3.342	4.903	1.560	-3.343
Programma Veiligheid	5.512	177	-5.335	5.358	177	-5.182	5.070	177	-4.893
Programma Verkeer en vervoer	10.845	3.723	-7.122	10.208	3.721	-6.487	12.543	3.714	-8.830
Programma Economie	9.834	8.495	-1.339	8.488	7.148	-1.340	13.949	12.608	-1.341
Programma Onderwijs	10.244	2.832	-7.412	10.821	2.832	-7.989	10.699	2.860	-7.839
Programma Sport, cultuur en recreatie	14.496	2.441	-12.055	14.663	2.412	-12.250	14.515	2.185	-12.330
Programma Sociaal domein	63.881	17.273	-46.608	62.059	15.604	-46.455	62.028	15.277	-46.751
Programma Duurzaamheid	12.005	11.034	-971	11.322	10.333	-990	11.216	10.333	-884
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.212	1.972	-2.240	4.111	1.703	-2.408	3.895	1.703	-2.192
Totaal programma's	**136.115**	**49.422**	**-86.693**	**131.908**	**45.464**	**-86.444**	**138.819**	**50.417**	**-88.403**
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	1.334	106.514	105.181	1.671	100.480	98.809	1.603	99.584	97.981
Overzicht Overhead	15.750	408	-15.343	14.353	408	-13.945	14.370	408	-13.962
Bedrag heffing Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedrag Onvoorzien	100	-	-100	100	-	-100	100	-	-100
Saldo van baten en lasten voor mutaties in de reserves	**153.299**	**156.344**	**3.045**	**148.031**	**146.351**	**-1.679**	**154.892**	**150.408**	**-4.484**
Mutaties in de reserves	9.268	9.718	450	4.190	4.721	531	1.092	3.803	2.710
Totaal saldo van baten en lasten	**162.567**	**166.062**	**3.495**	**152.221**	**151.073**	**-1.148**	**155.984**	**154.211**	**-1.773**

4.2.2 Totaaloverzicht incidentele baten en lasten

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht is het belangrijk dat er inzicht is in welke baten en lasten incidenteel zijn en welke baten en lasten structureel. Het grootste gedeelte van de begroting bestaat uit structurele lasten en baten. Dit zijn de zaken/budgetten die jaarlijks terugkomen in de begroting. Bij incidentele lasten en baten gaat het primair om bijzondere, significante en eenmalige zaken. Om een post als incidenteel te kunnen aanmerken moeten de volgende uitgangspunten van toepassing zijn: 1. De aard van de raming, 2. Onvoorwaardelijke einddatum en 3. Materiële beïnvloeding. Daarbij worden toevoegingen aan reserves en onttrekkingen aan reserves in beginsel als incidenteel aangemerkt. De uitzondering hierop vormen afschrijvingsreserves. Deze onttrekkingen dienen ter dekking van structurele kapitaallasten en worden daarmee als ook als structureel aangemerkt.

In het hieronder opgenomen overzicht worden de incidentele baten en lasten gepresenteerd.

Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	2024		2025		2026		2027		Nr.
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Programma Verkeer en vervoer									
Halte Papland	0	0	0	0	0	0	1.800	0	1
Totaal programma Verkeer en vervoer	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.800**	**0**	
Programma Economie									
Grondexploitaties bedrijventerreinen	7.230	994	7.982	344	4.397	2.581	3.835	8.604	2
Mutatie balans/winstneming grondexploitaties	994	7.230	344	7.982	2.581	4.397	8.604	3.835	2
Totaal programma VROSV	**8.224**	**8.224**	**8.326**	**8.326**	**6.979**	**6.979**	**12.439**	**12.439**	
Programma Onderwijs									
Realisatie I_Lab	100	0	100	0	0	0	0	0	3
Totaal programma Onderwijs	**100**	**0**	**100**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Programma VROSV									
Grondexploitaties woningen	66	-66	-46	46	-46	46	-46	46	4
Mutatie balans/winstneming grondexploitaties woningen	-66	66	46	-46	46	-46	46	-46	4
Grondexploitatie CV Hoog Dalem	0	783	0	269	0	0	0	0	5
Voorbereidingskosten div. stedelijke ontwikkelingen	200	0	200	0	200	0	0	0	6
Totaal programma VROSV	**200**	**783**	**200**	**269**	**200**	**0**	**0**	**0**	
Overzicht Overhead									
Stadhuisplein	0	0	667	0	0	0	0	0	7
Totaal overzicht Overhead	**0**	**0**	**667**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
	Lasten	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	
Mutaties reserves:[1]									
Onttrekkingen algemene reserve i.v.m. vorming afschrijvingsreserves verkeer en vervoer	0	662	0	522	0	0	0	0	

Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	2024		2025		2026		2027		Nr.
Onttrekking reserve halte Papland	0	0	0	0	0	0	0	1.800	1
Storting reserve infrastructuur Mobiliteit	320	0	450	0	594	0	308	0	
Onttrekking reserve infrastructuur i.v.m. vorming afschrijvingsreserve mobiliteit	0	9.479	0	3.534	0	3.250	0	0	
Onttrekkingen algemene reserve i.v.m. vorming afschrijvingsreserves onderwijs	0	1.596	0	58	0	0	0	0	
Onttrekking reserve i_lab	0	626	0	100	0	86	0	0	3
Reserve onderwijshuisvesting	25	0	313	0	0	0	0	0	8
Onttrekkingen algemene reserve i.v.m. vorming afschrijvingsreserves sport, cultuur en recreatie	0	1.386	0	3.220	0	0	0	0	
Egalisatiereserve afval	0	5	0	5	0	5	0	5	
Storting reserve infrastructuur i.v.m. Hoog Dalem	783	0	269	0	0	0	0	0	5
Onttrekking reserve stedelijke ontwikkeling	0	200	0	200	0	200	0	0	6
Onttrekking reserve duurzaamheid warmtenet	0	0	0	667	0	0	0	0	7
Storting reserve duurzaamheid	0	0	285	0	322	0	386	0	
Onttrekking reserve duurzaamheid	0	243	0	0	0	0	0	0	
Onttrekking reserve duurzaamheid i.v.m. vorming afschrijvingsreserve verduurzaming schoolgebouwen	0	1.736	0	428	0	0	0	0	
Onttrekking reserve duurzaamheid i.v.m. vorming afschrijvingsreserve verduurzaming vastgoed havendienst	0	54	0	0	0	0	0	0	
Onttrekking reserve duurzaamheid i.v.m. vorming afschrijvingsreserve verduurzaming vastgoed sport, cultuur en recreatie	0	42	0	130	0	0	0	375	
Onttrekking reserve duurzaamheid ivm verduurzaming vastgoed sociaal domein	0	0	0	19	0	0	0	0	
Storting reserve sociaal domein	0	0	35	0	0	0	0	0	9
Onttrekking reserve sociaal domein	0	4.663	0	75	0	50	0	400	9
Perspectief jeugd en jongeren	0	15	0	10	0	0	0	0	
Storting algemene reserve	4.100	0	0	0	0	0	0	0	
Reserve ICT	0	15	0	0	0	0	0	0	
Vorming afschrijvingsreserves	18.461	0	7.892	0	3.250	0	375	0	10
Totaal mutaties reserves	**23.689**	**20.722**	**9.244**	**8.968**	**4.166**	**3.591**	**1.068**	**2.580**	
Totaal incidentele baten en lasten	**32.213**	**29.730**	**18.537**	**17.563**	**11.344**	**10.570**	**15.308**	**15.019**	

1. Voor een toelichting op de mutaties reserves jaarschijf 2024 wordt verwezen naar de bijlage Reserves.

Hieronder worden de incidentele baten en lasten kort toegelicht.

1. Halte Papland
In de begroting is een investeringsbudget van € 1,8 mln. beschikbaar voor de aanleg van de halte. Dekking vindt plaats uit de reserve Halte Papland. Na aanleg wordt de halte eigendom van ProRail. De investering (boekwaarde) wordt in één keer afgeboekt en gedekt uit de reserve halte Papland.

2. Grondexploitaties bedrijventerreinen
Op het programma Economie worden baten en lasten geraamd die verband houden met de ontwikkeling van de diverse grondposities. Deze baten en lasten worden conform de richtlijnen verwerkt in de balansposities van de diverse grondposities.

3. i_lab
Dit betreft het exploitatiebudget voor de aanloop- en implementatiekosten voor het realiseren van het i_lab zoals 10 juni 2021 in de raad is besloten. Deze incidentele lasten worden gedekt uit de hiervoor gevormde dekkingsreserve i_lab.

4. Grondexploitaties woningen
Op het programma VROSV zijn de ontwikkelingen van diverse woonprojecten geraamd. Deze baten en lasten worden conform de richtlijnen verwerkt in de balansposities van de diverse posities.

5. Grondexploitatie CV Hoog Dalem
Dit betreft baten die worden ontvangen van CV Hoog Dalem die zijn bedoeld voor de bovenwijkse voorzieningen. Deze worden aan de reserve Infrastructuur toegevoegd.

6. Voorbereidingskosten div. stedelijke ontwikkelingen
Voor de verschillende transformatielocaties (vleugels van de stad, schoollocaties etc.) zijn voorinvesteringen nodig om de businesscase en raadskaders te kunnen uitwerken. Denk aan kosten voor stedenbouwkundig raamwerk, milieuonderzoeken (bodem, geluid, lucht, stikstof, flora en fauna), inhuur projectleider, planeconoom, participatiebijeenkomsten, aanbesteding en juristen. De kosten moeten beschouwd worden als voorinvestering en kunnen later verhaald worden op ontwikkelende partijen. Om dit voortraject te versnellen is uit de Reserve Stedelijk Ontwikkeling de komende vier jaar een bedrag van € 200.000 hiervoor ter beschikking gesteld in een revolverend fonds (fonds kaderstelling).

7. Stadhuisplein
Dit betreft de lasten die worden verwacht voor het aansluiten van het stadhuis op het warmtenet. Deze worden gedekt uit de reserve duurzaamheid warmtenet. Dit betreft eenmalige aansluitkosten.

8. Reserve Onderwijs
Dit betreft de onderuitputting van kapitaallasten onderwijshuisvesting.

9. Reserve Sociaal Domein
In 2024 wordt er € 4,1 mln. onttrokken, die toegevoegd wordt aan de Algemene Reserve. Voor het project centrale toegang WMO binnen het programma Sociaal domein wordt een beroep gedaan op de reserve.

10. Vorming afschrijvingsreserve
Om de investeringsplannen te realiseren is afgesproken dat voor de dekking van de kapitaallasten van deze investeringen een afschrijvingsreserve wordt gevormd. Deze stortingen worden onder andere onttrokken uit de reserve Infrastructuur en de reserve Duurzaamheid.

4.2.3 Totaaloverzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht, is het tevens van belang om aan te geven welke mutaties in de reserves structureel van aard zijn. In de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 is er sprake van enkele structurele onttrekkingen en een structurele storting. Deze treft u in onderstaand overzicht aan. Het betreft hier onttrekkingen ter dekking van kapitaallasten, die - conform de notitie van het BBV over incidentele en structurele baten en lasten - als structureel worden aangemerkt. De storting in de aflossingsreserve betreft het rendement van de aandelen Stedin.

Structurele mutaties reserves (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024		2025		2026		2027	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma Veiligheid								
Onttrekking afschrijvingsreserve 360 graden camera's		4		4		4		4
Programma Verkeer en vervoer								
Onttrekking afschrijvingsreserve herinrichting Banneweg						45		45
Onttrekking afschrijvingsreserve Banneweg fase 2								79
Onttrekking afschrijvingsreserve Trace Oost II		16		16		16		16
Onttrekking afschrijvingsreserve herinrichting Haarsekades				59		59		59
Onttrekking afschrijvingsreserve herininrichting openbare ruimte tbv i_lab				13		13		13
Onttrekking afschrijvingsreserve stadsafsluitingen		9		9		9		9
Onttrekking afschrijvingsreserve GPS ontvanger		8		8		8		8
Onttrekking afschrijvingsreserve verduurzamen havendienst				4		4		4
Onttrekking afschrijvingsreserve brug Haagje				6		6		6
Onttrekking afschrijvingsreserve verduurzamen openbare verlichting 2024				13		13		13
Onttrekking afschrijvingsreserve verduurzamen openbare verlichting 2025						13		13
Onttrekking afschrijvingsreserve Top 10 fietsknelpunten				10		18		25
Onttrekking afschrijvingsreserve herinrichting Mollenburgseweg								6
Programma Economie								
Onttrekking afschrijvingsreserve revitalisering Avelingen		50		50		50		50
Programma Onderwijs								
Onttrekking afschrijvingsreserve verbouwing Hoefslag 6 tbv i_lab				41		41		41
Onttrekking afschrijvingsreserve Inrichting Hoefslag 6 tbv i_lab				10		10		10
Onttrekking afschrijvingsreserve 't Gilde aanvulling PPN22						59		59

Structurele mutaties reserves (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	2025	2026	2027
Onttrekking afschrijvingsreserve gymzaal J. van Egmondstraat			25	25	25
Onttrekking afschrijvingsreserve aanpassing Hiemstralaan 24/24a / de Burcht		85	85	85	85
Onttrekking afschrijvingsreserve Yulius Lingewaal en Uilenhof			40	40	40
Onttrekking afschrijvingsreserve herhuisvesting JP Waaleschool			20	20	20
Onttrekking afschrijvingsreserve verduurzamen Gildenplein			93	93	93
Onttrekking afschrijvingsresere verduurzamen Schuttersplein				29	29
Onttrekking afschrijvingsreserev J van Egmond			23	23	23
Onttrekking afschrijvingreserve uitbreiding Retranchement			67	67	67
Onttrekking afschrijvingsreserve gymcapaciteit t Gilde				30	30
Programna Sport, Cultuur en Recreatie					
Onttrekking afschrijvingsreserve herinrichting park10e Penninglaan		4	4	4	4
Onttrekking afschrijvingsreserve bruggen en kunstwerken 2022		8	8	8	8
Onttrekking afschrijvingsreserve meekoppelkans Ravelijn			8	8	8
Onttrekking afschrijvingsreserve meekoppelkans Woelse Waard			3	3	3
Onttrekking afschrijvingsreserve VW transporter 2023			4	4	4
Onttrekking afschrijvingsreserve vervangen kade Paardewater 21		14	14	14	14
Onttrekking afschrijvingsreserve vervangen volkstuinbrug		2	2	2	2
Onttrekking afschrijvingsreserve Gorcumse martelaren			22	22	22
Onttrekking afschrijvingsreserves chloor- en zoutvat Caribabad			10	10	10
Onttrekking afschrijvingsreserve verduurzamen H. Knapstraat			3	3	3
Onttrekking afschrijvingsreserve kades Stationsweg			16	16	16
Onttrekking afschrijvingsreserve kades Mollenburgseweg / Valkeniersweg			16	16	16
Onttrekking afschrijvingsreserve verduurzamen Oosterbliek				9	9
Onttrekking afschrijvingsreserve keerwand Den Uijlstraat				113	113
Onttrekking afschrijvingsreserve Nieuwe Doelen				25	25
Programma Sociaal Domein					

Structurele mutaties reserves (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024		2025		2026		2027	
Onttrekking afschrijvingsreserve uitbreiding en verbouwing Elzenhof				3		3		3
Programma Duurzaamheid								
Onttrekking afschrijvingsreserve beschoeiing de Wetering				12		12		12
Programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing								
Onttrekking afschrijvingreserve inrichting Bullekeslaan 5		9		9		9		9
Algemene dekkingsmiddelen								
Storting aflossingsreserve rendement Stedin	24	-	24	-	24	-	24	-
Programma Overhead								
Onttrekking vervangingsplan inventaris stadhuis						2		2
Onttrekking afschrijvingsreserve ICT				25		25		25
Onttrekking afschrijvingsreserve warmtenet stadhuis						48		48
Totaal structurele mutaties reserves	**24**	**208**	**24**	**750**	**24**	**1.130**	**24**	**1.223**

Structurele reservemutaties met afschrijvingsverloop investeringen

Omschrijving	Reserve 1-1-24	Reserve 31-12-27	Boekwaarde 1-1-24	Boekwaarde 31-12-27	levensduur	afschrijvingslasten	dekking	dekking vanaf
Volledig gedekt								
Herinrichting Banneweg	1.795	1.705	891	1.705	40	45	45	2026
Verbouwing Hoefslag 6 tbv I_lab	811	689	0	575	20	34	41	2025
Inrichting Hoefslag 6 tbv I_lab	150	120	0	100	15	8	10	2025
Openbare ruimte tbv I_lab	540	499	0	416	40	11	13	2025
Herinrichting Haarsekades	2.350	2.174	70	2.174	40	59	59	2025
Gymzaal J. van Egmond	500	425	6	425	20	25	25	2025
Bruggen, kunstwerken 2022	242	209	242	209	30	8	8	2024
Twee 360 graden camera's	34	17	34	17	10	4	4	2022
Meekoppelkans Ravelijn	311	287	3	287	40	8	8	2025
Meekoppelkans Woelse Waard	104	97	0	97	40	3	3	2025
Stadsafsluitingen	85	51	85	51	10	9	9	2024
GPS ontvanger	30	0	30	0	4	8	8	2024
Inrichting terrein Bullekeslaan 5	88	53	88	53	10	9	9	2024
VW transporter 2023	36	25	0	25	10	4	4	2025
Vervanging kade Paardenwater 21	355	298	355	298	25	14	14	2024
Vervangen volkstuinbrug	47	41	47	41	30	2	2	2024
Openbare ruimte Gorcumse martelaren	220	154	0	154	10	22	22	2025
Caribabad chloor- en zoutvat	150	120	0	120	15	10	10	2025
Verbouwing Elzenhof	50	43	0	43	20	3	3	2025
Verduurzamen Gildenplein	0	1.118	0	1.118	15	93	93	2025
Verduurzamen Schuttersplein	0	371	0	371	15	29	29	2026
Verduurzamen J. van Egmond	0	271	0	271	15	23	23	2025
Verduurzamen H. Knapstraat	0	34	0	34	15	3	3	2025
Verduurzamen Havendienst	0	43	0	43	15	4	4	2025

Omschrijving	Reserve 1-1-24	Reserve 31-12-27	Boekwaarde 1-1-24	Boekwaarde 31-12-27	levensduur	afschrijvingslasten	dekking	dekking vanaf
Verduurzamen Oosterbliek	0	113	0	113	15	9	9	2026
Verduurzamen Oude Stadhuis	0	375	0	375	15	25	25	2028
Keerwand Den Uijlstraat	0	2.599	0	2.599	25	113	113	2026
Kades Stationsweg	0	342	0	342	25	15	15	2025
Beschoeiing de Wetering	0	207	0	207	20	12	12	2025
Kades Molburgseweg / Valkeniersweg	0	345	0	207	25	16	16	2025
Vervangen brug Haagje	0	123	0	123	25	6	6	2025
Verduurzamen openbare verlichting 2024	0	483	0	483	40	13	13	2025
Verduurzamen openbare verlichting 2025	0	496	0	496	40	13	13	2026
Top tien fietsknelpunten 2024	0	370	0	370	40	10	10	2025
Top tien fietsknelpunten 2025	0	285	0	285	40	8	8	2026
Top tien fietsknelpunten 2026	0	293	0	293	40	8	8	2027
Herinrichting Mollenburgseweg	0	244	0	244	40	6	6	2027
Fietsvoorziening Nieuwe Hoven	0	2.000	0	2.000	40	50	50	2028
Gedeeltelijk gedekt								
Station Papland	600	600	25	3.155	40	79	15	2028
Avelingen	792	594	994	746	20	62	50	2020
Tracé Oost II	588	522	2.823	2.509	40	78	16	2020
Herinrichting Banneweg fase 2	3.176	3.096	0	12.476	40	320	79	2027
Herinrichting Park 10e Penninglaan	96	80	439	366	25	18	4	2023
Warmtenet Stadhuis	955	859	171	983	20	55	48	2026
Vervangende nieuwbouw Gilde	1.970	2.851	9.653	17.866	50	372	60	2026
Mobiliteit	1.272	14.285	0	22.178	40	554	357	2028
De Nieuwe Doelen	0	950	13	6270	40	165	25	2026
IHP VO Yulius Lingewaal	400	688	100	891	20	52	40	2025
Huisvesting JP Waale	1.000	940	250	1.211	50	26	20	2025

Omschrijving	Reserve 1-1-24	Reserve 31-12-27	Boekwaarde 1-1-24	Boekwaarde 31-12-27	levensduur	afschrijvingslasten	dekking	dekking vanaf
Gymcapaciteit t Gilde	0	1.448	0	4.914	50	102	30	2026
Vervangingsplan inventaris 2023	25	22	0	156	15	12	2	2026
Aanpassing Hiemstralaan de Burcht	1.700	1.360	1.950	1.560	20	97	85	2024
Uiitreiding Retranchement	1.332	3.132	2.010	6.286	50	134	67	2025
ICT 2023	100	25	0	120	4	120	25	2025
Totaal	**21.904**	**48.573**	**20.278**	**98.446**		**2.988**	**1.676**	

4.3 Recapitulatie structureel begrotingsevenwicht

In het onderdeel 'Overzicht van baten en lasten' zijn diverse overzichten gepresenteerd van de baten en lasten per programma inclusief de algemene dekkingsmiddelen en van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien. Hierin zijn de totale baten en lasten, de incidentele baten en lasten en de structurele mutaties van de reserves weergegeven. Deze gegevens geven een beeld over het structureel begrotingsevenwicht.
Op basis van het overzicht op de volgende pagina kan worden geconcludeerd dat de begroting 2026 en 2027 structureel niet in evenwicht zijn. De begroting 2024 en 2025 is structureel in evenwicht. Dit houdt in dat structurele lasten niet gedekt kunnen worden met structurele baten.

Baten en lasten (bedragen x € 1.000; - = meer lasten dan baten)	Begroting 2024	2025			2026			2027		
	Totaal	Incidenteel	Structureel	Totaal	Incidenteel	Structureel	Totaal	Incidenteel	Structureel	Totaal	Incidenteel	Structureel
Programma Bestuur en ondersteuning	-3.776	-	-3.776	-3.611	-	-3.611	-3.342	-	-3.342	-3.343	-	-3.343
Programma Veiligheid	-5.366	-	-5.366	-5.335	-	-5.335	-5.182	-	-5.182	-4.893	-	-4.893
Programma Verkeer en vervoer	-6.911	-	-6.911	-7.122	-	-7.122	-6.487	-	-6.487	-8.830	-1.800	-7.030
Programma Economie	-1.722	-	-1.722	-1.339	-	-1.339	-1.340	-	-1.340	-1.341	-	-1.341
Programma Onderwijs	-7.950	-100	-7.850	-7.412	-100	-7.312	-7.989	-	-7.989	-7.839	-	-7.839
Programma Sport, cultuur en recreatie	-11.860	-	-11.860	-12.055	-	-12.055	-12.250	-	-12.250	-12.330	-	-12.330
Programma Sociaal domein	-48.853	-	-48.853	-46.608	-	-46.608	-46.455	-	-46.455	-46.751	-	-46.751
Programma Duurzaamheid	-915	-	-915	-971	-	-971	-990	-	-990	-884	-	-884
Programma VROSV	-2.126	583	-2.709	-2.240	69	-2.309	-2.408	-200	-2.208	-2.192	-	-2.192
Totaal programma's	**-89.478**	**483**	**-89.961**	**-86.693**	**-31**	**-86.662**	**-86.444**	**-200**	**-86.244**	**-88.403**	**-1.800**	**-86.603**
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	106.256	-	106.256	105.181	-	105.181	98.809	-	98.809	97.981	-	97.981
Overzicht Overhead	-14.435	-	-14.435	-15.343	-667	-14.676	-13.945	-	-13.945	-13.962	-	-13.962
Bedrag Onvoorzien	-100	-	-100	-100	-	-100	-100	-	-100	-100	-	-100
Mutaties reserves	-2.783	-2.967	184	450	-276	726	531	-575	1.106	2.710	1.511	1.199
Totaal	**-539**	**-2.484**	**1.945**	**3.495**	**-974**	**4.469**	**-1.148**	**-775**	**-374**	**-1.773**	**-289**	**-1.485**

4.4 Verschillenanalyse

In onderstaand overzicht is aangegeven hoe de resultaten van de begroting 2024 zich verhouden tot de resultaten zoals deze zijn opgenomen in de begroting 2023 na wijziging (tot en met augustus 2023).

Resultaat (bedragen x € 1.000; - = meer lasten dan baten)	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024	Verschil
Programma Bestuur en ondersteuning	-3.763	-3.776	13
Programma Veiligheid	-5.404	-5.366	-38
Programma Verkeer en vervoer	-6.669	-6.911	242
Programma Economie	-1.980	-1.722	-258
Programma Onderwijs	-10.670	-7.950	-2.719
Programma Sport, cultuur en recreatie	-12.370	-11.860	-510
Programma Sociaal domein	-46.759	-48.853	2.094
Programma Duurzaamheid	-1.130	-915	-215
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-1.439	-2.126	687
Totaal programma's	**-90.183**	**-89.478**	**-705**
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	99.723	106.256	-6.533
Overzicht Overhead	-14.058	-14.435	377
Bedrag heffing Vennootschapsbelasting	-	-	-
Bedrag Onvoorzien	-100	-100	-
Totaal resultaat	**-4.618**	**2.243**	**-6.862**

Hieronder worden de verschillen boven de € 100.000 van enkele programma's nader toegelicht. Het gaat hier vooral om de incidentele bijstellingen voor 2024 die een verschil opleveren ten opzichte van 2023. Structurele bijstellingen zijn in het programmaplan nader toegelicht.

Programma Verkeer en Vervoer
De hogere Cao zorgt voor € 126.000 hogere lasten. Ook het herstellen van het onderhoudsbudget zorgt voor € 50.000 hogere lasten. Door de ontmanteling van de CUR is de bewaking van de parkeergarages extern ondergebracht, € 45.000 extra lasten. De parkeeropbrengsten in de parkeergarages zijn lager begroot omdat de opbrengsten achterblijven bij de begroting (€48.000 minder baten).

Programma Economie
Voor het Verkleinen Kernwinkelgebied is in 2024 € 145.000 minder begroot dan in 2023. In 2023 is ook een budget voor het Gorcums Warenhuis ter beschikking gesteld van 150.000. In 2024 is hier geen bedrag voor opgenomen.

Programma Onderwijs
Het verschil van -€ 2,719 mln. wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2024 de budgetten zijn bijgesteld voor de Arbeidsmarktregio € 705.000, tijdelijke huisvesting ontheemden € 188.600, exploitatiekosten realisatie IAC €210.800, BSO onderwijshuisvesting € 196.600, OBO onderwijshuisvesting € 428.300 en BVO huisvesting € 1.186.900.

Programma Sport, cultuur en recreatie
In 2023 is een budget voor de intocht van Sinterklaas (€ 500.000) en een budget voor de Corona

Cultuurmiddelen van € 300.000 opgenomen. In 2024 zijn de kosten voor cultureel erfgoed met name door de personeelskosten € 150.000 toegenomen. Hogere salariskosten zorgen als gevolg van de Cao-afspraken zorgen voor meer lasten in 2024 (€ 74.000)

Programma Sociaal Domein
Het verschil van € 2,094 mln. wordt o.a. veroorzaakt door de (extra) indexeringsbijdrage aan de DGJ (Dienst Gezondheid en Jeugd) van totaal 1,1 mln. in 2024. Daarnaast zien we een stijging van de kosten als gevolg van een hogere doorbelasting van salariskosten (€ 433.000), een stijging van de kosten huishoudelijke ondersteuning (€ 202.000) en Jeugd en Jongerenwerk (€ 300.000).

Programma Duurzaamheid
De hogere lasten worden met name veroorzaakt door hogere personeelskosten € 416.000. De betreft met name personeel voor de energietransitie. Hier staan de ontvangen klimaatgelden van € 695.000 tegenover. Ook voor de bedrijfsgerichte milieutaken is meer budget nodig € 114.000, dit betreft met name prijsindexatie.

Programma VROSV
De hogere lasten worden veroorzaakt door een stijgen van de salariskosten van € 250.000 voor met name ruimtelijke ontwikkeling. De omgevingswet zorgt voor € 58.000 meer lasten (met name ICT). De aanpassing van de voorziening Mollenburg leidt tot een hogere last € 231.000. Daarnaast is voor het onderdeel Wonen € 80.000 meer budget geraamd in 2024 om de opgave voor wonen te realiseren.

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen
De algemene uitkering zorgt voor een verschil van € 5,9 mln. Daarnaast worden de lasten van de voorzieningen op Mollenburg en Groote Haar niet meer op dit taakveld verantwoord (€ 427.000). De gemeentelijke belastingopbrengsten zorgen voor € 445.000 meer baten. In de begroting 2024 zijn hogere rentelasten opgenomen van € 187.000.

Overzicht Overhead
Als gevolg van prijsstijgingen zijn de lasten op het gebied van ICT in 2024 € 104.000 hoger geraamd. Daarnaast zijn de salariskosten € 272.000 hoger.

4.5 Uiteenzetting financiële positie

Het BBV bepaalt dat in de uiteenzetting van de financiële positie in de begroting ten minste aandacht wordt besteed aan:

1. De jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
2. De financiering;
3. De stand en het gespecificeerde verloop van de reserves;
4. De stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen;
5. Het Europese Monetaire Unie-saldo (EMU-saldo);
6. Een geprognosticeerde balans;
7. De investeringen: onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen (in de openbare ruimte) met een maatschappelijk nut.

4.5.1 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Onder de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen worden alle vormen van aan de arbeidsrelatie verbonden rechten op uitkeringen, tijdens of na het dienstverband, verstaan. In de begroting 2024 zijn de posten opgenomen die vallen onder de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Netto werkgeverslasten wethouders en ambtenaren	33.206	32.974	30.874	30.539
Vergoedingen raadsleden	486	486	486	486
Storting in de voorziening pensioentegoeden bestuurders	303	400	400	400
Vergoedingen/wachtgelden voormalige wethouders en ambtenaren van voor 2013 (gecorrigeerd met eventuele baten voormalige personeelsleden)	97	97	97	97
Personeel gerelateerde verzekeringen	119	119	119	119
Totaal	**34.211**	**34.076**	**31.976**	**31.641**

4.5.2 Financiering

In onderstaand overzicht wordt de meerjarige ontwikkeling van de langlopende leningenportefeuille weergegeven. Voor een nadere toelichting en de uit de leningenportefeuille voorvloeiende aflossings- en rentebetalingsverplichtingen, wordt verwezen naar de paragraaf Financiering (zie beleidsbegroting, paragrafen, financiering).

Saldo begin boekjaar (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Langlopende leningen	102.984	133.052	157.528	169.274

4.5.3 Reserves en voorzieningen

Naast de eerder genoemde langlopende geldleningen, dienen ook het eigen vermogen en de voorzieningen als financieringsmiddel voor onder andere de investeringen. Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen van de gemeente. In onderstaand overzicht wordt het geprognotiseerde saldo ultimo 2023 en het verloop van het saldo 2024-2027 weergegeven van zowel de reserves als de voorzieningen. Voor een nadere onderverdeling van

deze reserves en voorzieningen en een specificatie van de mutaties in de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar de respectievelijke bijlagen.

Saldo ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene reserve	29.636	29.849	26.049	26.049	26.049
Bestemmingsreserves	71.142	73.712	77.062	76.531	73.821
Totaal reserves	100.778	103.561	103.111	102.580	99.870
Algemene voorzieningen	26.454	23.199	24.212	25.517	25.435
Voorzieningen grondexploitaties	17.601	7.028	7.169	7.312	7.458
Totaal voorzieningen	44.055	30.227	31.381	32.829	32.893
Totaal	**144.833**	**133.788**	**134.492**	**135.409**	**132.763**

4.5.4 EMU-saldo

In onderstaande tabel is het EMU-saldo meerjarig berekend.

	Berekening EMU- saldo (bedragen x € 1.000)	2023, volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	2024	2025	2026	2027
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.618	2.243	3.045	-1.679	-4.484
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	23.859	36.975	17.190	11.149	17.809
3	Mutatie voorzieningen	823	-3.255	1.013	1.305	-82
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	6.157	-526	7.565	1.669	-4.942
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	**-33.812**	**-37.461**	**-20.697**	**-13.192**	**-17.433**

(Totstandkoming berekening: 1 - 2 + 3 - 4 - 5 = EMU saldo)

Toelichting op het EMU-saldo

Gemeenten mogen een gemaximeerd aandeel hebben in het totale EMU-tekort van de Nederlandse overheid. In 2016 is afgesproken om voor de komende jaren de EMU-tekortruimte niet nader te verdelen over gemeentes, provincies en waterschappen. Hierdoor zijn er geen individuele referentieswaardes; een doorvertaling van de norm naar afzonderlijke gemeenten. Het EMU-saldo is voor bijna alle jaren negatief. De oorzaak van het negatieve EMU-saldo komt voornamelijk door nieuwe/hogere investeringen. Dit vertaalt zich dan ook in een oplopende schuldpositie. Onze financiële maatregelen zijn erop gericht om de schuldpositie en het uitgavenpatroon vanaf 2025 te doen dalen, zodat de financiële positie verder versterkt kan worden. Het negatieve EMU-saldo heeft verder geen nadelige/beperkende gevolgen voor de begroting.

4.5.5 Geprognosticeerde balans

Activa ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Vaste activa						
Immateriële Vaste activa	172	114	63	32	10	0
Materiële Vaste activa	166.514	179.510	210.677	225.579	235.018	249.643
Financiële vaste activa	3.917	3.925	4.651	4.642	4.632	4.621
	170.603	183.549	215.391	230.253	239.660	254.264
Vlottende activa						
Voorraad grond (grondexploitatie)	47.398	48.263	54.214	61.664	63.291	58.329
Overige grond- en hulpstoffen	0	2	2	2	2	2
Overige vlottende activa	28.009	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
	75.407	56.265	62.216	69.666	71.293	66.331
Totaal	246.010	239.814	277.607	299.919	310.953	320.595

Passiva ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Vaste passiva						
Reserves	107.924	100.778	103.561	103.111	102.580	99.870
Voorzieningen	22.100	21.345	22.182	23.125	23.768	24.796
Vaste schulden	99.141	102.984	133.052	157.528	169.274	181.930
	229.165	225.107	258.795	283.764	295.622	306.596
Vlottende passiva	16.845	14.707	18.812	16.155	15.331	13.999
Totaal	246.010	239.814	277.607	299.919	310.953	320.595

De bovenstaande tabel geeft de geprognosticeerde balans weer. Met deze geprognosticeerde balans wordt inzicht geboden in het verloop van de verschillende balansposten over meerdere jaren.

4.6 Investeringen

In 2024 tot en met 2027 zijn de volgende investeringsuitgaven begroot. Deze bedragen hebben betrekking op de geplande uitgaven van de huidige lopende investeringen en de nieuwe investeringen vanaf 2024. De investeringen die starten in 2024 worden bij deze begroting vastgesteld en zijn per programma opgenomen in het programmaplan.

Investeringsbedragen (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Investeringen in materiële vaste activa:				
Met een economisch nut	34.434	13.843	2.648	4.652
In de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	8.444	10.948	17.162	22.105
Totaal	**42.878**	**24.791**	**19.810**	**26.757**

5 Bijlagen

5.1 Reserves

5.1.1 Meerjarig verloopoverzicht saldo reserves

Verloop reserves (x € 1.000)	1-1-2024	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2025	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2026	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2027	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2028
Algemene reserve	29.636	4.100	3.887	29.849	-	3.800	26.049	-	-	26.049	-	-	26.049
Bestemmingsreserves:													
Infrastructuur	15.731	1.103	9.479	7.355	719	3.534	4.540	594	3.250	1.884	308	-	2.192
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	552	-	5	547	-	5	542	-	5	537	-	5	532
ISV Stegenproject	28	-	-	28	-	-	28	-	-	28	-	-	28
Station Papland	1.800	-	-	1.800	-	-	1.800	-	-	1.800	-	1.800	-
Sociaal domein	7.839	-	4.663	3.176	35	75	3.136	-	50	3.086	-	400	2.686
Duurzaamheid	3.760	-	1.832	1.928	285	1.244	969	322	-	1.291	386	375	1.302
Stimuleringsregeling woningbouw	59	-	-	59	-	-	59	-	-	59	-	-	59
Sloop pand Lange Slagenstraat	226	-	-	226	-	-	226	-	-	226	-	-	226
Organisatieontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ICT	482	-	15	467	-	-	467	-	-	467	-	-	467
IFFG	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stedelijke ontwikkeling	1.093	-	200	893	-	200	693	-	200	493	-	-	493
Aflossingsreserve	14.643	24	-	14.667	24	-	14.691	24	-	14.715	24	-	14.739
Dekkingsreseve i_lab	812	-	626	186	-	100	86	-	86	-	-	-	-
Perspectief jeugd en jongeren	25	-	15	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-
Energielasten SGS	1.600	-	-	1.600	-	-	1.600	-	-	1.600	-	-	1.600
Gorcums warenhuis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Riolering	68	-	-	68	-	-	68	-	-	68	-	-	68
Onderwijshuisvesting	521	25	-	546	313	-	859	-	-	859	-	-	859
Afschrijvingsreserve	21.904	18.461	208	40.157	7.892	750	47.299	3.250	1.130	49.419	375	1.223	48.571
Subtotaal bestemmingsreserves	**71.142**	**19.613**	**17.043**	**73.712**	**9.268**	**5.918**	**77.062**	**4.190**	**4.721**	**76.531**	**1.093**	**3.803**	**73.821**
Totaal reserves	**100.778**	**23.713**	**20.930**	**103.561**	**9.268**	**9.718**	**103.111**	**4.190**	**4.721**	**102.580**	**1.093**	**3.803**	**99.870**

Hieronder worden de reserves kort toegelicht.

Algemene reserve
De algemene reserve is bedoeld als buffer om risico's (zoals vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing) in de exploitatie in de toekomst te kunnen opvangen.

Infrastructuur
Via de reserve worden middelen gespaard voor toekomstige infrastructurele investeringen, die vooral op het gebied van mobiliteitsverbetering liggen.

Egalisatiereserve afvalstoffenheffing
De reserve dient ter voorkoming van al te grote schommelingen in de afvalstoffenheffing.

Station Papland
Deze reserve biedt dekking voor de investering in de halte van Station Papland.

Sociaal domein
Inzet voor noodzakelijke/nuttige/incidentele uitgaven voor de transformatie van het Sociaal Domein, die niet uit de reguliere exploitatiebudgetten bekostigd kunnen worden. Eventuele overschotten en tekorten binnen het programma Sociaal domein worden jaarlijks verrekend met deze reserve.

Duurzaamheid
Dekking voor diverse duurzaamheidsprojecten, hoofdzakelijk op basis van de beleidsplannen duurzaamheid.

Stimuleringsregeling woningbouw
Dekking voor diverse projecten, zoals een woonlastenfonds en groenvoorzieningen Lingewijk Zuid.

Sloop Lange Slagenstraat
Dekking van de toekomstige sloopkosten van het onderwijspand Lange Slagenstraat.

Organisatie-ontwikkeling
De doorontwikkeling van de organisatie richt zicht op management, medewerkers, kwaliteit, processen en systemen, houding en gedrag en op de structuur van de organisatie. Indien hiervoor incidentele uitgaven nodig zijn waarvoor de exploitatiebudgetten onvoldoende ruimte bieden, dan kan een beroep worden gedaan op deze reserve.

ICT
Het doorontwikkelen van ICT over de volle breedte (systemen, hardware en software, medewerkers).

IFFG
Beschikbaar stellen van budget voor het Internationaal Film Festival Gorinchem ten behoeve van de professionalisering, cultuureducatie en doorlopende programma ontwikkeling.

Stedelijke ontwikkeling
Dient als startkapitaal voor het thema "stedelijke ontwikkeling". Uit deze reserve wordt verkennend onderzoek gedekt, maar mogelijk ook (een gedeelte van) de kosten van projecten die hieruit voortkomen.

Aflossingsreserve
Reserve die gevormd is als maatregel in de reducering van de gemeentelijke schuldpositie

Dekkingsreserve i_lab
Reserve gevormd ter dekking van exploitatielasten van het i_lab.

Perspectief Jeugd en Jongeren
Dekking van subsidie voor Centraal Punt.

Energielasten SGS
Dekking voor de substantieel hogere energielasten voor het Caribabad.

Gorcums warenhuis
Reserve gevormd ter dekking van het plan van Hartje Gorcum om de binnenstad als één warenhuis te presenteren.

Riolering
Reserve die gevormd is voor het toevoegen van efficiency- en aanbestedingsvoordelen riolering.

Onderwijshuisvesting
De reserve wordt gevormd door toevoegen van onderuitputting kapitaallasten onderwijshuisvesting en (netto) opbrengsten van herontwikkelingslocaties van voormalige schoolgebouwen.
Ook wordt jaarlijks vanuit (eventuele) overschotten in de algemene reserve 50% van dit overschot toegevoegd. We sparen hiermee voor de investeringen in de komende jaren.

Afschrijvingsreserves
De reserve dient ter dekking van kapitaallasten.

5.1.2 Mutaties reserves 2024 uitgesplitst

Uit het hiervoor gepresenteerde verloopoverzicht saldo reserves blijken voor 2024 de volgende mutaties:

Reserves (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Storting 2024	Onttrekking 2024
Algemene reserve	Vorming diverse afschrijvingsreserves		3.800
	Dekking IHP VO vervangende nieuwbouw Gilde		87
	Van reserve Sociaal Domein	4.100	
Subtotaal algemene reserve		**4.100**	**3.887**
Bestemmingsreserves:			
Infrastructuur	Bijdrage inzake bovenwijks CV Hoog Dalem	783	
Infrastructuur	Vorming afschrivingsreserves mobiliteitskredieten		9.479
Infrastructuur	Voordeel mobiliteits naar reserve Infra	320	
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	Tarieven		5
Sociaal domein	Structurele gevolgen turap 2023		59
Sociaal domein	Subsidie De Gezel		28
Sociaal domein	Dekking integraal sociaal beleid PPN23		241
Sociaal domein	Dekking een centrale toegang WMO		175
Sociaal domein	Subsidie Odensehuis		60
Sociaal domein	Naar algemene reserve		4.100
Duurzaamheid	Vorming afschrijvingsreserves voor verduurzaming diverse panden		1.832
ICT	PPN 2020 dekking online dienstverlening		15
Stedelijke ontwikkeling	Dekking versnelling kaderstelling projecten		200
Aflossingsreserve	Raad 10 juni 2021 lange termijn financiering Stedin: resultaat uitgifte aandelen	24	
Dekkingsreserve i_lab	Raad 10 juni 2021 IAC: dekking exploitatiekosten i_lab		626
Perspectief jeugd en jongeren	Raad 25 mei 2022 Gr Haarsekade 120 talentontwikkeling		15
Onderwijshuisvesting	Storting voordeel afschrijving agv doorschuiven investeringen	25	
Afschrijvingsreserve	Revitalisering Avelingen		50
Afschrijvingsreserve	Bruggen, kunstwerken, duikers		8
Afschrijvingsreserve	Trace Oost II		16
Afschrijvingsreserve	Inrichting Bullekeslaan 5		8
Afschrijvingsreserve	Herinrichting park 10e penninglaan		4
Afschrijvingsreserve	Twee 360 graden camera's		4
Afschrijvingsreserve	Stadsafsluitingen		9

Reserves (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Storting 2024	Onttrekking 2024
Afschrijvingsreserve	GPS ontvanger		8
Afschrijvingsreserve	Vervanging kade Paardewater 21		14
Afschrijvingsreserve	Vervangen volkstuinbrug		2
Afschrijvingsreserve	Hiemstralaan 24/a/ herhuisvesting de Burcht		85
Afschrijvingsreserve	Vorming versneld uitvoeringsprogramma Yulius Lingewaal/ Uilenhof	409	
Afschrijvingsreserve	Vorming verduurzamen Gildenplein	1.450	
Afschrijvingsreserve	Vorming verduurzamen Schutterslein	1.397	
Afschrijvingsreserve	Vorming erduurzamen J. van Egmond	339	
Afschrijvingsreserve	Vorming verduurzamen H. Knapstraat	42	
Afschrijvingsreserve	Vorming verduurzamen Havendienst	54	
Afschrijvingsreserve	Vorming keerwand Den Uijlstraat	605	
Afschrijvingsreserve	Vorming kades Stationsweg	389	
Afschrijvingsreserve	Vorming beschoeiing de Wetering	243	
Afschrijvingsreserve	Vorming kades Molbweg Valkeniersweg	392	
Afschrijvingsreserve	Vorming brug Haagje	140	
Afschrijvingsreserve	Vorming verduurzamen openbare verlichting 24	522	
Afschrijvingsreserve	Vorming top 10 fietsknelpunten	1.000	
Afschrijvingsreserve	Vorming herinrichting Molenburgseweg	250	
Afschrijvingsreserve	Vorming fietsvoorziening Nieuwe Hoven	2.000	
Afschrijvingsreserve	Mobiliteit	6.229	
Afschrijvingsreserve	t Gilde aanvulling PPN22	1.000	
Afschrijvingsreserve	Vorming uitbreiding Retranchement	2.000	
Subtotaal bestemmingsreserves		**19.613**	**17.043**
Totaal mutaties incl. Algemene reserve			**2.783**

Door middel van het vaststellen van de begroting 2024 door de raad worden bovenstaande mutaties in de reserves vastgesteld.

5.2 Voorzieningen

5.2.1 Meerjarig verloopoverzicht saldo voorzieningen

Verloop voorzieningen (x € 1.000)	1-1-2024	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2025	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2026	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2027	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2028
Algemene voorzieningen													
Pensioenverplichtingen bestuurders	4.185	84	-	4.269	246	-	4.515	400	-	4.915	400	-	5.315
Wachtgelden bestuurders en mdw'ers	674	-	369	305	-	235	70	-	70	0	-	-	0
Verlofsaldi	546	-	-	546	-	-	546	-	-	546	-	-	546
Reparatie WW	68	12	-	80	12	-	92	12	-	104	12	-	116
Calamiteiten persleiding	59	-	-	59	-	-	59	-	-	59	-	-	59
Vervanging spiltrap Caribabad	73	-	-	73	-	-	73	-	-	73	-	-	73
Degeneratie	527	-	-	527	-	-	527	-	-	527	-	-	527
Mollenburg	849	17	866	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dubieuze debiteuren	182	-	-	182	-	-	182	-	-	182	-	-	182
Rioolheffing	3.430	397	-	3.827	347	-	4.174	267	-	4.441	276	-	4.717
Vervanging riolering	2.374	1.000	1.000	2.374	1.045	1.045	2.374	1.130	1.130	2.374	1.130	1.130	2.374
Afwaardering (bedrijfsgebouwen, woningen, gronden en voorraden)	2.903	-	-	2.903	-	-	2.903	-	-	2.903	-	-	2.903
Afkoopsommen grafrechten	2.308	182	173	2.317	182	173	2.326	182	173	2.335	182	173	2.344
Meerjaren onderhoudsplannen	8.203	2.475	4.941	5.737	2.463	1.830	6.370	2.463	1.776	7.057	2.463	3.242	6.278
Hoog Dalem	73	-	73	-	-	-	-	-	-	-			-
Subtotaal algemene voorzieningen	**26.454**	**4.167**	**7.422**	**23.199**	**4.295**	**3.283**	**24.212**	**4.454**	**3.149**	**25.517**	**4.463**	**4.545**	**25.435**
Voorzieningen grondexploitatie													
Mollenburg	10.711	214	10.925	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedr.ter. Gorinchem Noord/Groote Haar	6.890	138	-	7.028	141	-	7.169	143	-	7.312	146	-	7.458

Verloop voorzieningen (x € 1.000)	1-1-2024	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2025	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2026	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2027	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2028
Subtotaal vrz grexen	**17.601**	**352**	**10.925**	**7.028**	**141**	**-**	**7.169**	**143**	**-**	**7.312**	**146**	**-**	**7.458**
Totaal voorzieningen	**44.055**	**4.519**	**18.347**	**30.227**	**4.436**	**3.283**	**31.381**	**4.597**	**3.149**	**32.829**	**4.609**	**4.545**	**32.893**

5.2.2 Mutaties voorzieningen 2024 uitgesplitst

Uit het hierboven gepresenteerde verloopoverzicht saldo voorzieningen blijken voor 2024 de volgende mutaties:

Voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Dotatie 2024	Onttrekking 2024
Mutaties algemene voorzieningen:			
Pensioenverplichtingen bestuurders	Rentetoevoeging	84	
Wachtgelden bestuurders en medewerkers	Wachtgeld voormalig personeel		369
Reparatie WW	Storting premie reparatie WW	12	
Rioolheffing	Resultaat tarieven riolering	397	
Vervanging riolering	Spaarcomponent vervangen riolering/bijdrage investering	1.000	1.000
Mollenburg	Rentetoevoeging	17	
	Afwikkeling		866
Afkoopsommen grafrechten	Vooruitontvangen afkoopsommen	182	
Afkoopsommen grafrechten	Vrijval vooruitontvangen afkoopsommen		173
Meerjarenonderhoudsplannen	Conform vastgestelde MOP's	2.475	4.941
Hoog Dalem	Afwikkeling		73
Subtotaal mutaties voorzieningen algemeen		**4.167**	**7.422**
Mutaties voorzieningen grondexploitaties:			
Mollenburg	Rentetoevoeging	214	
	Afwikkeling		10.925
Bedrijventerrein Gorinchem Noord/Groote Haar	Rentetoevoeging	138	
Subtotaal mutaties voorzieningen grondexploitaties		**352**	**10.925**
Totaal		**4.519**	**18.347**
Totaal mutaties			**-13.828**

Door middel van het vaststellen van de begroting 2024 door de raad worden de mutaties in de voorzieningen vastgesteld.

5.3 Totaaloverzicht baten en lasten per taakveld

Overzicht baten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
TV01 Bestuur	3	3	3	3
TV010 Mutaties reserves	20.930	9.718	4.721	3.803
TV011 Resultaat van de rekening baten & lasten	0	0	0	0
TV02 Burgerzaken	696	726	786	810
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	574	747	747	747
TV04 Overhead	408	408	408	408
TV05 Treasury	294	260	260	260
TV061 OZB woningen	5.315	5.315	5.315	5315
TV062 OZB- niet woningen	5.739	5.739	5.739	5739
TV063 Parkeerbelasting	1.915	1.915	1.915	1915
TV064 Belasting Overig	218	218	218	218
TV07 Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	93.580	93.057	87.022	86127
TV08 Overige baten en lasten	11	11	11	11
TV12 Openbare orde en Veiligheid	177	177	177	177
TV21 Verkeer en vervoer	328	328	328	328
TV22 Parkeren	643	643	643	643
TV23 Recreatieve Havens	116	116	116	116
TV24 Economische Havens en waterwegen	215	215	215	215
TV25 Openbaar vervoer	2.427	2.421	2.419	2412
TV31 Economische ontwikkeling	0	0	0	0
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	8.224	8.326	6.979	12439
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	169	169	169	169
TV41 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0
TV42 Onderwijshuisvesting	162	162	162	162
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.639	2.670	2.670	2698
TV51 Sportbeleid en activering	272	272	257	30
TV52 Sportaccommodaties	1.561	1.561	1.561	1561
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	119	104	90	90
TV54 Musea	132	132	132	132
TV55 Cultureel erfgoed	142	142	142	142
TV56 Media	111	111	111	111
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	119	119	119	119
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	6.519	1.879	313	292
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	265	269	221	79
TV63 Inkomensregelingen	13.632	13.632	13.632	13632
TV66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	225	418	418	418
TV671 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0
TV672 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0
TV681A Beschermd wonen (WMO)	857	857	857	857
TV71 Volksgezondheid	218	218	163	0
TV72 Riolering	3.909	3.879	3.879	3879

Overzicht baten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
TV73 Afval	5.934	5.934	5.934	5934
TV74 Milieubeheer	698	704	3	3
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	517	517	517	517
TV81 Ruimtelijke Ordening	9	9	9	9
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	1.064	437	168	168
TV83 Wonen en bouwen	1.346	1.526	1.526	1526
Totaal Baten	**182.429**	**166.062**	**151.073**	**154.211**

Overzicht lasten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
TV01 Bestuur	2.527	2.689	2.721	2721
TV010 Mutaties reserves	23.713	9.268	4.190	1092
TV011 Resultaat van de rekening baten & lasten	0	0	0	0
TV02 Burgerzaken	1.831	1.707	1.468	1493
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	690	690	689	689
TV04 Overhead	14.843	15.750	14.353	14370
TV05 Treasury	-211	530	431	341
TV061 OZB woningen	295	165	177	177
TV062 OZB- niet woningen	104	104	115	115
TV063 Parkeerbelasting	290	290	289	288
TV064 Belasting Overig	332	319	316	316
TV08 Overige baten en lasten	105	25	444	467
TV11 Crisisbeheersing en Brandweer	3.565	3.556	3.556	3530
TV12 Openbare orde en Veiligheid	1.977	1.956	1.803	1540
TV21 Verkeer en vervoer	5.777	5.972	5.243	7595
TV22 Parkeren	1.127	1.121	1.220	1215
TV23 Recreatieve Havens	712	726	724	722
TV24 Economische Havens en waterwegen	25	54	53	53
TV25 Openbaar vervoer	2.998	2.972	2.968	2958
TV31 Economische ontwikkeling	805	485	485	485
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	8.457	8.561	7.215	12678
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	23	23	23	23
TV34 Economische promotie	829	765	764	763
TV41 Openbaar basisonderwijs	314	314	314	314
TV42 Onderwijshuisvesting	4.099	3.601	4.149	4032
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	6.339	6.329	6.358	6354
TV51 Sportbeleid en activering	1.316	1.315	1.306	1281
TV52 Sportaccommodaties	3.840	3.843	3.852	3715
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	1.988	2.060	2.291	2288
TV54 Musea	1.693	1.718	1.712	1712
TV55 Cultureel erfgoed	835	785	679	677
TV56 Media	750	749	749	749
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.895	4.026	4.073	4092
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	10.656	5.845	4.209	4185
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	6.174	5.796	5.838	6045
TV63 Inkomensregelingen	20.248	20.124	20.124	20124

Overzicht lasten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
TV64 WSW en beschut werk	7.579	7.455	7.387	7383
TV65 Arbeidsparticipatie	3.069	3.072	3.076	3130
TV66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.666	1.666	1.662	1662
TV671 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0
TV671A Hulp bij het huishouden (WMO)	3.892	3.892	3.892	3892
TV671B Begeleiding (WMO)	1.886	1.886	1.865	1865
TV671C Dagbesteding (WMO)	792	792	791	791
TV671D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	295	295	378	378
TV672 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0
TV672A Jeugdhulp begeleiding	2.270	2.270	2.270	2270
TV672B Jeugdhulp behandeling	300	300	300	300
TV672C Jeugdhulp dagbesteding	1.243	1.243	1.242	1242
TV672D Jeugdhulp zonder verblijf overig	17	17	17	17
TV673A Pleegzorg	833	833	833	833
TV673B Gezinsgericht	392	392	392	392
TV673C Jeugdhulp met verblijf overig	1.564	1.564	1.564	1564
TV674A Jeugdhulp behandeling GGZ zond verblijf	2.093	828	559	458
TV674B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	1.056	1.056	1.056	1056
TV674C Gesloten plaatsing	131	131	131	131
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	-9	0	0	0
TV681A Beschermd wonen (WMO)	487	487	677	677
TV681B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	649	649	565	565
TV682 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0
TV682A Jeugdbescherming	1.363	1.363	1.363	1363
TV682B Jeugdreclassering	67	67	67	67
TV71 Volksgezondheid	1.854	1.855	1.801	1639
TV72 Riolering	3.345	3.357	3.360	3357
TV73 Afval	5.604	5.604	5.604	5604
TV74 Milieubeheer	2.543	2.565	1.861	1758
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	480	479	497	496
TV81 Ruimtelijke Ordening	1.399	1.413	1.413	1215
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	578	235	211	212
TV83 Wonen en bouwen	2.567	2.565	2.487	2468
Totaal Lasten	**182.968**	**162.567**	**152.221**	**155.984**

5.4 Investeringsoverzicht

Hieronder ziet u het totaaloverzicht van alle investeringsbudgetten en een totaaloverzicht van de kapitaallasten die in de begroting 2024-2027 zijn opgenomen.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Openbare verlichting	58	59	59	56
Verduurzaming openbare verlichting	522	522	522	522
Vervangen straatmeubilair	95	95	95	95
Vervangen verkeersborden	43	43	43	43
Vervangen brug t Haagje	140			
Verduurzaming havendienst	54			
Mobiliteit	10.691	3.640		
Top tien fietsknelpunten	400	300	300	
Verbeteren fietsvoorzieningen langs Nieuwe Hoven			1.000	1.000
E-hyundai Riveer				39
Herinrichting Mollenburgseweg			250	
Totaal Verkeer en vervoer	**12.003**	**4.659**	**2.269**	**1.755**
IHP VO huisvesting JP Waaleschool	288			
Spaaropgave IHP 2023		1.000	1.000	1.000
IHP VO, Yulius Lingewaal College	649			
Verduurzaming Gildenplein	1.397			
Verduurzaming Schuttersplein		428		
Verduurzaming J. van Egmond	339			
Vervangende nieuwbouw Gilde	1.030			
Uitbreiding Retranchement	2.652			
Gymzaal t Gilde	2.284	2.834		
Totaal Onderwijs	**8.639**	**4.262**	**1.000**	**1.000**
Speelruimteplan	229	229	212	212
Verduurzaming Oosterbliek		130		
Verduurzaming Oude Stadhuis				375
Verduurzaming H Knapstraat	42			
De Nieuwe Doelen		1.000		
Keerwand den Uijlstraat	605	2.220		
Kade Stationsweg	389			
Kades Mollenburgseweg/Valkeniersweg	392			
Vervangen voertuigen en materieel	117	290	139	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	**1.774**	**3.869**	**351**	**587**
GRP				
Lasten	1.000	1.045	1.130	1.130
Baten	-1.000	-1.045	-1.130	-1.130
Beschoeiing de Wetering Dalem	243			
Beschoeiingen		109		
Totaal Duurzaamheid	**243**	**109**	**-**	**-**
Vervangingsplan inventaris	34	150	103	103

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Hard- en software	396	397	361	361
Totaal Overhead	**430**	**547**	**464**	**464**
Totaal Investeringen	**23.089**	**13.446**	**4.084**	**3.806**

Kapitaallasten investeringen (bedrag x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Rente	2.424	2.838	3.031	3.153
Afschrijving	6.640	7.601	8.661	8.948
Totaal	**9.064**	**10.439**	**11.692**	**12.101**

Hieronder volgt een totaaloverzicht van alle lopende en nieuwe investeringen die in de begrotingsperiode 2024-2027 gepland staan, inclusief de fasering, de afschrijvingstermijnen en bijbehorende bedragen. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de doelstelling van de motie "realistisch investeren" zoals aangenomen bij de Perspectiefnota 2021-2024.

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
Openbare verlichting 2023	53	2023	Nee	2023-2024	20	3	2025
Openbare verlichting 2024	58	2024	Nee	2024	20	3	2025
Openbare verlichting 2025	59	2025	Nee	2025	20	3	2026
Openbare verlichting 2026	59	2026	Nee	2026	20	3	2027
Openbare verlichting 2027	56	2027	Nee	2027	20	3	2028
Verduurzaming openbare verllichting 2024	522	2024	Nee	2024	40	13	2025
Verduurzaming openbare verllichting 2025	522	2025	Nee	2025	40	13	2026
Verduurzaming openbare verllichting 2026	522	2026	Nee	2026	40	13	2027
Verduurzaming openbare verllichting 2027	522	2027	Nee	2027	40	13	2028
Fietsparkeren binnenstad 2019	200	2019	Ja	2023-2024	15	13	2025
Vervangen brug Haagje	140	2024	Nee	2024	25	6	2025
Uitbreiding parkeergarage Kweeklust	3.604	2023	Nee	2025	50	72	2026
Verduurzaming havendienst	54	2024	Nee	2024	15	4	2025
Top tien fietsknelpunten 2024	400	2024	Nee	2024	40	10	2025
Top tien fietsknelpunten 2025	300	2025	Nee	2025	40	8	2026
Top tien fietsknelpunten 2026	300	2026	Nee	2026	40	8	2027
Voorzieningengebouw Kriekenmarkt	380	2021	Ja	2023-2024	40	10	2025
Zonnepannen voorzieningengebouw Kriekenmarkt	45	2023	Nee	2023-2024	15	3	2025
Station Gorinchem-Noord 1)	2.440	2008	Ja	tm 2027	40	61	2028
Voorbereidingskrediet Halte Gorinchem-Noord	200	2008	Ja	tm 2027	40	5	2028
Infra halte Gorinchem-Noord overweg Haarweg	3.155	2009	Ja	tm 2027	40	79	2028
Grond Halte Gorinchem-Noord + voorplein 2)	973	2009	Ja	2012	nvt	nvt	nvt

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	faseringuitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
Aanpassing Haarweg, opwaardering Vlietskade	275	2009	Ja	tm 2027	40	7	2028
Aanleg perron Gorinchem-Noord 3)	1.800	2012	Nee	2027	nvt	nvt	nvt
Herinrichting Banneweg 2019 1)	2.348	2019	Ja	tm 2025	40	59	2026
Infra aanpassingen i.v.m. Ov concessie	100	2019	Ja	2024	10	10	2025
Mobiliteit 2020	450	2020	Nee	2024	40	11	2025
Mobiliteit 2023	14.915	2023	Nee	2026-2027	40	373	2028
Mobiliteit 2024	7.263	2024	Nee	2027	40	182	2028
Herinrichting Haarsekades	2.350	2021	Ja	2024	40	59	2025
Herinrichting Banneweg fase 2 infra 1)	13.483	2023	Ja	2025-2026	40	337	2027
Herinrichting Banneweg fase 2 grondverwerving	180	2023	Nee	2024	nvt	nvt	nvt
Herinrichting Banneweg, rotonde SHP en Piazza	750	2023	Ja	2025	40	19	2026
Verbeteren fietsvoorzieningen langs Nieuwe Hoven	2.000	2026	Nee	2026-2027	40	50	2028
Herinrichting Mollenburgseweg	250	2026	Nee	2026	40	6	2027
E hyundai Riveer	39	2027	Nee	2027	10	4	2028
Riviercruisevaartsteiger	550	2023	Ja	2024	30	18	2025
Vervanging straatmeubilair 2024	95	2024	Nee	2024	15	6	2025
Vervanging straatmeubilair 2025	95	2025	Nee	2025	15	6	2026
Vervanging straatmeubilair 2026	95	2026	Nee	2026	15	6	2027
Vervanging straatmeubilair 2027	95	2027	Nee	2027	15	6	2028
Vervanging verkeersborden 2024	43	2024	Nee	2024	12	4	2025
Vervanging verkeersborden 2025	43	2025	Nee	2025	12	4	2026
Vervanging verkeersborden 2026	43	2026	Nee	2026	12	4	2027
Vervanging verkeersborden 2027	43	2027	Nee	2027	12	4	2028
Totaal programma Verkeer en Vervoer	**61.868**						
IHP VO/SO Huisvesting JP Waaleschool	1.288	2023	Ja	tm 2024	50	26	2025
Yulius aanpassing Merwedekanaal 8a IHP 2014	150	2017	Nee	2024	20	8	2025
IHP VO , Yulius Lingewaal College	1.049	2023	Nee	tm 2024	20	52	2025
IHP 2020 binnenklimaat	500	2020	Ja	2024	20	25	2025
IHP23 jaarschijf 2025	1.000	2025	Nee	2025	20	50	2026
IHP23 jaarschijf 2026	1.000	2026	Nee	2026	20	50	2027
IHP23 jaarschrijf 2027	1.000	2027	Nee	2027	20	50	2028
Verduurzaming Gildenplein	1.397	2024	Nee	2024	15	93	2025
Verdiirzaming Schuttersplen	428	2025	Nee	2025	15	29	2026
Renovatie gymzaal J. van Egmondstraat	500	2022	Ja	2023-2024	20	25	2025
Verduurzaming J. van Egmond	339	2024	Nee	2024	15	23	2025

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
IHP 2017 Uitbreiding Retranchement 24-24a	6.687	2017	Ja	2023-2024	50	134	2025
Vervangende nieuwbouw Gilde CVO-AV	18.610	2019	Ja	tm 2025	50	372	2026
Verbouwing Hoefslag 6 t.b.v. I_lab 1)	2.576	2021	Ja	2024	20	129	2025
Inrichting Hoefslag 6 t.b.v. I_lab	125	2021	Nee	2024	15	8	2025
Openbare ruimte t.b.v. I_lab	450	2021	Nee	2024	40	11	2025
Gymzaal 't Gilde	5.119	2024	Nee	2024-2025	50	102	2026
Totaal programma Onderwijs	**42.216**						
Vestingplan 2020 bastion VIII 1)	250	2020	Nee	2024	25	10	2025
Meekoppelkans Ravelijn	311	2022	Ja	tm 2024	40	8	2025
Meekoppelkans Woelse Waard parkeren	68	2022	Nee	tm 2024	40	2	2025
Meekoppelkans Woelse Waard struinpad	36	2022	Nee	tm 2024	40	1	2025
Openbare ruimte Gorinchemse martelaren	220	2023	Nee	2024	10	22	2025
Kwaliteitsimpuls recreatiegebied Buiten de Waterpoort	244	2023	Ja	tm 2024	25	10	2025
Speelruimteplan 2024	229	2024	Nee	2024	17	13	2025
Speelruimteplan 2025	229	2025	Nee	2025	17	13	2026
Speelruimteplan 2026	212	2026	Nee	2026	17	12	2027
Speelruimteplan 2027	212	2027	Nee	2027	17	12	2028
Speelveld Hoog Dalem	260	2021	Nee	2024	15	17	2025
Verduurzaming Oosterbliek	130	2025	Nee	2025	15	9	2026
Verduurzaming Oude Stadhuis	375	2027	Nee	2027	15	25	2028
Verduurzaming H. Knapstraat	42	2024	Nee	2024	15	3	2025
Kademuren J Bloempad en Krabsteeg	260	2022	Ja	tm 2024	25	10	2025
Hardware en audiovisuele middelen museum- RAG	70	2020	Nee	tm 2024	4	18	2025
Inventaris plus verlichting museum	45	2020	Ja	tm 2024	15	3	2025
Cultuurhuis	6.600	2019	Ja	tm 2025	40	165	2026
Cultuurhuis inrichting	1.400	2019	Nee	tm 2025	20	70	2026
Caribabad chloor en zoutvat	150	2022	Nee	2024	15	10	2025
VW transporter 2023	48	2023	Nee	2024	10	5	2025
Ontstopper 2023	59	2023	Nee	2024	10	6	2025
Hitachi 2023	27	2023	Nee	2024	10	3	2025
VW transporter 2024	50	2024	Nee	2024	10	5	2025
John Deere motormaaier 2024	68	2024	Nee	2024	8	8	2025
VW transporter 17 2025	50	2025	Nee	2025	10	5	2026
VW transporter 46 tbv riool 2025	45	2025	Nee	2025	10	4	2026
John Deere begraafplaats 2025	61	2025	Nee	2025	10	6	2026
Aanhanger buitendienst 2025	40	2025	Nee	2025	8	5	2026

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investeringsbedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	faseringuitgaven	Afschrijvingstermijn	Afschrijvingsbedrag	afschrijven per
Vervangen VW transporter 1 2022	52	2022	Nee	2024	10	5	2025
Vervangen renault trafic 2022	43	2022	Nee	2024	10	4	2025
Grafdelfmachine boki 2022	95	2022	Nee	2025	8	12	2026
VW transporter 2023	36	2023	Nee	2024	10	4	2025
Opel combo 2026	36	2026	Nee	2026	10	4	2027
Tractor New Holland T45 2026	41	2026	Nee	2026	10	4	2027
John Deere 1514 maaier 2026	62	2026	Nee	2026	8	8	2027
Opel combo buitendienst 2027	30	2027	Nee	2027	10	3	2028
Open movano buitendienst 2027	40	2027	Nee	2027	10	4	2028
Nissan leaf toezicht en handhaving 2027	30	2027	Nee	2027	10	3	2028
Keerwand den Uylstraat	2.825	2024	Nee	2024-2025	25	113	2026
Kade Stationsweg	389	2024	Nee	2024	25	16	2025
Kades Mollenburgseweg/ Valkenierweg	392	2024	Nee	2024	25	16	2025
Totaal programma Sport, Cultuur en Recreatie	**15.859**						
Aanpassing en uitbreiding Elzenhof	50	2023	Nee	2024	20	3	2025
Totaal programma Sociaal Domein	**50**						
GRP 2022 1)	1.075	2022	Ja	tm 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2023 1)	1.000	2023	Ja	tm 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2024 1)	1.000	2024	Nee	2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2025 1)	1.045	2025	Nee	2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2026 1)	1.130	2026	Nee	2026	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2027 1)	1.130	2027	Nee	2027	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beschoeiing de Wetering Dalem 1)	243	2024	Nee	2024	20	12	2025
Beschoeiingen 2025	109	2025	Nee	2025	20	5	2026
Totaal programma Duurzaamheid	**6.732**						
Groote Haar windmolens, bouwrijpmaken 1)	60		Nee	tm 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal programma VROSV	**60**						
Hard- en software 2023	479	2023	Ja	2024	4	120	2025
Hard- en software 2024	396	2024	Nee	2024	4	99	2025
Hard- en software 2025	397	2025	Nee	2025	4	99	2026
Hard- en software 2026	361	2026	Nee	2026	4	90	2027
Hard- en software 2027	361	2027	Nee	2027	4	90	2028
Vervangingsplan inventaris 2022	112	2022	Nee	2024	15	7	2025
Vervangingsplan inventaris 2023	179	2023	Nee	2025	15	12	2026
Vervangingsplan inventaris 2024	34	2024	Nee	2024	15	2	2025
Vervangingsplan inventaris 2025	150	2025	Nee	2025	15	10	2026
Vervangingsplan inventaris 2026	103	2026	Nee	2026	15	7	2027

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
Vervangingsplan inventaris 2027	103	2027	Nee	2027	15	7	2028
Warmtenet stadhuis	1.092	2020	Ja	tm 2025	20	55	2026
Totaal programma Overhead, vpb en onvoorzien	**3.767**						
TOTAAL INVESTERINGEN	**130.553**						

1) De gemelde bedragen zijn bruto-investeringen.

2) De grond is in 2012 aangekocht. Dit krediet is onderdeel van het totale krediet Station Papland dat nog open staat.

3) Investering wordt verkocht in jaar van opleveren.

5.5 Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Programma 1 Bestuur en ondersteuning	
Burgerinitiatieven	2016
Inwoners aan zet	2016
Informatiebeleid	2017
Zienswijze koersdocument Grenzeloos samenwerken	2017
Participatiebeleid Gorcums samenspel 2022-2026	2021
Programma 2 Veiligheid	
Prostitutiebeleid	2007
Drank - en Horecaverordening	2014
Beleid Vergunningen Toezicht en Handhaving (VTH)	2019
Evenementenbeleid	2019
Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	2023
Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2023-2026	2023
Programma 3 Verkeer en Vervoer	
Kadernota Infrastructuur	2007
Fietsplan	2013
Regionaal verkeers- en vervoersplan	2014
Verkeersstructuurplan Binnenstad	2016
Raadsopdracht Mobiliteit	2017
Fietsparkeren 2018	2018
Parkeerverordening Gemeente Gorinchem	2019
Beleid Openbare ruimte Buitengewoon Groen 2021-2025	2020
Mobiliteitsvisie Gorinchem 2040	2020
Uitvoeringsagenda Mobiliteitsplan 2020-2023	2020
Programma 4 Economie	
Winkeltijdenverordening	2017
Strategie citymarketing	2017
Re-activatieplan economie	2020
Kernwinkelgebied binnenstad Gorinchem	2021
Economische visie	2021
Verordening BI-zone binnenstad Gorinchem 2023-2027	2022

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Programma 5 Onderwijs	
Beleidsnota Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)	2012
Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs - IHP Gorinchem-Oost	2017
Beleidsnota Brede Scholen	2019
1e fase RBIC Gilde en i_lab	2020
IHP-uitgangspunten	2021
Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2023-2038	2023
Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie	
Vestingplan	2017
Speelruimteplan Een leven lang plezier 2018-2027	2018
Emancipatie- en diversiteitsbeleid 2018-2023	2018
Cultuurvisie Ambities Cultuur 2019-2023	2019
Tarievennota binnen- en buitensport	2019
Subsidieverordening	2020
Beleidsregel aanleg buitensportvelden	2020
De Kracht van Sport 2022-2025	2022
Archeologiebeleid	2023
Programma 7 Sociaal Domein	
Uitvoeringsdocument transities sociaal domein	2014
Jeugdhulp	2014
Beleidsvoornemens Participatiewet	2014
Beleidskader Beschermd wonen en opvang 2015-2018	2014
Lokaal maatwerk Jeugdhulp	2016
Transformatie van Sociaal cultureel werk naar Meedoen	2016
Meerjarenperspectief Jeugdhulp 2018-2022	2018
Integraal Sociaal Beleid Gorinchem 2019-2024	2019
Ontmoetingsplek van de Toekomst	2022
Verordening Jeugdhulp	2022
Hervormingsagenda Jeugd	2023

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Programma 8 Duurzaamheid	
Beleidsplan Duurzaamheid	2017
Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	2020
Afval- en Grondstoffenbeleid	2021
RES 1.0	2021
Transitievisie Warmte	2021
Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	
Waterplan Mollenburg	2017
Welstandsnota gemeente Gorinchem	2018
Woon- en Transformatievisie	2019
VTH-beleid 2019-2022	2019
Nota Vastgoedbeleid 2020-2023	2020
Nota Grondbeleid 2020-2023	2020
Programma Algemene dekkingsmiddelen	
Notitie schuldpositie	2017
Treasurystatuut	2020
Treasurybeleid	2023
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	
Reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen	2023
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	
Meerjarenonderhoudsplannen gemeentelijke kapitaalgoederen	2022

5.6 Afkortingenlijst

A

- **AV:** Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- **AVA:** Algemene Vergadering van Aandeelhouders

B

- **B&A:** Beraad en Advies
- **BBV:** Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeente
- **BIO:**Baseline Informatiebeveiliging Overheid
- **BLVS:** Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten
- **BNG:** Bank Nederlandse Gemeenten
- **BOA:** Buitengewoon Opsporingsambtenaar
- **BRP:** Basisregistratie Personen
- **BSO:**Buitenschoolse Opvang
- **BV:** Besloten Vennootschap
- **BZK:** Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
- **B&W:** Burgemeester en Wethouders

C

- **CAO:** Collectieve Arbeidsovereenkomst
- **CBS:** Centraal Bureau voor de Statistiek
- **COA** Centraal Orgaan opvang asielzoeker
- **CPI:** Consumenten Prijs Index
- **CPB:** Centraal Plan Bureau
- **CUR:**Camera Uitlees Ruimte
- **CV:** Commanditaire Vennootschap
- **CVO:** Christelijk Voortgezet Onderwijs

D

- **DG&J:** Dienst Gezondheid & Jeugd
- **Diftar:**Gedifferenteerd tarief
- **DSO:** Digitaal Stelsel Omgevingswet
- **DVO:** Dienstverleningsovereenkomst

E

- **EMU:** Europese Monetaire Unie

G

- **GCM:** Gorinchem Citymarketing
- **Gevudo:** Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken
- **GGD:** Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
- **GHOR:**Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
- **GR:** Gemeenschappelijke Regeling

- **GRP:** Gemeentelijk Rioleringsplan
- **GGZ:**Geestelijke Gezondheidszorg

H

- **HBO:** Hoger beroepsonderwijs
- **HRM:** Human resource management
- **HVC:** Huisvuil Verbranding Centrale

I

- **ICT:** Informatie- en Communicatietechnologie
- **IFFG:** Internationaal Film Festival Gorinchem
- **IHP:** Integrale Huisvestingsplan
- **I&O:** Informatie en Ontmoeting
- **ISB:** Integraal Sociaal Beleid
- **IVP:** Integraal Veiligheidsplan
- **IV-3:** Informatie voor derden

M

- **MBO:** Middelbaar Beroepsonderwijs
- **MEV:** Macro Economische Verkenning
- **ME:** Maatschappelijke effecte
- **MIRT:** Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
- **MLL:** Merwede LingeLijn
- **MOP:** Meerjaren Onderhoudsplan
- **MPG:** Meerjaren Programma Grondbedrijf

N

- **NCW:** Netto Contante Waarde
- **NNB:** Nog Niet Bekend
- **NPO:** Nationaal Programma Onderwijs
- **NV:** Naamloze Vennootschap

O

- **OV:** Openbare Verlichting
- **OZB:** Onroerende zaak belasting
- **OZHZ:** Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

P

- **PI:** Prestatie indicator
- **PO:** Primair onderwijs
- **PPN:** Perspectiefnota
- **P.P.P.N.:** Per persoon per nacht

R

- **RAV:** Regionale Ambulancevoorziening
- **RES:** Regionale Energiestrategie
- **ROM-S:** Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen
- **RWS:** Rijkswaterstaat
- **RZB:** Roerende zaak belasting

S

- **SOJ:** Service Organisatie Jeugd
- **SPUK:** Specifieke Uitkering

T

- **TV:** Taakveld

V

- **VO:** Voorgezet Onderwijs
- **VPB:** Vennootschapsbelasting
- **VPT:** Veilig Publieke Taak
- **VRZHZ:** Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- **VTH:** Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

W

- **Wabo:** Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- **WLZ:**Wonen Leren Zorg
- **Wmo:** Wet maatschappelijke ondersteuning
- **Woo:** Wet Open Overheid
- **WOZ:** Wet waardering onroerende zaken
- **WSW:** Wet Sociale Werkvoorziening

Z

- **ZHZ:** Zuid-Holland Zuid

Gemeente Gorinchem
Stadhuisplein 1
Postbus 108 / 4200 AC Gorinchem
Telefoon: 14 0183
gemeente@gorinchem.nl

gorinchem.nl